

LATVIJĀ SPĒKĀ ESOŠO NORMATĪVO PRASĪBU APKOPOJUMS ATTIECĪBĀ UZ BALTIJAS JŪRAS MAKROALĢU IZMANTOŠANU PĀRTIKĀ UN DZĪVNIEKU BARĪBĀ

RĪGĀ,
2020

Dokuments ir izstrādāts pēc Kurzemes plānošanas reģiona pasūtījuma INTERREG Baltijas jūras reģiona programmas 2014.-2020. gadam līdzfinansētā projektā Nr. Ro97 „Baltijas jūras aļģu ilgtspējīga izmantošana” (GRASS) ar Eiropas Reģionālās attīstības fonda atbalstu.

Dokuments atspoguļo tiesisko vidi, kāda tā ir uz 08.04.2020.

Dokumentu izstrādāja LL.M tiesību zinātnē ar specializāciju starptautiskajās un Eiropas tiesībās Anita Laima Lancmane.

Dokuments atspoguļo autora viedokli, un INTERREG Baltijas jūras reģiona transnacionālās sadarbības programmas vadošā iestāde neatbild par tajā ietvertās informācijas iespējamo izmantošanu.

SATURS

Ievads	3
1. Vispārīgās prasības	4
1.1 Preču un pakalpojumu drošības likums	4
1.2 Jūras vides aizsardzības un pārvaldības likums	5
1.3 Pārtikas aprites uzraudzības likums	5
1.4 Dzīvnieku barības aprites likums	5
1.5 Lauksaimniecības un lauku attīstības likums	5
1.6 Maksa par valsts institūciju veikto uzraudzību un kontroli	6
1.6.1 Bioloģiskai lauksaimniecībai	6
1.6.2 Par makroaļģu audzes izveidošanu Baltijas jūrā	6
2. Prasības saimnieciskās darbības reģistrācijai	7
2.1 Saimnieciskās darbības reģistrācija makroaļģu iegūšanai Baltijas jūrā Latvijas teritoriālajos ūdeņos	7
2.2 Saimnieciskās darbības reģistrācija makroaļģu izmantošanai pārtikā	8
2.3 Saimnieciskās darbības reģistrācija makroaļģu izmantošanai dzīvnieku barībā	9
2.3.1 Reģistrācijas procedūra	9
2.3.2 Atzišanas procedūra	9
2.4 Makroaļģu produktu bioloģiskās sertifikācijas iespējas	10
2.5 No makroaļģēm izgatavoto materiālu izgatavotāju reģistrācijas kārtība	10
2.6 Jaunās pārtikas reģistrācija	11
3. Prasības tādu makroaļģu iegūšanai Baltijas jūrā vai tās piekrastē, ko paredzēts izmantot pārtikā vai dzīvnieku barībā	12
3.1 Makroaļģu audzētāja vai ieguvēja tiesības un pienākumi	12
3.1.1 Tiesības	12
3.1.2 Pienākumi	12
3.2 Baltijas jūras ūdens kvalitātes prasības makroaļģu audzēšanai	13
3.2.1 Konvencionālai makroaļģu audzēšanai	13
3.2.2 Bioloģiskai makroaļģu audzēšanai	13
4. Prasības tādu jūras aļģu transportēšanai, kas paredzētas izmantošanai pārtikā vai dzīvnieku barībā	14
4.1 Prasības pārtikas transportam	14
4.2 Prasības dzīvnieku barības transportam	14
4.3 Prasības transportam, pārveidojot bioloģiskā lauksaimniecībā iegūtas aļģes	15

5. Prasības pārtikas ražotājiem	16
5.1 Pārtikas drošums un nekaitīgums	16
5.1.1 Prasības ekstrahējošo vielu izmantošanai	17
5.1.2 Prasības no makroaļģēm izgatavotajiem materiāliem	17
5.2 Pārtikas higiēnas prasības	17
5.2.1 Mazos daudzumos	18
5.2.2 Pārtikas higiēnas prasības primārajam ražotājam	18
5.2.3 Higiēnas prasības pārtikas ražotājam un izplatītājam	19
5.2.4 Noteikumi personāla apmācībai	22
5.3 Prasības produktu sastāvam un pārtikas marķējumam	22
5.3.1 Vispārīgās prasības pārtikas marķējumam	22
5.3.2 Prasības fasētas pārtikas marķējumam	23
5.4 Izvērtēšana pirms laišanas tirgū	23
5.5 Prasības jaunajai pārtikai	23
5.6 Prasības uztura bagātinātājiem	24
5.7 Prasības pārtikas piedevām	25
6. Prasības makroaļģu izmantošanai dzīvnieku barībā	26
6.1 Barības sastāvs	26
6.1.1 Makroaļģes kā barības sastāvdaļas	26
6.1.2 Premiksi un lopbarības piedevas	26
6.2 Barības nekaitīguma prasības	27
6.3 Higiēnas prasības barībai	29
6.3.1 Primārai ražošanai	29
6.3.2 Barības ražošanai un izplatīšanai, izņemot primāro ražošanu	30
6.4 Prasības barības marķējumam	32
6.5 Prasības barības izplatīšanai un laišanai tirgū	32
7 Prasības bioloģisko makroaļģu produktu ražotājiem	33
7.1 Vispārīgās prasības	33
7.2 Prasības bioloģisko produktu marķējumam	35
Izvērtējums un kopsavilkums	36
Summary	37
Tabula 1 III. Normatīvajos aktos noteiktā uzraudzības objekta novērtēšana (pārbaude), atzišana un kontroles institūcijas (pārtikas un veterinārajā jomā) apstiprināšana	6
Tabula 2 Jaunā pārtikas produkta lietošanas nosacījumi	24
Tabula 3 7. Citi augi, aļģes un no tiem iegūti produkti	26
Tabula 4 Barības nekaitīguma prasības (29.09.2009. MK noteikumu Nr. 1111 Pielikums)	27
Tabula 5 Direktīvas 2002/32/EK I pielikums jaunā redakcijā	29

Ievads

Latvijā spēkā esošo normatīvo prasību apkopojums attiecībā uz Baltijas jūras makroaļģu izmantošanu pārtikā un dzīvnieku barībā (turpmāk – Apkopojums) ir izstrādāts INTERREG Baltijas jūras reģiona programmas 2014.-2020. gadam līdzfinansētā projekta Nr. R097 „Baltijas jūras aļģu ilgtspējīga izmantošana“(GRASS) ietvaros. Projekta mērķis ir uzlabot zināšanas un paaugstināt kapacitāti makroaļģu audzēšanā un izmantošanā Baltijas jūras reģionā, īpaši sabiedriskajā sektorā.

Apkopojums ir veidots, pieņemot divus iespējamus makroaļģu ieguves veidus to komerciālai izmantošanai pārtikā un barībā:

- makroaļģes tiek iegūtas no dabīgām vai komerciāli izveidotām audzēm Baltijas jūrā;
- makroaļģu biomasa tiek ievākta komerciāliem mērķiem no piekrastē izskatītām makroaļģēm.

Latvijā spēkā esošo normatīvo aktu prasību apkopojuma un izvērtēšana attiecībā uz jūras makroaļģu izmantošanu pārtikā un dzīvnieku barībai ir nepieciešama, lai sagatavotu informāciju projekta ietvaros plānotajam ziņojumam par regulējumu makroaļģu izmantošanai pārtikā un dzīvnieku barībai visā Baltijas jūras reģionā. Apkopojumā tiks ietverta arī Tiesību normu izvērtējuma sadaļa, kas saturēs arī priekšlikumus esošā regulējuma uzlabošanai. Balstoties uz Apkopojumā ietverto informāciju, papildus tiks sagatavots viegli saprotams palīgmateriāls (vadlīnijas) potenciālajiem makroaļģu produktu komerciālajiem ražotājiem par prasībām attiecībā uz makroaļģu izmantošanu pārtikā un dzīvnieku barībai Latvijā.

Pārtikas un dzīvnieku apriti Eiropas savienībā regulē ļoti apjomīga satura Eiropas Savienības tiesību akti, kas detalizēti nosaka prasības visām personām, kuras ir iesaistītas šo produktu apritē. Tas pats sakāms par Latvijas tiesību vidi, kas galvenokārt nosaka kārtību, kā Latvijas Republikas teritorijā ir īstenojamas Eiropas Savienības tiesību normās noteiktās prasības. **Nemot vērā tiesību normu lielo apjomu, Apkopojumā ir aplūkoti tikai būtiskākie nosacījumi**, kas jāievēro personai, ja tā vēlēšies izmantot Baltijas jūrā augošās aļģes pārtikā vai dzīvnieku barībā, tai skaitā, ja šī persona vēlēšies jūras aļģes sertificēt kā bioloģisko produktu.

Vispirms – kas ir Baltijas jūras makroaļģes un kā tās var izmantot pārtikā vai dzīvnieku barībā?

Jūras makroaļģes ir makroskopiski augi, kas aug Baltijas jūras piekrastes daļā, kurā gaismas intensitāte ir pietiekama to attīstībai, piestiprinājušies cietam substrātam. Latvijas piekrastē ir sastopamas zaļāaļģes, brūnāaļģes un sārtaļģes. Atkarībā no pieejamā cietā substrāta un krasta nogāzes slīpuma makroaļģes aizņem no pāris kilometru platas joslas Rīgas līča austrumu piekrastē līdz pat 10 km platai joslai Baltijas jūrā. Tās ir sastopamas Rīgas līcī līdz 10 m dziļumam, bet Baltijas jūrā līdz 20 m dziļumam.

Ilgtspējīga jūru un okeānu resursu izmantošana ir akcentēta gan Eiropas, gan nacionālajos politikas dokumentos. Makroaļģu izmantošanai ir iespējama pozitīva ietekme uz Baltijas jūras vides stāvokli, nodarbinātības saglabāšanu piekrastē, kā arī augstvērtīgu, dabisku vietējo produktu radīšanu, kas varētu aizstāt līdzvērtīgu produktu importu no citiem reģioniem.

Pasaulē makroaļģes plaši izmanto pārtikā, dzīvnieku barībā, kosmētikā, farmācijā un lauksaimniecībā kā mēslojumu vai augšanas veicinātāju. Baltijas jūras reģionā makroaļģu ieguve un izmantošana ir attīstības sākuma stadijā – daži nelieli makroaļģu pārstrādes uzņēmumi Dānijā (brūnāaļģes), Zviedrijā, Vācijā un Igaunijā (sārtaļģes). Baltijas jūras reģionā aļģu ražošanas apjomi ir nelieli. Tomēr Baltijas jūras reģiona valstis ir sekmīgi attīstījušas jūras aļģu pārstrādi, pat sagatavojot produkciju eksportēšanai, tāpēc eksporta apjomi Baltijas jūras aļģu produkcijai katru gadu 20 gadu laikā pieaug par 10%.

Eiropā aļģes pārsvarā novāc vai kultivē alginātu, agara un karagināna ieguvei, kas ir hidrokoloidi vai fikokoloidi. Hidrokoloidi ir ieguvuši komerciālu nozīmi kā pārtikas piedevas. Pārtikas rūpniecība izmanto to fizikālās īpašības, kuras nodrošina sarecēšanu, ūdens aizturi, emulgēšanu un citas. Agarū izmanto tādos pārtikas produktos kā konditorejas izstrādājumā, gaļas un mājputnu izstrādājumā, deserti un dzērieni u.c. Karagināns tiek izmantots salātu mērcēs un mērcēs, diētiskos ēdienos un kā konservants gaļas un zivju izstrādājumos, piena izstrādājumos un ceptajos izstrādājumos.

Uz doto brīdi Latvijas teritoriālajos ūdeņos nav ierīkotas mākslīgi veidotas makroaļģu audzes. Savukārt izskatīto makroaļģu sanesumu izklieide Baltijas jūras Latvijas piekrastē ir ļoti nevienmērīga un grūti prognozējama, jo to daudzumu nosaka hidrometeoroloģiskie apstākļi, kas saistīti ar vēja stiprumu un augstāku viļņu veidošanos un spēcīgāku to zemūdens iedarbību.¹ Lai arī Latvijā ik gadu tiek izskatīts tūkstošiem tonnu jūras aļģu, tomēr to rūpniecisko ieguvei nosaka izskatīto makroaļģu sanesumus sezonālitate, sastāvs un neprognozējamie apjomi. Latvijas piekrastē izskatīto makroaļģu apjomi svārstās no >200 m³/100m līdz 0,002 m³/100m.

Lai arī Latvijai ir vēsturiska pieredze makroaļģu izmantošana agara ražošanā un augsnes uzlabošanā, tomēr Latvijas tiesību vide nav izstrādāta ar nolūku makroaļģes izmantot komerciālos nolūkos pārtikā vai barībā. Kopumā Latvijas piekrastē sastopamas aptuveni 33 makroaļģu sugas, bet Apkopojumā, pamatojoties uz pasūtītāja izstrādāto darba uzdevumu, tika aplūkotas šādas Baltijas jūrā sastopamās aļģu sugas:

sārtaļģes

- *Hildenbrandia rubra*;
- *Coccolytus truncatus/ Phyllophora brodiaei/ Phyllophora truncate*;
- *Furcellaria lumbricalis*;
- *Ceramium tenuicorne*;

¹ JŪRAS AĻĢU SANESUMU IZVĒRTĒŠANAS UN APSAIMNIEKOŠANAS PLĀNS LATVIJAS PIEKRASTĒ

- *Ceramium virgatum/ Ceramium rubrum/ Ceramium nodulosum*;
- *Polysiphonia fucoides/ Polysiphonia nigrescens*;

brūnaļģes

- *Battersia arctica*;
- *Pylaiella littoralis*;
- *Ectocarpus siliculosus*;
- *Elaschista fucicola*;
- *Pseudolithoderma spp.*;
- *Stictyosiphon tortilis*;
- *Scytosiphon lomentaria*;
- *Chorda filum*;
- *Fucus vesiculosus un Fucus radicans (Fucus spp.)*;

zaļaļģes

- *Ulva flexuosa*;
- *Ulva intestinalis*;
- *Ulva linza*;
- *Ulva prolifera*;
- *Ulva clathrate*;
- *Cladophora glomerata un Cladophora rupestris (Cladophora spp.)*,

turpmāk tekstā – **Makroaļģes**.

1. Vispārīgās prasības

Tā kā tiesību normu apkopojumā tiks apskatīta iespēja Makroaļģes izmantot pārtikā un dzīvnieku barībā, tad jāuzsver, ka šīs jomas regulējošo tiesību normu mērķis ir nodrošināt, ka pie patērētāja nonāk tikai droša un nekaitīga pārtika, kā arī, lai produktīvie dzīvnieki tiktu baroti ar drošu un nekaitīgu barību. Lai to nodrošinātu, Latvijā tāpat kā citviet pasaulē, ir **izveidota produkta izsekojamības sistēma** no izejvielu iegūšanas vietas līdz gala patērētājam. Līdz ar to katram, **kurš vēlas iesaistīties pārtikas vai dzīvnieku barības aprītē**, ir jāreģistrē saimniecisko darbību pārtikas un dzīvnieku barības uzraugošajā institūcijā.

Saskaņā ar Eiropas Parlamenta un Padomes 28.01.2002 Regulas (EK) Nr. 178/2002, ar ko paredz pārtikas aprites tiesību aktu vispārīgus principus un prasības, izveido Eiropas Pārtikas nekaitīguma iestādi un paredz procedūras saistībā ar pārtikas nekaitīgumu, turpmāk tekstā – **Regula Nr.178/2002**, 3. panta 5. punktu “**izsekojamība**” nozīmē spēju visos ražošanas, pārstrādes un izplatīšanas posmos izsekot un atrast jebkuru pārtiku, barību, produktīvo dzīvnieku vai vielu, ko paredzēts vai ko varētu pievienot pārtikai vai barībai.

Saskaņā ar Regulas Nr.178/2002 18. pantu pārtikas vai barības izsekojamībai jānodrošina, ka:

1. Visos ražošanas, pārstrādes un izplatīšanas posmos ir nodrošināts, ka pārtiku, barību, produktīvos dzīvniekus un jebkuras citas vielas, ko paredzēts pievienot vai ko varētu pievienot pārtikai vai barībai, var izsekot.
2. Uzņēmēji, kas iesaistīti pārtikas un barības aprītē, spēj identificēt jebkuru personu, kas tām piegādājusi pārtiku, barību, produktīvu dzīvnieku vai jebkuru vielu, ko paredzēts pievienot vai ko varētu pievienot pārtikai vai barībai.
3. Pārtikas un barības aprītē iesaistītu uzņēmēju rīcībā ir sistēmas un procedūras, ar ko identificē citus uzņēmumus, kam ir piegādāti minēto uzņēmēju produkti.
4. Pārtiku vai barību, ko laiž tirgū vai ko varētu laist tirgū Kopienā, pienācīgi marķē vai identificē, lai atvieglotu tās izsekojamību, izmantojot atbilstīgus dokumentus vai informāciju saskaņā ar attiecīgām konkrētāku noteikumu prasībām.

Saskaņā ar Regulas Nr.178/2002 17. panta 1. punktu visi “**Uzņēmēji, kas iesaistīti pārtikas un barības aprītē, visos ražošanas, pārstrādes un izplatīšanas posmos, kas atrodas viņu pārziņā, nodrošina, lai pārtika vai barība atbilstu pārtikas aprites tiesību aktu prasībām, kas attiecas uz viņu darbību, un pārbauda, vai minētās prasības ir izpildītas.**”

1.1 Preču un pakalpojumu drošības likums

Saskaņā ar Preču un pakalpojumu drošības likuma 1. pantu šī “**Likuma mērķis ir panākt drošu, cilvēka dzīvībai, veselībai un personas mantai, kā arī videi nekaitīgu preču ražošanu, laišanu apgrozībā un pakalpojumu sniegšanu.**” Preču un pakalpojumu drošības likums definē, kas ir uzskatāms par “Ražotāju”, kas ir uzskatāms par “Izplatītāju” un kas – par

“Pakalpojuma sniedzēju”, jo katram no tiem ir stingri noteikta atbildība attiecībā uz preces drošuma nodrošināšanu gala patērētājam.

Tā saskaņā ar Preču un pakalpojumu drošības likuma 2. panta pirmo daļu **“Ražotājs ir Eiropas Savienībā reģistrēts preces izgatavotājs, jebkura cita persona, kas izgatavojusi un laidusi apgrozībā precī Eiropas Savienībā vai atzīst sevi par ražotāju, norādot (marķējot) uz preces, tās iepakojuma, preces tehniskajā dokumentācijā vai tehniskajā pasē savu nosaukumu (firmu), vārdu, uzvārdu, preču zīmi vai citu atšķirības zīmi, vai persona, kas atjaunojusi precī, lai to laistu apgrozībā.”** Šī panta otrās daļas trešais punkts norāda, ka **“Par ražotāju uzskatāma arī jebkura cita persona, kas savas saimnieciskās darbības ietvaros pārdod, piegādā vai citādi izplata precī, ja šīs personas darbība var ietekmēt preces drošumu.”**

Saskaņā ar Preču un pakalpojumu drošības likuma 4. panta pirmo daļu **“(1) Ražotāja pienākums ir ražot un laist apgrozībā tikai drošu, cilvēka dzīvībai, veselībai un personas mantai, kā arī videi nekaitīgu precī. Ražotājs ir atbildīgs par apgrozībā laistās preces drošumu.”** Līdz ar to šis likums paredz Ražotāja administratīvo un pat kriminālatbildību par nedrošas preces laišanu tirgū vai par nedroša pakalpojuma sniegšanu.

Saskaņā ar Preču un pakalpojuma drošības likuma 2. panta trešo daļu **“(3) Izplatītājs ir persona, kas savas saimnieciskās darbības ietvaros pārdod, piegādā vai citādi izplata precī, ja šīs personas darbība neietekmē preces drošumu”**, tas ir, līdzko Izplatītājs atver Ražotāja iepakojumu, tā sākas Izplatītāja atbildība. Saskaņā ar šī likuma 2. panta ceturto daļu **“(4) Pakalpojuma sniedzējs ir jebkura persona, kas sniedz pakalpojumu.”** Līdz ar to jebkurš transportlīdzeklis un tā vadītājs, kurš tiek iesaistīts pārtikas vai barības aprītē, arī ir atbildīgs par pārtikas vai dzīvnieku barības drošumu.

1.2 Jūras vides aizsardzības un pārvaldības likums

Saskaņā ar Jūras vides aizsardzības un pārvaldības likuma 19. panta otrās daļas 4. punktu **“(4) mākslīgo salu, būvju un iekārtu, tai skaitā platformu un enerģijas ražošanai nepieciešamo iekārtu (turpmāk — būves), būvniecība, ierīkošana, arī ar to saistītā izpēte, un būvju ekspluatācija, izņemot ostu darbībai nepieciešamo būvju būvniecību, kā arī navigācijas līdzekļu un sistēmu izveidi un uzturēšanu, saskaņā ar šā likuma un būvniecību regulējošo normatīvo aktu prasībām”**, lai Baltijas jūras Latvijas teritoriālajos ūdeņos audzētu makroaļģes komerciālos nolūkos, saimnieciskās darbības veicējam ir nepieciešams iegūt atļauju vai licenci. Par atļaujas/ licences iegūšanas kārtību skatīt nodaļā **“Saimnieciskās darbības reģistrācija makroaļģu iegūšanai Baltijas jūrā Latvijas teritoriālajos ūdeņos.”**

1.3 Pārtikas aprites uzraudzības likums

Pārtikas aprites uzraudzības likuma mērķis ir nodrošināt kvalitatīvas un cilvēka veselībai, dzīvībai un videi nekaitīgas pārtikas apriti, novēršot risku, veicinot tirdzniecību un aizsargājot patērētāju intereses.

Saskaņā ar Pārtikas aprites un uzraudzības likuma, 1. panta 6. punktu **“pārtikas aprite —**

visas darbības ar pārtiku no tās ieguves līdz patēriņam (primārā ražošana, ieguve, pirm-apstrāde, apstrāde, pārstrāde, ražošana, iepakošana, uzglabāšana, izplatīšana, transportēšana, pārvietošana pāri valsts robežai, vairumtirdzniecība un mazumtirdzniecība)”.

Saskaņā ar Pārtikas aprites likuma 1. panta 9. punktu **“pārtikas uzņēmums – persona, kura iesaistīta kādā no pārtikas aprites posmiem.”** Tātad šajā likumā noteiktās prasības attiecas gan uz fizisku personu, gan uz juridisku personu.

Saskaņā ar Pārtikas aprites un uzraudzības likuma 7. panta pirmo daļu **“(1) Pārtikas uzņēmums savā darbībā ir atbildīgs par pārtikas kvalitāti un nekaitīgumu, kā arī par izplatāmās pārtikas atbilstību normatīvajos aktos noteiktajām un uzņēmuma deklarētajām prasībām”**, kā arī saskaņā ar šī panta otro daļu **arī jebkura “(2) Persona, kura iesaistījusies kādā no pārtikas aprites posmiem, ir atbildīga par to, lai tiktu izpildītas visas pārtikas apriti reglamentējošās normatīvo aktu prasības.”**

Saskaņā ar Pārtikas aprites un uzraudzības likuma 13. panta otro daļu **“(2) Par marķējuma atbilstību patiesajiem rādītājiem un fasējuma saturam ir atbildīgs pārtikas uzņēmums, kas pārtiku ražojis vai fasējis, vai arī pārtikas izplatītājs, ja viņš ir mainījis produkta oriģinālo fasējumu, marķējumu vai uzlīcis jaunu marķējumu.”**

Savukārt saskaņā ar Pārtikas aprites un uzraudzības likuma 15. panta otro daļu **“(2) Izdevumus, kas saistīti ar nederīgas pārtikas izņemšanu no apgrozības, pārstrādi vai iznīcināšanu, sedz pārtikas izplatītājs. Šajā gadījumā viņš sedz arī ar valsts uzraudzību un kontroli saistītos izdevumus.”**

1.4 Dzīvnieku barības aprites likums

Saskaņā ar Dzīvnieku barības aprites likuma 1. panta 11. punktu **“barības aprite — visas darbības ar barību no tās ieguves līdz izmantošanai, ietverot primāro ražošanu, pirm-apstrādi, apstrādi, pārstrādi, ražošanu, iepakošana, uzglabāšanu, izplatīšanu, transportēšanu, pārvietošanu pāri valsts robežai, laišanu tirgū, kā arī izbarošanu dzīvniekiem.”**

Saskaņā ar Dzīvnieku barības aprites likuma 16. panta otro daļu **“(2) Barības aprītē iesaistītā persona, kuras valdījumā ir laišanai tirgū nederīga barība, sedz izdevumus, kas saistīti ar šādas barības kontroli, izņemšanu no apgrozības, pārstrādi vai iznīcināšanu.”**

1.5 Lauksaimniecības un lauku attīstības likums

Lauksaimniecības un lauku attīstības likumā ir noteiktas prasības, kuras ir jāievēro, ja Makroaļģes ir paredzēts laist tirgū kā bioloģisku produktu.

Uz šo brīdi saskaņā ar Lauksaimniecības un lauku attīstības likuma 11. panta otro daļu **“(2) Bioloģiskās lauksaimniecības kontroles institūcijas lēmumu attiecībā uz operatora pievienošanu bioloģiskās lauksaimniecības kontroles sistēmai pieņem mēneša laikā pēc Komisijas regulas Nr.889/2008 65.panta 3.punktā minētā kontroles ziņojuma sagatavošanas.”**

Latvijā ir akreditētas divas kontroles institūcijas, kuras veic bioloģisko saimniecību kontroles funkcijas: biedrība "Vides kvalitāte" un valsts SIA "Sertifikācijas un testēšanas centrs".

1.6 Maksa par valsts institūciju veikto uzraudzību un kontroli

PĀRTIKAS UN VETERINĀRAIS DIENESTS

Par Pārtikas un veterinārā dienesta veiktajām uzraudzības un kontroles darbībām saimnieciskās darbības veicējam ir jāmaksā saskaņā ar 17.12.2019. MK noteikumos Nr.681 "Noteikumi par kārtību, kādā aprēķina un veic maksājumus par Pārtikas un veterinārā dienesta valsts uzraudzības un kontroles darbībām, un maksas pakalpojumiem", turpmāk tekstā – **17.12.2019. MK noteikumi Nr.681**, noteikto kārtību.

Tabula 1 III. Normatīvajos aktos noteiktā uzraudzības objekta novērtēšana (pārbaude), atzišana un kontroles institūcijas (pārtikas un veterinārajā jomā) apstiprināšana

13.	Atzišanas, apstiprināšanas apliecības noformēšana un izsniegšana:		
13.1.	informācijas ievadīšana un aktualizācija datubāzēs	informācijas kopums	9,96
13.2.	apliecības noformēšana un izsniegšana	apliecība	2,50
14.	Izmaiņu izdarīšana atzišanas apliecībā vai kontroles institūcijas apstiprināšanas apliecībā:		
14.1.	informācijas ievadīšana un aktualizācija datubāzēs	informācijas kopums	5,69
14.2.	apliecības noformēšana un izsniegšana	apliecība	2,50
15.	Inspektora vienas darba stundas izmaksas par novērtēšanu (pārbaudi) pirms atzišanas, reģistrācijas vai kontroles institūcijas (pārtikas un veterinārajā jomā) apstiprināšanas un atkārtotu novērtēšanu (pārbaudi), ja konstatēta neatbilstība	stunda	17,60
16.	Reģistrācijas apliecības noformēšana un izsniegšana	apliecība	2,50
17.	Inspektora (eksperta) vienas darba stundas izmaksas (bez viesnīcas izmaksām) par uzņēmuma (objekta) vai dokumentu pārbaudi dažādu apliecinājumu saņemšanai vai ierobežojumu atcelšanai, kā arī paraugu ņemšanu (pēc klienta rakstiska pieprasījuma)	stunda	17,60
VII. Pārtikas kvalitātes shēmu uzraudzība			
25.	Produktu sertificēšana pārtikas kvalitātes shēmā, ikgadējā pārbaude un atkārtota pārbaude, ja konstatēta neatbilstība Latvijā (atbilstoši faktiskajam darba laikam)	stunda	17,60

Valsts nodevas apmēru par dzīvnieku barības aprītē iesaistītā uzņēmuma reģistrāciju un valsts nodevas samaksas kārtību nosaka 26.05.2009. MK noteikumi Nr. 482 "Noteikumi par valsts nodevu par dzīvnieku barības aprītē iesaistītā uzņēmuma reģistrāciju." Saskaņā ar šo noteikumu 2.punktu valsts nodevas apmērs ir noteikts 2,85 EUR apmērā.

LAUKSAIMNIECĪBAS DATU CENTRS

Par Lauksaimniecības datu centra sniegtajiem pakalpojumiem valsts uzraudzības un kontroles nodrošināšanā saimnieciskās darbības veicējam ir jāmaksā saskaņā ar 17.09.2013. MK noteikumiem Nr.880 "Lauksaimniecības datu centrs publisko maksas pakalpojumu cenrādis", turpmāk tekstā – **17.09.2013. MK noteikumi Nr.880**, noteikto kārtību. Saskaņā ar 17.09.2013. MK noteikumu Nr.880 pielikuma 1.15. punktu valsts nodeva par primārā barības ražotāja iekļaušanu barības ražotāju reģistrā ir jāmaksā 5,69 EUR.

1.6.1 Bioloģiskai lauksaimniecībai

Par valsts veikto uzraudzības un kontroles pasākumu veikšanu personām, kuras ir iesaistītas bioloģiskajā lauksaimniecībā, ir jāmaksā saskaņā ar kontroles institūciju (biedrības "Vides kvalitāte" un valsts SIA "Sertifikācijas un testēšanas centrs") noteiktajiem cenrāžiem.

Par Pārtikas un veterinārā dienesta veiktajām uzraudzības un kontroles darbībām saimnieciskās darbības veicējam ir jāmaksā saskaņā ar 17.12.2019. MK noteikumos Nr.681 noteikto kārtību.

Par atsevišķu dokumentu saņemšanu no Pārtikas un veterinārā dienesta personām, kuras ir iesaistītas bioloģiskajā lauksaimniecībā, ir jāmaksā saskaņā ar 16.03.2010. MK noteikumos Nr.251 "Noteikumi par valsts nodevu bioloģiskās lauksaimniecības jomā" noteikto kārtību. Saskaņā ar šo noteikumu 2. punktu valsts nodeva:

1. par atļaujas izsniegšanu pārtikas sastāvdaļu izmantošanai bioloģisko pārtikas produktu pārstrādē, ja šīs pārtikas sastāvdaļas nav iegūtas, izmantojot bioloģiskās lauksaimniecības ražošanas metodi, – 28,46 euro;
2. par bioloģiskās lauksaimniecības kontroles institūcijas atbilstības apliecinājuma izsniegšanu – 11,38 euro.

1.6.2 Par makroaļģu audzes izveidošanu Baltijas jūrā

Tā kā makroaļģu ieguve Baltijas jūrā (gan no dabīgām audzēm, gan no akvakultūras darbības – cilvēka darbības rezultātā izveidotas makroaļģu audzes) ir saistīta ar makroaļģu audzēšanu un ieguvu, tas ir, ar konkrētu saimnieciskās darbības veikšanu, tad saskaņā ar Jūras vides aizsardzības un pārvaldības likuma 19. panta piekto daļu "(5) Par atļaujas vai licences laukuma jūrā izmantošanu šā panta otrās daļas 4. punktā minēto darbību veikšanai jūras izmantotājs maksā valsts pamatbudžetā ikgadēju valsts nodevu."

Saskaņā ar 14.10.2014. MK noteikumu Nr.632 "Noteikumi par ikgadēju valsts nodevu par atļaujas vai licences laukuma jūrā izmantošanu" 4.1. apakšpunktu "4.1. par atļauju vai licenci to būvju ekspluatācijai, kuru ierīkošanā nenotiek tieša iedarbība uz jūras gultni un zemes dzīlēm (rakšana, pāļu dzišana, spridzināšana un cita veida aktīva iedarbība) un kuras nostiprina (noenkuro) tikai ar atsvariem, ko novieto uz jūras gultnes, – 0,001 euro par vienu jūras teritorijas kvadrātmetru jeb 1000 euro par kvadrātkilometru gadā".

2. Prasības saimnieciskās darbības reģistrācijai

2.1 Saimnieciskās darbības reģistrācija makroaļģu iegūšanai Baltijas jūrā Latvijas teritoriālajos ūdeņos

Baltijas jūras telpiskajā plānojumā nav paredzētas speciālas teritorijas, kurās varētu ierīkot Makroaļģu rūpnieciskas audzes.

Saskaņā ar Jūras vides aizsardzības un pārvaldības likuma 19. panta otrās daļas 4.punktu fiziskai vai juridiskai personai, kura vēlas audzēt vai iegūt jūras aļģes Latvijai piederošos Baltijas jūras ūdeņos, lai tās tālāk tirgotu kā pārtiku vai dzīvnieku barību, ir jāsaņem Ministru kabineta atļauja vai licence. Ministru kabinets ar ikreizēju rīkojumu nosaka konkrētu jūras teritoriju attiecīgu darbību veikšanai jeb atļaujas vai licences laukumu.

Saskaņā ar Jūras vides aizsardzības un pārvaldības likuma 19. panta trešo daļu "(3) Pirms Ministru kabinets izsniedz atļauju vai licenci jūras izmantošanai, tas ar ikreizēju rīkojumu nosaka konkrētu jūras teritoriju (turpmāk – atļaujas vai licences laukums jūrā) šā panta otrās daļas 4. punktā noteikto darbību veikšanai, ņemot vērā arī šā likuma 14. panta nosacījumus. Tiesības izmantot atļaujas vai licences laukumu jūrā iegūst persona, kura uzvarējusi konkursā par tiesībām izmantot atļaujas vai licences laukumu jūrā."

14.10.2014. MK noteikumu Nr. 631 "Latvijas Republikas iekšējo jūras ūdeņu, teritoriālās jūras un ekskluzīvās ekonomiskās zonas būvju būvnoteikumi", turpmāk – **14.10.2014. MK noteikumi Nr.631**, 2.punktā ir noteikts, ka "Noteikumi attiecas uz būvēm Latvijas Republikas iekšējos jūras ūdeņos, teritoriālajā jūrā un ekskluzīvajā ekonomiskajā zonā (turpmāk – būve), izņemot ostu hidrotehniskās, vides aizsardzības, sakaru, transporta, robežapsardzības, valsts aizsardzības un militārās būves jūrā." Līdz ar to šo noteikumu prasības, kuras noteiktas konkursa rīkošanai un būvniecības ieceres realizēšanai Baltijas jūrā, attiecas arī uz akvakultūrai (makroaļģu audžu ierīkošanai jūrā) nepieciešamajām iekārtām. Šajos noteikumos ir noteikta konkursa rīkošanas kārtība un process, kā tiek atļauta būvju/ iekārtu uzstādīšana Baltijas jūrā.

Saskaņā ar 14.10.2014. MK noteikumu Nr.631 6.punktu pēc Zemkopības ministrijas sagatavotā un noteiktā kārtībā izskatīšanai virzītā Ministru kabineta rīkojuma projekta (par tiesībām izmantot licences laukumu jūrā) apstiprināšanas, Ekonomikas ministrija izsniedz attiecīgu licenci (licence ekspluatācijai) un tā tiek reģistrēta vienotā reģistrā, par kura izveidi un administrēšanu ir atbildīga Ekonomikas ministrija.

Uz šo brīdi ir spēkā arī 04.02.2014 Ministru kabineta rīkojums Nr.53 "Par jūras teritoriju noteikšanu akvakultūras darbībai nepieciešamo iekārtu ierīkošanai un ekspluatācijai", kurā ir noteikts, ka makroaļģu aļģu audzes ierīkošanas vai izmantošanas pretendents iesniedz Zemkopības ministrijā pieteikumu par plānoto darbību. Šī rīkojuma 1.pielikumā ir noteikti akvakultūras darbībai nepieciešamo iekārtu ierīkošanai un ekspluatācijai

paredzētie atļaujas laukumi ar koordinātēm. Savukārt, šī rīkojuma 2.pielikumā "Konkursa nolikums par jūras teritoriju izmantošanas tiesību piešķiršanu akvakultūras darbībai nepieciešamo iekārtu ierīkošanai un ekspluatācijai Latvijas Republikas teritoriālajā jūrā" ir dots uzskaitījums par informāciju, kurai jābūt pretendenta iesniegumā, dokumentiem, kuri jāiesniedz kopā ar iesniegumu, kā arī prasības pretendentu kvalifikācijai un pretendentu iesniedzamajai dokumentācijai. Šajā sakarā pretendentam, plānojot savu saimniecisko darbību, ir jāņem vērā, ka tiesības izmantot Latvijas Republikas teritoriālās jūras laukumus, var piešķirt ne ilgāk kā uz 30 gadiem. Bez tam, sagatavojot dokumentus konkursam, pretendentam ir jāņem vērā arī šādi nosacījumi:

- Par konkrētās vietas izvēli Baltijas jūrā

- > Divās Baltijas jūras aizsargājamās dabas lieguma teritorijās ir aizliegts veikt aļģu rūpniecisku ieguvu, tas ir:

- >> Rīgas līča rietumu piekraste (23.08.2011. MK noteikumi Nr.653 "Aizsargājamās jūras teritorijas "Rīgas līča rietumu piekraste" individuālie aizsardzības un izmantošanas noteikumi", kur saskaņā ar šo noteikumu 9.3. apakšpunkts);

- >> Nīda - Pērkone (23.08.2011. MK noteikumi Nr.652 "Aizsargājamās jūras teritorijas "Nīda - Pērkone" individuālie aizsardzības un izmantošanas noteikumi" 9.3. apakšpunkts.)

- > Kuros gadījumos pirms iesnieguma sagatavošanas ir jāveic ietekmes uz vidi novērtējums

Saskaņā ar likuma "Par īpaši aizsargājamām dabas teritorijām" 43.panta trešo daļu un tā pielikumu visas Baltijas jūras (Latvijas) aizsargājamās teritorijas ir iekļautas Eiropas nozīmes aizsargājamo dabas teritoriju (*Natura 2000*) sarakstā. Saskaņā ar šī likuma 43. panta ceturto un piekto daļu jebkurai paredzētajai darbībai, tai skaitā makroaļģu audzēšanai, kas atsevišķi vai kopā ar citu paredzēto darbību var būtiski ietekmēt Eiropas nozīmes aizsargājamo dabas teritoriju (*Natura 2000*), veiciet ietekmes uz vidi novērtējumu. Paredzēto darbību atļauj veikt, ja tas negatīvi neietekmē Eiropas nozīmes aizsargājamo dabas teritorijas (*Natura 2000*) ekoloģiskās funkcijas, integritāti un nav pretrunā ar tās izveidošanas un aizsardzības mērķiem.

Aizsargājamo Baltijas jūras teritoriju (*Natura 2000*) koordinātes ir noteiktas 05.01.2010. MK noteikumu Nr.17 "Noteikumi par aizsargājamām jūras teritorijām". Vispārīgās prasības un saimnieciskās darbības ierobežojumus aizsargājamās jūras teritorijās nosaka likums "Par īpaši aizsargājamām dabas teritorijām". Bez tam ir jāņem vērā, ka aizsargājamai jūras teritorijai "Irbes šaurums" ir papildus prasības, kuras ir noteiktas 19.10.2011. MK noteikumos Nr. 807 "Aizsargājamās jūras teritorijas "Irbes šaurums" individuālie aizsardzības un izmantošanas noteikumi".

- **Par makroaļģu audzes (teritorijas) iezīmēšanu**

Pēc Ziemeļvalsts ministrijas pieprasījuma, pirms Ministru kabineta rīkojuma par atļaujas vai licences laukuma jūrā apstiprināšanas, Latvijas Jūras administrācija sniedz atzinumu par konkrētu teritoriju jūrā no kuģošanas drošības viedokļa. Šajā sakarā Latvijas Jūras administrācija saskaņo objekta iezīmēšanu ar navigācijas tehniskajiem līdzekļiem un minēto līdzekļu darbības nodrošināšanas kārtību. Navigācijas līdzekļu sistēmu veido Jūrlietu pārvaldes un jūras drošības likuma 59.panta otrajā daļā minētie navigācijas līdzekļi. Nevienam navigācijas līdzekli nedrīkst uzstādīt, pārtraukt tā darbību vai nomainīt, ja iepriekš nav saņemta Latvijas Jūras administrācijas rakstveida piekrišana. Tehniskās prasības navigācijas līdzekļiem, ņemot vērā starptautisko normatīvo aktu prasības, kā arī navigācijas līdzekļu darbības nodrošināšanas kārtību nosaka 12.07.2016. MK noteikumi Nr. 451 "Tehniskās prasības navigācijas tehniskajiem līdzekļiem un to darbības nodrošināšanas kārtība."

2.2 Saimnieciskās darbības reģistrācija makroaļģu izmantošanai pārtikā

Saskaņā ar Eiropas Savienības tiesību normām personām, kuras ir iesaistītas pārtikas apritē, ir jābūt vai nu reģistrētām vai atzītām dalībvalsts kompetentajā iestādē. Saskaņā ar Pārtikas aprites un uzraudzības likuma 5.panta pirmo daļu "(1) Pārtikas uzņēmums iesaistās pārtikas apritē, ja tas ir atzīts vai reģistrēts" Pārtikas un veterinārajā dienestā.

Makroaļģes, neatkarīgi no to ieguves vietas (izskalošanas jūras krastā vai iegūtas izveidotā Makroaļģu audzē Baltijas jūrā), ir pieskaitāmas pie augu valsts izcelsmes pārtikas produktiem.

Augu valsts izcelsmes pārtikas apritē iesaistītajām personām (pie kā ir pieskaitāma arī pārtika, kura iegūta no Makroaļģēm) ir jāveic reģistrācijas process. Reģistrācija Pārtikas un veterinārajā dienestā nav nepieciešama fiziskai personai, kurai atbilstoši nodokļu jomu reglamentējošiem normatīvajiem aktiem nav jāreģistrē saimnieciskā darbība un kura pati ražo un realizē augu izcelsmes produktus nelielā apjomā. Tomēr šai personai ir jāveic pārdoto produktu apjoma uzskaitē, dokumentējot informāciju par produktu nosaukumu, ieguves vietu, realizēto produktu daudzumu kilogramos (dienā un kopā kalendārā gadā), produkta realizācijas datumu un realizācijas vietu, kā arī produktu izplatīšanas vietā jānodrošina uzskaites žurnāls, kas pēc vajadzības jāuzrāda kontrolējošajai iestādei.

Turpretim juridiskai personai neatkarīgi no Makroaļģu daudzuma ir ne tikai jāreģistrē sava saimnieciskā darbība Valsts ieņēmumu dienestā, bet arī ņemot vērā 02.02.2010. MK noteikumu Nr.104 "Pārtikas uzņēmumu atzišanas un reģistrācijas kārtība", turpmāk tekstā - **02.02.2010. MK noteikumi Nr.104**, 23. punktu, makroaļģu izcelsmes pārtikas produktu ražotājam ir nepieciešams reģistrēties Pārtikas un veterinārajā dienestā kā augu valsts izcelsmes pārtikas produktu ražotājam.

Jāņem vērā, ka arī visas ar pārtikas primāro ražošanu saistītās darbības ir jāreģistrē Pārtikas un veterinārajā dienestā, tai skaitā:

1. tālpārdošanas **un transporta pakalpojumu uzņēmumu, kas veic darbības pārtikas apritē;**
2. pārtikas uzņēmumu, kas veic darbības ar pārtiku mājās apstākļos atbilstoši Parlamenta un Padomes 29.04.2004 Regulas Nr.852/2004 par pārtikas produktu higiēnu, turpmāk – tekstā – **Regula Nr.852/2004**, II pielikuma III nodaļai;
3. biedrību un nodibinājumu, kā arī reliģisko organizāciju un tās iestādi, kas nodarbojas ar labdarību un saistībā ar to veic darbības pārtikas apritē.

Līdz ar to gan transportlīdzeklis/ kombains, ar kura palīdzību tiek savāktas un pārveidotas izskalošanas Makroaļģes, ja tās paredzētas izmantot pārtikā, gan arī laiva/ kuģis, ar kuru tiek pārveidotas no Baltijas jūrā izvietotām Makroaļģu audzēm iegūtās Makroaļģes, ir jāreģistrē Pārtikas un veterinārajā dienestā.

Iesnieguma forma reģistrācijai ir pieejama 02.02.2010. MK noteikumu Nr.104 1.pielikumā un uz vietas Pārtikas un veterinārā dienesta struktūrvienībās. Praktiski ieteikumi pieteikuma aizpildīšanai un procesa norisei ir pieejami Pārtikas un veterinārā dienesta mājas lapā².

Saskaņā ar 02.02.2010. MK noteikumu Nr.104 24.² punktu "Pārtikas uzņēmums šo noteikumu 24.punktā minētajam iesniegumam pievieno dokumenta kopiju, kas apliecina uzņēmuma tiesības darboties attiecīgajā nekustamajā īpašumā, ja īpašuma vai lietošanas tiesības nav nostiprinātas zemesgrāmatā, kā arī plānu teritorijai un telpām, kurās darbosies uzņēmums. Ja nepieciešams, dienests pieprasa uzrādīt dokumentus (piemēram, līgumu), kas apliecina tiesības izmantot tehnisko aprīkojumu un ražošanas iekārtas."

Saskaņā ar 02.02.2010. MK noteikumu Nr.104 25. punktu "Saņemot šo noteikumu 24. un 24.¹punktā minētos dokumentus, dienests piecu darbdienu laikā reģistrē pārtikas uzņēmumu, piešķir tam reģistrācijas numuru un paziņo par to pārtikas uzņēmumam. Ja pārtikas uzņēmums vēlas, dienests izsniedz reģistrācijas apliecību."

Saskaņā ar 02.02.2010. MK noteikumu Nr.104 22. punktu Pārtikas un veterinārais dienests "nodrošina uzraudzības objektu reģistra pieejamību savā mājaslapā internetā, ievērojot normatīvos aktus par fizisko personu datu aizsardzību."

Jāņem vērā, ka pārtikas apritē iesaistīta persona nedrīkst pirkt no neregistrētām personām vai pārdot neregistrētām personām pārtikas produktus.

² <https://www.pvd.gov.lv/partikas-un-veterinara-is-dienests/statiskas-lapas/uznemuma-registracija?nid=2518#jump>

2.3 Saimnieciskās darbības reģistrācija makroaļģu izmantošanai dzīvnieku barībā

Uzņēmējdarbības reģistrācija Pārtikas un veterinārajā dienestā nav nepieciešama tām personām, kuras makroaļģes izmanto barības ražošanai:

1. mājas apstākļos pašpatēriņam:
  - pārtiku ražojošiem dzīvniekiem, ko tur patēriņam saimniecībā;
  - dzīvniekiem, kas netiek turēti pārtikas ražošanai;
2. dzīvnieku novietnei, kas ir iekļauta datu centra dzīvnieku novietņu reģistrā saskaņā ar normatīvajiem aktiem par dzīvnieku, ganāmpulku un novietņu reģistrēšanas un dzīvnieku apzīmēšanas kārtību un ir uzskatāma par reģistrētu dzīvnieku barības primārajā ražošanā iesaistītu uzņēmumu;
3. augu izcelsmes produktu pirmapstrādes un uzglabāšanas uzņēmumam, kā arī uzņēmumam, kas veic graudu termisko apstrādi un ir iekļauts dienesta reģistrā saskaņā ar normatīvajiem aktiem par pārtikas uzņēmumu darbības atzīšanas un reģistrācijas kārtību.

Eiropas Parlamenta un Padomes 12.01.2005 Regula Nr.183/2005, turpmāk tekstā – **Regula Nr. 183/2005**, ar ko paredz barības higiēnas prasības, nosaka arī barības aprītē iesaistīto personu reģistrācijas un apstiprināšanas nosacījumus un kārtību.

Saskaņā ar Regulas Nr.183/2005 3.panta f) apakšpunktu **“barības primārā ražošana”** ir lauksaimniecības produktu tāda ražošana – tostarp audzēšana, novākšana, – kuras rezultātā iegūst produktus, kuri pēc to novākšanas, iegūšanas netiek īpaši apstrādāti, izņemot vienkāršu, fizisku apstrādi.

Personām, kuras iesaistītas barības primārajā ražošanā, piemēro reģistrācijas procedūru. Pārējām personām piemēro atzīšanas procedūru.

30.06.2009. MK noteikumi Nr.730 “Dzīvnieku barības aprītē iesaistītā uzņēmuma reģistrācijas un atzīšanas kārtība”, turpmāk tekstā – **30.06.2009 MK noteikumi Nr.730**, nosaka kārtību, kādā reģistrē/ atzīst barības aprītē iesaistītās personas.

30.06.2009. MK noteikumu Nr.730 5. punkts nosaka, ka Pārtikas un veterinārais dienests **“Dienests atzītos un reģistrētos uzņēmumus iekļauj dienesta uzraudzības objektu reģistrā (turpmāk – dienesta reģistrs), bet datu centrs reģistrētos uzņēmumus iekļauj barības ražotāju reģistrā.”** Jāņem vērā, ka Lauksaimniecības datu centrs saskaņā ar 30.06.2009. MK noteikumu Nr.730 II nodaļu reģistrē tikai tādus uzņēmumus, kas veic saimnieciskās darbības barības primārās ražošanas līmenī, tai skaitā saistītas ar:

- a) transportēšanu, uzglabāšanu un rīkošanos ar primārajiem produktiem ražošanas vietā;
- b) transporta operācijām, lai nogādātu primāros produktus no ražošanas vietas

uz uzņēmumu;

c) barības sajaukšanu savas saimniecības vajadzībām, neizmantojot barības piedevas vai premiksus, izņemot skābbarības piedevas.

Citiem vārdiem sakot, Lauksaimniecības datu centrs reģistrē tikai tos, kuri ir iesaistīti barības primārajā ražošanā, bet pārējos, kuri ir iesaistīti barības aprītē, reģistrē Pārtikas un veterinārais dienests.

Saskaņā ar 30.06.2009. MK noteikumu Nr.730 7. punktu, lai reģistrētu personu, kura veic barības ražošanas darbības primārā līmenī, dzīvnieku barības aprītē iesaistītā persona iesniedz **iesniegumu primārās dzīvnieku barības ražošanas uzņēmuma reģistrācijai** (šo noteikumu 1.pielikums).

Turpretī, pārējās personas, saskaņā ar šo noteikumu 10.punktu, Pārtikas un veterinārajā dienestā iesniedz **iesniegumu dzīvnieku barības aprītē iesaistītā uzņēmuma reģistrācijai vai atzīšanai** (šo noteikumu 2.pielikums).

Saskaņā ar 30.06.2009. MK noteikumu Nr.730 14.punktu *“Persona, kas darbojas kā dzīvnieku barības tirgotājs un dzīvnieku barību neuzglabā savās telpās, dienestā iesniedz deklarāciju (šo noteikumu 3.pielikums) par dzīvnieku barības atbilstību Eiropas Parlamenta un Padomes Regulas Nr.183/2005 un citu dzīvnieku barības aprīti regulējošo normatīvo aktu prasībām.”*

2.3.1 Reģistrācijas procedūra

Pēc iesnieguma saņemšanas saskaņā ar 30.06.2009. MK noteikumu Nr.730 12. punktu *“Dienests triju darbdienu laikā pēc pārbaudes paziņo personai pieņemto lēmumu un reģistrē uzņēmumu, ja pieņemts lēmums par uzņēmuma reģistrāciju.”*

Attiecībā uz dzīvnieku barības tirgotāju saskaņā ar 30.06.2009. MK noteikumu Nr.730 15.punktu *“Dienests piecu darbdienu laikā pēc šo noteikumu 14. punktā minētās deklarācijas saņemšanas to izvērtē un pieņem vienu no šādiem lēmumiem:*

15.1. reģistrēt uzņēmumu;

15.2. noteikt, ka uzņēmumu nepieciešams atzīt.”

2.3.2 Atzīšanas procedūra

Saskaņā ar 30.06.2009. MK noteikumu Nr.730 3. punktu (šo noteikumu III nodaļa) Pārtikas un veterinārais dienests piemēro atzīšanas procedūru tiem uzņēmumiem, kas izgatavo un/vai laiž tirgū barības piedevas, uz ko attiecas Regula (EK) Nr.1831/2003, vai produktus, uz kuriem attiecas Direktīva Nr.82/471/EEK un kas minēti šīs regulas IV pielikuma 1. nodaļā.

Šajā sakarā ir jāņem vērā, ka:

- Padomes Direktīva (1982. gada 30. jūnijs) Nr.82/471/EEK par dažiem produktiem, ko izmanto dzīvnieku barībā **vairs nav spēkā**, un ir aizvietota ar

Regulu Nr.767/2009.

• **sākot ar 2021.gada 27. martu** stāsies spēkā jaunie noteikumi, kurus nosaka Eiropas Parlamenta un Padomes 20.06.2019 regula (ES) **Nr. 2019/1381**, par ES riska novērtēšanas pārredzamību un ilgtspēju pārtikas aprites ķēdē un ar ko groza Regulas (EK) Nr. 178/2002, (EK) Nr. 1829/2003, (EK) Nr. 1831/2003, (EK) Nr. 2065/2003, (EK) Nr. 1935/2004, (EK) Nr. 1331/2008, (EK) Nr. 1107/2009, (ES) 2015/2283 un Direktīvu 2001/18/EK, turpmāk tekstā – **Regula Nr. 2019/1381**.

Lai uzsāktu saimnieciskās darbības atzišanas procesu saskaņā ar 30.06.2009. MK noteikumu Nr. 730 20. punktu “Persona par šo noteikumu 3.punktā minēto uzņēmumu dienestā iesniedz iesniegumu dzīvnieku barības aprītē iesaistītā uzņēmuma atzišanai (2.pielikums).”

Pēc iesnieguma saņemšanas Pārtikas un veterinārais dienests sāk uzņēmuma atzišanu un 15 darba dienu laikā pārbauda, vai uzņēmuma darbība atbilst Eiropas Parlamenta un Padomes Regulai Nr. 183/2005 un citu dzīvnieku barības aprīti regulējošo normatīvo aktu prasībām. Pārtikas un veterinārais dienests pēc pārbaudes, atbilstoši Eiropas Parlamenta un Padomes regulas Nr. 183/2005 13.panta prasībām, pieņem vienu no šādiem lēmumiem:

- a) atzīt uzņēmumu un piešķirt atzišanas numuru, ja uzņēmums atbilst dzīvnieku barības aprīti regulējošo normatīvo aktu prasībām;
- b) atzīt uzņēmumu ar nosacījumu – uz laiku līdz trim mēnešiem un piešķirt pagaidu atzišanas numuru, ja uzņēmums daļēji atbilst dzīvnieku barības aprīti regulējošo normatīvo aktu prasībām;
- c) atteikt uzņēmuma atzišanu, ja uzņēmums neatbilst dzīvnieku barības aprīti regulējošo normatīvo aktu prasībām.

Ja Pārtikas un veterinārais dienests ir pieņēmis 30.06.2009. MK noteikumu Nr.730 22.1. un 22.2. apakšpunktā minētos lēmumus, Pārtikas un veterinārais dienests uzņēmumu iekļauj reģistrā, norādot piešķirto atzišanas vai pagaidu atzišanas numuru.

2.4 Makroaļģu produktu bioloģiskās sertifikācijas iespējas

Bioloģiskās lauksaimniecības ražošanas sertifikācija ir **procesa**, nevis produkta sertifikācija. Tas nozīmē, ka ražotājs apņemas nepārtraukti ievērot prasības, kas attiecas uz bioloģiskās lauksaimniecības produktu ražošanu un marķēšanu, un to pārbauda normatīvajos aktos noteiktas kontroles institūcijas.³ Bioloģiskās lauksaimniecības ražošanas sertifikācija apstiprina saražotā produkta atbilstību normatīvajos aktos noteiktajiem bioloģiskās lauksaimniecības ražošanas standartiem.

Bioloģiskās lauksaimniecības sertifikācijas un kontroles funkcijas veic divas kontroles iestādes:

1. biedrības “Vides kvalitāte” sertifikācijas institūcija “Vides kvalitāte”

www.videskvalitate.lv;

2. valsts SIA “Sertifikācijas un testēšanas centrs” Atbilstības novērtēšanas nodaļas Bioloģiskās lauksaimniecības sektors.” www.stc.lv.⁴

Uz doto brīdi spēkā esošo 26.05.2009. MK noteikumu Nr. 485 “Bioloģiskās lauksaimniecības uzraudzības un kontroles kārtība”, turpmāk – **26.05.2009. MK noteikumi Nr. 485**, 2. punkts nosaka, ka “Padomes Regulas Nr. 834/2007 27., 30., 32. un 33.pantā un Komisijas Regulas Nr. 889/2008 9.panta 4.punktā, 18.panta 1.punktā, 25.c panta 1. un 2. punktā, 29. panta 1.punktā, 36.panta 2. un 3. punktā, 38.a panta 2.punktā, 40.panta 1.punkta “a” apakšpunkta “v” apakšpunktā un 2.punktā, 42. un 47.pantā, 58.panta 1.punkta “c” apakšpunktā, 95.panta 1. un 2. punktā, VIII pielikumā un Komisijas Regulas Nr. 1235/2008 13. panta 1. punktā noteiktās kompetentās iestādes funkcijas un Komisijas Regulas Nr. 889/2008 29.panta 2.punktā, 91.panta 3.punktā un 92. a pantā noteiktās dalībvalsts funkcijas pilda Pārtikas un veterinārais dienests.”

Tomēr jāņem vērā, ka Zemkopības ministrija ir paredzējusi uz doto brīdi spēkā esošos 26.05.2009. MK noteikumus Nr. 485 aizstāt ar jauniem Ministru kabineta noteikumiem, lai nodrošinātu Eiropas Parlamenta un Padomes 30.05.2018 regulas Nr. 2018/848 par bioloģisko ražošanu un bioloģisko produktu marķēšanu un ar ko atceļ Padomes regulu Nr. 834/2007, turpmāk – **Regula Nr.2018/ 848**, piemērošanu. **Iepriekšminētās izmaiņas ir nepieciešamas, jo sākot ar 2021.gada 1. janvāri** tiks piemērota Regula Nr. 2018/848.

Līdz ar to uz šo brīdi spēkā esošā tiesiskā vide izmainīsies, **jo sākot ar 2021.gada 1. janvāri tiek atcelta arī:**

- Padomes 28.06.2007 Regula (EK) Nr. 834/2007 par bioloģisko ražošanu un bioloģisko produktu marķēšanu un par Regulas (EEK) Nr. 2092/91 atcelšanu), turpmāk – **Regula Nr.834/2007**;
- Komisijas 05.09.2008 Regula (EK) Nr. 889/2008, ar ko paredz sīki izstrādātus bioloģiskās ražošanas, marķēšanas un kontroles noteikumus, lai īstenotu Padomes Regulu (EK) Nr. 834/2007 par bioloģisko ražošanu un bioloģisko produktu marķēšanu, turpmāk – **Regula Nr.889/ 2008**.

Regula Nr.848/2018 nosaka jaunus bioloģiskās ražošanas principus un paredz noteikumus par bioloģisko ražošanu, ar to saistīto sertifikāciju, un ar bioloģisko ražošanu saistīto norāžu izmantošanu marķējumā un reklāmā, kā arī noteikumus par kontrolēm, ar ko papildina Regulā Nr.625/2017 paredzētos noteikumus.

2.5 No makroaļģēm izgatavoto materiālu izgatavotāju reģistrācijas kārtība

Ja saimnieciskās darbības veicējs ir paredzējis Makroaļģes izmantot materiālu izgatavošanai, kuri nonāks saskarē ar pārtiku, viņam saskaņā ar 19.10.2011. MK noteikumus

³ EFSA vadlīnijas Jaunās pārtikas reģistrēšanai <https://www.efsa.europa.eu/en/applications/nutrition/regulationsandguidance>

⁴ Latvijas lauku konsultāciju un izglītības centra mājas lapa; <http://new.llkc.lv/lv/nozares/augkopiba/biologiska-augkopiba/sertifikacija>

Nr. 808 "Noteikumi par materiāliem un izstrādājumiem, kas paredzēti saskarei ar pārtiku" 29. punktu "Materiālu un izstrādājumu ražošanas, pārstrādes un izplatīšanas uzņēmumu (turpmāk – uzņēmums) reģistrē dienesta uzraudzības objektu reģistrā. Mazumtirdzniecības uzņēmumu nav nepieciešams reģistrēt, ja tas materiālus un izstrādājumus izplatīšanai iepērk no dienestā reģistrētiem ražošanas vai vairumtirdzniecības uzņēmumiem."

2.6 Jaunās pārtikas reģistrācija

Saskaņā ar Pārtikas aprites uzraudzības likuma 10. panta sesto daļu "(6) Pārtikas uzņēmums iesniedzumu **par jaunas pārtikas piedevas, aromatizētāja vai fermenta ražošanu iesniedz Pārtikas drošības, dzīvnieku veselības un vides zinātniskajam institūtam "BIOR" vai nosūta Eiropas Komisijai, ievērojot prasības, kas noteiktas Eiropas Parlamenta un Padomes 2008.gada 16. decembra regulas (ES) Nr.1331/2008, ar ko nosaka vienotu atļauju piešķiršanas procedūru attiecībā uz pārtikas piedevām, fermentiem un aromatizētājiem, 3.pantā un Komisijas 2011.gada 10.marta regulā (ES) Nr.234/2011, ar kuru īsteno Eiropas Parlamenta un Padomes regulu (EK) Nr.1331/2008, ar ko nosaka vienotu atļauju piešķiršanas procedūru attiecībā uz pārtikas piedevām, fermentiem un aromatizētājiem, kā arī Eiropas Parlamenta un Padomes 2003.gada 10.novembra regulas (EK) Nr.2065/2003 par kūpināšanas aromatizētājiem, ko izmanto vai kas ir paredzēti izmantošanai pārtikas produktos vai uz tiem, 7.pantā."**

12.12.2017. MK noteikumu Nr.744 "Jaunās pārtikas atbilstības klasifikācijas un kvalitātes prasību novērtēšanas kārtība", turpmāk – **12.12.2017. MK noteikumi Nr.744**, 3. punkts nosaka, ka "Lai saņemtu atļauju jauna pārtikas produkta izplatīšanai tirgū, persona atbilstoši Regulas Nr.2015/2283 10.panta 1.punktam iesniedz pieteikumu Eiropas Komisijā." Atbilstoši 12.12.2017. MK noteikumu Nr.744 4. punktam Pārtikas drošības, dzīvnieku veselības un vides zinātniskais institūts "BIOR" tikai pilda Regulas Nr. 2015/2283 15.panta 2.punktā noteikto dalībvalsts uzdevumu iebildumu sniegšanai par tradicionālā pārtikas produkta nekaitīgumu saistībā ar tā laišanu Eiropas Savienības tirgū.

Galvenā institūcija, kas ir atbildīga un veic riska novērtējumu jaunajai pārtikai, ir Eiropas Pārtikas nekaitīguma iestāde, turpmāk – **EFSA**. Dalībvalstu kompetentajām iestādēm (Latvijā – BIOR) galvenā funkcija ir konsultēšana. BIOR palīdz iesniedzējam sagatavot iesniedzumu, izskata un iesaka nepieciešamos papildinājumus – gan zinātniekiem, gan iesniedzēja administratīviem darbiniekiem, balstoties uz EFSA izstrādātajām vadlīnijām.

Sikāki noteikumi attiecībā uz administratīvajām un zinātniskajām prasībām, lai sagatavotu iesniedzumu, ir noteikti Eiropas Komisijas 20.12.2017. Īstenošanas Regulā Nr. 2017/2469, ar ko nosaka administratīvās un zinātniskās prasības attiecībā uz pieteikumiem, kuri minēti Eiropas Parlamenta un Padomes Regulas Nr.2283/2015 par jauniem pārtikas produktiem, turpmāk teksta – **Regula Nr.2071/2469**. Papildus EFSA ir

sagatavojusi iesniedzējiem vadlīnijas, kā sagatavot iesniedzumu⁵. No 03.01.2018. pieteikums atļaujas iegūšanai jaunam pārtikas produktam ir jāiesniedz Eiropas Komisijai elektroniski portālā e-submission.

Ja iesniedzējam nav nepieciešamas BIOR konsultācijas, tad būtu vēlams, ka iesniedzējs informētu BIOR, ka tiek iesniegts Eiropas komisijai iesniedzums jaunas pārtikas autorizēšanai.

Pieteikumu Eiropas Komisijas elektroniskajā sistēmā iesniedz pats pieteicējs. Kad Eiropas Komisija ir saņēmusi pieteikumu, tad tā nosūta to EFSA izvērtēšanai. Kad no EFSA ir saņemts pozitīvs novērtējums, Eiropas Komisija iekļauj jauno pārtiku Atļautās jaunās pārtikas sarakstā, kurā tiek norādīta arī atļautās jaunās pārtikas specifiskācija, tās lietošanas nosacījumi un īpašās papildus marķēšanas prasības.

⁵ EFSA vadlīnijas Jaunās pārtikas reģistrēšanai
<https://www.efsa.europa.eu/en/applications/nutrition/regulationsandguidance>

3. Prasības tādu makroaļģu iegūšanai Baltijas jūrā vai tās piekrastē, ko paredzēts izmantot pārtikā vai dzīvnieku barībā

Ne Latvijas, ne Eiropas Savienības tiesību normās nav noteiktas atšķirīgas prasības atkarībā no tā, vai Makroaļģes pārtikai vai dzīvnieku barībai tiek iegūtas no pludmalē izskalotajām sanesām vai arī no Makroaļģu audzēm Baltijas jūrā.

3.1 Makroaļģu audzētāja vai ieguvēja tiesības un pienākumi

Saskaņā ar Ūdens apsaimniekošanas likuma 1.panta 6.punktu – “6) **iekšzemes ūdeņi** — visi stāvošie un tekošie ūdeņi uz zemes virsmas, kā arī visi pazemes ūdeņi uz sauszemes pusi no bāzes līnijas (pamatlīnijas, no kuras mēra teritoriālās jūras ūdeņus) (turpmāk — *teritoriālie ūdeņi*)”, un atbilstoši šī panta 14.punktam “14) **piekrastes ūdeņi** — virszemes ūdeņi uz krasta pusi no līnijas, kas savieno visus punktus, kuri atrodas vienu jūras jūdzi uz jūras pusi no bāzes līnijas vai sniedzas līdz pārejas ūdeņu ārējai robežai.”

Līdz ar to prasības, kuras noteiktas Ūdens apsaimniekošanas likumā, attiecas uz tām makroaļģu audzēm, kuras tiek izvietotas 2 kilometru (vienas jūras jūdzes) attālumā no krasta līnijas. Turpretim uz tām makroaļģu audzēm, kuras tiek izvietotas aiz 2 kilometriem no krasta līnijas, attiecas prasības, kuras noteiktas Jūras vides aizsardzības un pārvaldības likumā.

Vēršam uzmanību uz to, ka, papildus iepriekšminētajam, makroaļģu audzētājam ir jāievēro tās specifiskās prasības, kuras tiks noteiktas katrā individuālā gadījumā veiktajā ietekmes uz vidi novērtējumā.

3.1.1 Tiesības

Līdz 2 kilometriem no krasta līnijas

Saskaņā ar Ūdens apsaimniekošanas likuma 6. pantu makroaļģu ieguvējam ir šādas tiesības:

- 1) “lietot ūdeni un izmantot ūdensobjektus personiskām vajadzībām un saimnieciskajai darbībai šajā likumā un citos normatīvajos aktos noteiktajā kārtībā;
- 2) veikt būvniecību ūdensobjektos vai to tuvumā un ierīkot ūdens resursu lietošanai nepieciešamās būves, ja saņemtas normatīvajos aktos paredzētās atļaujas un ievēroti normatīvajos aktos noteiktie ierobežojumi;
- 3) pēc normatīvajos aktos paredzēto atļauju saņemšanas veikt darbības, kas ietekmē ūdensobjektus, ja šādas darbības tiek veiktas atbilstoši normatīvajos aktos un atļaujās noteiktajām prasībām;
- 4) saņemt informāciju par ūdensobjektiem noteiktajiem vides kvalitātes mērķiem, apsaimniekošanas plāna un pasākumu programmas izstrādi un piedalīties apsaimniekošanas plāna sabiedriskajā apspriešanā.”

Tālāk par 2 kilometriem no krasta līnijas

Saskaņā ar Jūras vides aizsardzības un pārvaldības likuma 19. panta pirmo daļu “(1)

Publiska persona un privātpersona (turpmāk — jūras izmantotājs) jūru izmanto atbilstoši attiecīgo darbības veidu regulējošiem normatīvajiem aktiem un šim likumam, ievērojot tā mērķus, vides aizsardzības principus, sabiedrības intereses, kā arī jūras telpisko plānojumu.”

3.1.2 Pienākumi

Līdz 2 kilometriem no krasta līnijas

Ūdens apsaimniekošanas likuma 7. pants ūdens resursu lietotājam uzliek šādus pienākumus:

- “1) lietojot ūdens resursus, ievērot ūdensobjektam noteiktos izmantošanas mērķus, vides kvalitātes mērķus un kvalitātes normatīvus, atļauju nosacījumus, veselības aizsardzības, būvniecības, zivsaimniecības noteikumus un citas normatīvajos aktos ietvertās prasības;
- 2) nodrošināt ūdens kvalitātes un kvantitātes saglabāšanu savā īpašumā vai lietošanā esošajos ūdensobjektos un teritorijā;
- 3) ievērot apsaimniekošanas plānā un pasākumu programmā (laba jūras vides stāvokļa panākšanai) paredzētos nosacījumus;
- 4) veikt visas ar ūdens resursu lietošanu saistītās darbības tā, lai nepasliktinātu pazemes un virszemes ūdeņu stāvokli, nenodarītu kaitējumu cilvēku veselībai vai videi, arī ūdens ekosistēmām un no tām tieši atkarīgajām sauszemes ekosistēmām, kā arī neradītu apstākļus, kas veicina plūdus vai zemes izkalšanu;
- 5) ievērot citu ūdens resursu lietotāju un ūdensobjektiem piegulošās zemes īpašnieku tiesības;
- 6) saņemt normatīvajos aktos paredzētās atļaujas darbībām, kas ir saistītas ar ūdens resursu lietošanu;
- 7) normatīvajos aktos noteiktajā kārtībā sniegt statistikas pārskatu par ūdens resursu lietošanu atbilstoši izdotās atļaujas nosacījumiem;
- 8) atļaut vides aizsardzības institūciju pārstāvjiem, kuri normatīvajos aktos noteiktajā kārtībā veic ūdeņu stāvokļa valsts kontroli vai vides monitoringu, ņemt pazemes un virszemes ūdeņu paraugus privātajos ūdeņos vai ņemt augsnes paraugus un veikt monitoringa iekārtu kontroli privātipašuma teritorijā;
- 9) veikt monitoringu atļaujās vai normatīvajos aktos paredzētajos gadījumos un kārtībā;
- 10) atlīdzināt zaudējumus, kas ūdens resursu lietošanas rezultātā nodarīti videi vai ūdens bioloģiskajiem resursiem, ja atbilstoši spēkā esošajiem normatīvajiem aktiem atzīta ūdens resursu lietotāja atbildība par šiem zaudējumiem;
- 11) pārtraukt ūdens resursu lietošanu, ja konstatēta pazemes ūdensobjekta un virszemes ūdensobjekta stāvokļa pasliktināšanās, nodarīts kaitējums cilvēku veselībai vai videi, it īpaši ūdens ekosistēmām un no tām tieši atkarīgajām sauszemes ekosistēmām.”

Tālāk kā 2 kilometriem no krasta līnijas

Saskaņā ar Jūras vides aizsardzības un pārvaldības likuma 20. panta pirmo daļu "(1) Jūras izmantotājam ir šādi pienākumi:

- 1) nepieļaut jūras piesārņošanu un darbības, kas var negatīvi ietekmēt jūras vides stāvokli;
- 2) veikt paredzētās jūrā veicamās darbības ietekmes uz vidi novērtējumu atbilstoši normatīvajiem aktiem par ietekmes uz vidi novērtējumu;
- 3) saņemt normatīvajos aktos paredzētās atļaujas vai licences darbībām jūrā;
- 4) veikt pasākumus, lai novērstu kaitējuma draudus vai kaitējumu jūras videi atbilstoši Vides aizsardzības likumam;
- 5) ievērot citu jūras izmantotāju un citu valstu tiesības Baltijas jūras reģionā, kā arī šā likuma, Apvienoto Nāciju Organizācijas 1982.gada Jūras tiesību konvencijas, Helsinku konvencijas, citu Latvijai saistošu starptautisko līgumu un citu normatīvo aktu prasības."

3.2 Baltijas jūras ūdens kvalitātes prasības makroaļģu audzēšanai

Baltijas jūras ūdens apsaimniekošanas kārtību un ūdens kvalitātes sasniedzamos (mērķa) raksturlielumus nosaka virkne starptautisku vienošanos un līgumu, kuri minēti Ministru kabineta 13.07.2016. rīkojumā Nr.393 "Par plānu "Pasākumu programma laba jūras vides stāvokļa panākšanai 2016. – 2020.gadā."

Saskaņā ar Jūras vides aizsardzības un pārvaldības likumu Pasākuma programmu laba jūras vides stāvokļa panākšanai izstrādā Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija un to apstiprina Ministru kabinets. Uz doto brīdi ir pieejams Jūras vides stāvokļa novērtējums (2018.gads).⁶

Saskaņā ar 23.11.2010. MK noteikumu Nr.1071 "Prasības jūras vides stāvokļa novērtējumam, laba jūras vides stāvokļa noteikšanai un jūras vides mērķu izstrādei", turpmāk – **23.11.2010. MK noteikumi Nr.1071**, 1. pielikuma 2. tabulas "Jūras vidē notiekošas vai to ietekmējošas antropogēnās slodzes, izmantošanas veidi un cilvēku darbības" 2.4.3. punktu jūras augu ieguve tiek pieskaitīta pie jūras vides ietekmējoša faktora. Līdz ar to, ja jūras aļģes tiek audzētas Baltijas jūrā komerciāliem nolūkiem (pārtikai vai dzīvnieku barībai), šis saimnieciskās darbības rezultāti tiek iekļauti Baltijas jūras vides stāvokļa izvērtējumā.

23.11.2010. MK noteikumu Nr.1071 2.pielikums nosaka kvalitatīvos raksturlielumus un to raksturojumu. Attiecībā uz makroaļģu audzēšanu Baltijas jūrā primāri būtu jāņem vērā un jāanalizē tādi raksturlielumi kā "5. Eitrofikācija", "8. Piesārņojošās vielas un savienojumi" un "6. Jūras gultnes integritāte."

3.2.1 Konvencijai makroaļģu audzēšanai

12.08.2013 Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2013/39/ES, ar ko groza Direktīvu 2000/60/EK un Direktīvu 2008/105/EK attiecībā uz prioritārajām vielām ūdens resursu

politikas jomā, turpmāk tekstā – **Direktīva 2013/39/ES**, II pielikumā ir apkopotas prioritārās vielas un noteiktas to robežkoncentrācijas (EQS). Ja jūras ūdenī atrastie savienojumi, kuriem ir noteiktas robežvērtības Direktīvas 2013/39/ES II pielikumā, koncentrācija pārsniedz noteiktās robežvērtības, tiek piemērots izslēdzošais kritērijs visiem pārējiem savienojumiem vai to grupām, un vides stāvoklis tiek uzskatīts par sliktu (D8C1).

Saskaņā ar Jūras vides stāvokļa novērtējumu (2018.gadam)⁶ Latvijas teritoriālajos ūdeņos tika noteikti kvalitātes rādītāji Baltijas jūras ūdenim (1 metra slānī) un biotā (reņģes (*clupea harengus*) filejā). Saskaņā ar Jūras vides stāvokļa novērtējumu i⁷ 5.pielikumu atsevišķiem savienojumiem Baltijas jūras atklātajā daļā un piekrastes ūdeņos gada vidējā koncentrācija pārsniedz noteikto robežvērtību (polibromētiem difenilēteriem (PBDE)).

Papildus Jūras vides stāvokļa novērtējumā (2018.gads)⁸ paredzētajiem pasākumiem, kā arī ņemot vērā to, ka uz doto brīdi Latvijā nav izdoti speciāli Ministru kabineta noteikumi Baltijas jūras ūdens kvalitātes rādītājiem, kurus ir jāievēro makroaļģu audzētājam/ ieguvējam, makroaļģu audzes īpašniekam būs jāievēro:

- tās prasības, kuras būs noteiktas ietekmes uz vidi ziņojumā.
- Līdz 2 kilometru attālumam no krasta līnijas būs jāievēro prasības, kuras noteiktas Ūdens apsaimniekošanas likumā. Proti, saskaņā ar Ūdens apsaimniekošanas likuma 5. panta ceturto daļu "(4) Labs virszemes ūdeņu stāvoklis ir tad, ja gan ūdensobjekta ekoloģiskā, gan ķīmiskā kvalitāte atbilst vismaz Ministru kabineta noteiktajiem labas kvalitātes kritērijiem."
- Tālāk kā 2 kilometru attālumā no krasta līnijas Makroaļģu audzētājam ir jāievēro Jūras vides aizsardzības un pārvaldes likumā noteiktās prasības.

3.2.2 Bioloģiskai makroaļģu audzēšanai

Saskaņā ar Regulu Nr.2018/ 848 II pielikuma III daļas "2.2.1. Savvaļas aļģu un to daļu ievākšanu uzskata par bioloģisko ražošanu ar noteikumu, ka:

- a) audzēšanas vietas ir piemērotas no veselības viedokļa un tajās ir augsti ekoloģiskās kvalitātes rādītāji, kā noteikts **Direktīvā 2000/60/EK** (Eiropas parlamenta un Padomes direktīva 2000/60/EK (2000.gada 23. oktobris), ar ko izveido sistēmu Kopienas rīcībai ūdens resursu politikas jomā);
- b) vai, sākot ar **2019. gada 14. decembri**, to kvalitāte ir līdzvērtīga atbilstošajām klasifikācijas teritorijām, kas norādītas istenošanas aktos, kurus Komisija pieņēmusi saskaņā ar **Regulas (ES) 2017/625** (15.03.2017) par oficiālajām kontrolēm un citām oficiālajām darbībām, kuras veic, lai nodrošinātu, ka tiek piemēroti pārtikas un barības aprites tiesību akti, noteikumi par dzīvnieku veselību un labturību, augu veselību un augu aizsardzības līdzekļiem 18. panta 8. punktu."

⁶ http://www.varam.gov.lv/lat/darbibas_veidi/juras_vides_aizsardziba/?doc=27100

^{7 8 9} http://www.varam.gov.lv/lat/darbibas_veidi/juras_vides_aizsardziba/?doc=27100

4. Prasības tādu jūras aļģu transportēšanai, kas paredzētas izmantošanai pārtikā vai dzīvnieku barībā

4.1 Prasības pārtikas transportam

Pārtikas aprītes uzraudzības likuma 10. panta otrā daļa nosaka, ka transporta telpām, kuras izmanto augu izcelsmes pārtikas produktu pārvadāšanai, ir jāatbilst pārtikas uzņēmumu higiēnas prasībām.

Saskaņā ar Regulas Nr. 852/2004, II pielikuma IV nodaļu pārtikas pārvadāšanai ir noteiktas šādas prasības:

“1. Pārvadāšanas līdzekļi un/vai konteineri, ko izmanto pārtikas produktu pārvadāšanai, jātur tīri, un tiem jābūt labā kārtībā un stāvoklī, lai aizsargātu pārtikas produktus no piesārņojuma, un vajadzības gadījumā tie jāprojektē un jāveido tā, lai ļautu veikt atbilstošu tīrīšanu un/vai dezinfekciju.

2. Tvertnes transportlīdzekļos un/vai konteineros nedrīkst izmantot nekam citam kā tikai pārtikas produktu pārvadāšanai, ja tas var izraisīt piesārņojumu.

3. Ja pārvadāšanas līdzekļus un/vai konteinerus izmanto ne tikai pārtikas produktu pārvadāšanai vai dažādu pārtikas produktu vienlaicīgai pārvadāšanai, pārtikas produktiem vajadzības gadījumā jābūt rūpīgi nodalītiem.

4. Nefasēti pārtikas produkti šķidrā, granulā vai pulvera veidā jāpārvadā tvertnēs un/vai konteineros/cisternās, kas paredzētas pārtikas produktu pārvadāšanai. Minētie konteineri jāmarķē skaidri redzamā un neizdzēšamā veidā, vienā vai vairākās ES Kopienas valodās, lai parādītu, ka tos izmanto pārtikas produktu pārvadāšanai, vai arī tie jāmarķē ar uzrakstu – “tikai pārtikas produktiem”.

5. Ja pārvadāšanas līdzekļus un/vai konteinerus izmanto ne tikai pārtikas produktu pārvadāšanai vai dažādu pārtikas produktu pārvadāšanai vienlaikus, lai nepieļautu piesārņojuma risku, pēc katras kravas izkraušanas jāveic rūpīga tīrīšana.

6. Pārtikas produktiem pārvadāšanas līdzekļos un/vai konteineros jābūt novietotiem un aizsargātiem tā, lai samazinātu piesārņojuma risku.

7. Vajadzības gadījumā pārvadāšanas līdzekļiem un/vai konteineriem, ko izmanto pārtikas līdzekļu pārvadāšanai, jāuztur pārtikas produkti atbilstošās temperatūrās un jābūt iespējai minētās temperatūras kontrolēt.”

4.2 Prasības dzīvnieku barības transportam

Saskaņā ar Regulas Nr.183/2005 5. pantu attiecībā uz darbībām primārās ražošanas līmenī un šādām ar to saistītām darbībām:

- transportēšanu**, uzglabāšanu un rikošanos ar primārajiem produktiem ražošanas vietā;
- transporta operācijām**, lai nogādātu primāros produktus no ražošanas vietas uz uzņēmumu,

barības nozares komersantiem jāievēro šīs Regulas **I pielikumā** paredzētie noteikumi, ja tie ir atbilst veiktajām darbībām, ar ko nosaka Regulas Nr.178/2002 5. panta 1. punktā minētās prasības barības nozares uzņēmumiem primārās ražošanas līmenī.

Higiēnas noteikumi

“1. Barības nozares komersantiem, kas ir atbildīgi par primāro barības ražošanu, jānodrošina, ka darbība tiek vadīta un veikta tādā veidā, lai nepieļautu, novērstu vai samazinātu apdraudējumu, kas potenciāli var ietekmēt barības nekaitīgumu.

2. Barības nozares komersantiem jānodrošina, ka, ciktāl tas iespējams, primārie produkti, kas to kontrolē tiek transportēti, ir aizsargāti pret piesārņošanu un sabojāšanu.

3. Barības nozares komersantiem jāievēro prasības, kas noteiktas 1. un 2. punktā, ievērojot atbilstīgos Kopienas un valstu tiesību aktus, kas attiecas uz apdraudējuma kontroli, tostarp:

i) pasākumus bīstamu piesārņojumu kontrolei, piemēram, tādu piesārņojumu, kas rodas no gaisa, zemes, ūdens, mēslojuma, augu aizsardzības līdzekļiem, biocīdiem, veterinārajām zālēm, kā arī atkritumu apsaimniekošanas vai apglabāšanas;

ii) pasākumus attiecībā uz augu veselību, dzīvnieku veselību un vidi, kas ietekmē barības nekaitīgumu, tostarp dzīvnieku infekcijas slimību un dzīvnieku infekcijas slimību ierosinātāju uzraudzības un kontroles programmas.

4. Atbilstīgos gadījumos barības nozares komersantiem jāveic adekvāti pasākumi, jo īpaši:

a) jāuztur tīrībā un, ja nepieciešams pēc attīrīšanas pareiziem līdzekļiem jādezinficē telpas, aprīkojums, konteineri, kastes un transporta līdzekļi, kas tiek izmantoti barības transportēšanā;

b) kur nepieciešams, jānodrošina higiēniski barības transportēšanas un uzglabāšanas apstākļi un barības tīrība;

c) kad vien nepieciešams, jālieto tīrs ūdens, lai izsargātos no bīstama piesārņojuma;

d) ciktāl iespējams, jānovērš tas, ka dzīvnieki un kaitēkļi rada bīstamu piesārņojumu;

e) jāuzglabā un jāapietas ar atkritumiem un bīstamām vielām atsevišķi un atbilstīgi drošības pasākumiem tā, lai izsargātos no bīstama piesārņojuma;

f) jānodrošina, lai iepakojuma materiāli nekļūst par barības bīstamas piesārņošanas avotu;

g) jāņem vērā to analīžu rezultāti, kas veiktas primāro produktu paraugiem vai citiem paraugiem, kuri saistīti ar barības nekaitīgumu.”

Dokumentācija

1. Barības nozares komersantiem pareizi un par attiecīgu laika periodu jā saglabā dokumentācija attiecībā uz veiktajiem pasākumiem, lai kontrolētu apdraudējumu, atbilstoši barības nozares uzņēmuma darbības specifikai un lielumam. Barības nozares komersantiem jānodrošina, ka šajā dokumentācijā esošā attiecīgā informācija ir pieejama kompetentajai iestādei.

2. Barības nozares komersantiem jāreģistrē:

- c) kaitēkļu vai slimību gadījumi, kas varētu ietekmēt primāro produktu nekaitīgumu;
- d) to analīžu rezultāti, kas veiktas primāro produktu paraugiem vai citiem paraugiem, kuri saistīti ar barības nekaitīgumu;
- e) katras barības izejvielu avoti un daudzums, kā arī katras barības produkcijas saņēmējs un daudzums.

3. Citas personas, kā piemēram, veterinārārsti, agronomi un fermas tehniskais personāls drīkst palīdzēt barības nozares komersantiem veikt fermas darbību dokumentēšanu.”

4.3 Prasības transportam, pārvadājot bioloģiskā lauksaimniecībā iegūtas alģes

Sākot ar 2021.gada 1.janvāri, bioloģisko makroaļģu un no tām izgatavoto produktu pārvadāšanai jāievēro prasības, kuras noteiktas Regulas Nr.2018/848 III pielikuma 2.punktā:

“1. Produktu savākšana un pārvadāšana uz sagatavošanas vienībām Operatori drīkst vienlaicīgi savākt bioloģiskus, pārejas un nebioloģiskus produktus tikai tad, ja ir veikti attiecīgi pasākumi, lai novērstu jebkādu iespējamu sajaukšanos vai apmaiņu starp bioloģiskiem, pārejas un nebioloģiskiem produktiem un lai nodrošinātu bioloģisko un pārejas produktu identifikāciju. Operators glabā informāciju par savākšanas dienām, stundām, maršrutu un produktu saņemšanas datumu un laiku, kas pieejama kontroles iestādei vai kontroles institūcijai.

2. Produktu iepakojšana un pārvadāšana pie citiem operatoriem vai uz citām vienībām

2.1. Operatori nodrošina to, ka bioloģiskos un pārejas produktus piegādā citiem operatoriem vai uz citām vienībām, tostarp vairumtirgotājiem un mazumtirgotājiem, pārvadājot tos tikai piemērotā iepakojumā, tvertnēs vai transportlīdzekļos, kuri ir noslēgti tā, lai bez manipulācijām vai zīmoga sabojāšanas nevarētu notikt satura aizvietošana, un kuriem ir marķējums, kurā, neskarot citas Savienības tiesību aktos noteiktās norādes, norādīts:

- a) operatora un, ja tas atšķiras, produkta īpašnieka vai pārdevēja vārds vai nosaukums un adrese;
- b) produkta nosaukums vai barības maisījuma apraksts, kam pievienota norāde par bioloģisko ražošanu; c) tās kontroles iestādes vai kontroles institūcijas nosaukums vai kods, kurai ir pakļauts operators;
- d) attiecīgā gadījumā partijas identifikācijas zīme saskaņā ar marķēšanas sistēmu, kas ir apstiprināta valsts līmenī vai kam piekritusi kontroles iestāde vai kontroles institūcija un kas ļauj šo partiju saistīt ar 34. panta 5. punktā minēto dokumentāciju. Informāciju, kas minēta a)–d) apakšpunktā, var norādīt arī pavaddokumentā, ja šādu dokumentu var nenoliedzami saistīt ar produkta iepakojumu, tvertni vai transportlīdzekli. Šajā pavaddokumentā ir ietverta informācija par piegādātāju vai pārvadātāju.

2.2. Iepakojuma, tvertņu vai transportlīdzekļu noslēgšanu nepieprasa, ja pārvadājums notiek tieši starp diviem operatoriem, kuri abi ir pakļauti bioloģiskās kontroles sistēmai.

3. Īpaši noteikumi par barības pārvadāšanu uz citām ražošanas vai sagatavošanas vienībām vai uzglabāšanas telpām. Pārvadājot barību uz citām ražošanas vai sagatavošanas vienībām vai uzglabāšanas telpām, operatori nodrošina šādu nosacījumu izpildi:

a) pārvadājot bioloģiski ražotu barību, pārejas perioda barību un nebioloģisku barību, tās ir faktiski fiziski nodalītas;

b) transportlīdzekļus vai tvertnes, kurās ir tikuši pārvadāti nebioloģiski produkti, bioloģisko vai pārejas produktu pārvadāšanai izmanto tikai tad, ja:

- pirms bioloģisko vai pārejas produktu pārvadāšanas uzsākšanas ir veikti piemēroti tīrīšanas pasākumi, kuru efektivitāte ir pārbaudīta, un operatori kārtu minēto darbību dokumentāciju;
- ir īstenoti visi attiecīgie pasākumi atkarībā no riskiem, kas novērtēti saskaņā ar kontroles pasākumiem, un attiecīgā gadījumā operatori garantē, ka nebioloģiskus produktus nevar laist tirgū ar norādi par bioloģisko ražošanu;
- operators glabā šādu pārvadāšanas darbību dokumentāciju tā, lai tā būtu pieejama kontroles iestādei vai kontroles institūcijai;

c) gatavo bioloģisko vai pārejas barību pārvadā fiziski vai laikā nošķirti no pārējās gatavās produkcijas;

d) veicot pārvadājumu, reģistrē produktu daudzumu piegādes sākumā un katru atsevišķo piegādes braucienā piegādāto daudzumu.”

5. Prasības pārtikas ražotājiem

Pārtikas aprites tiesību aktus piemēro **visos pārtikas aprites ķēdes posmos**, sākot ar ražošanu, pārstrādi, pārvadāšanu un izplatīšanu un beidzot ar piegādi/ tirdzniecību.

5.1 Pārtikas drošums un nekaitīgums

Saskaņā ar Pārtikas aprites uzraudzības likuma 1. panta 4. punktu "**nekaitīga pārtika** — pārtika, kas normālos vai paredzamos lietošanas apstākļos nenodara kaitējumu cilvēka veselībai, dzīvībai vai videi”.

Saskaņā ar Pārtikas aprites uzraudzības likuma 10. panta trešo daļu, "(3) *Piesārņojums, tai skaitā pesticīdu atliekas, pārtikā nedrīkst pārsniegt Eiropas Savienības tieši piemērojamos normatīvajos aktos noteiktās maksimāli pieļaujamās normas.*"

Padomes 08.02.1993 Regula (EEK) Nr. 315/93, ar ko nosaka Kopienas procedūras attiecībā uz piesārņotājiem pārtikā, turpmāk – **Regula Nr.315/93**, 1. pants nosaka, ka "**Piesārņotājs**" ir ikviena pārtikai netīši pievienota viela, kas atrodas šādā pārtikā sakarā ar šīs pārtikas ražošanu (ieskaitot zemkopībā, lopkopībā un veterinārijā veiktās darbības), izgatavošanu, pārstrādi, pagatavošanu, apstrādi, iepakojšanu, iesaiņošanu, pārvadāšanu vai uzglabāšanu vai arī vides piesārņojuma dēļ. Šī definīcija neattiecas uz tādiem svešķermeņiem kā, piemēram, insektu atliekām, dzīvnieku spalvām utt." Saskaņā ar Regulas Nr.315/93 2. panta 2. punktu "... piesārņotāju līmeni saglabā iespējami zemu, ievērojot labu pieredzi visos 1. pantā minētajos posmos."

Tāpat uz šo brīdi ir jāievēro noteikumi, kuri minēti Regulā Nr. 178/2002. Šajā regulā ir paredzēti vispārēji pārtikas aprites tiesību akti, un ar to pastiprina noteikumus attiecībā uz pārtikas un barības nekaitīgumu Eiropas Savienības teritorijā, nodrošina informācijas apmaiņu attiecībā uz pasākumiem, ko pieņem, lai ierobežotu pārtikas vai barības apriti vai tās izņemšanu no tirgus, novērš, ierobežo vai nosaka īpašus nosacījumus pārtikas vai barības laišanai tirgū vai iespējamai izmantošanai un visiem gadījumiem, kad noraida ievestas pārtikas vai barības partiju. Regula Nr.178/2002 neattiecas uz produktu ražošanu savam patēriņam vai manipulācijām ar pārtiku mājās savam patēriņam.

Saskaņā ar Regulu Nr.178/2002 tirdzniecībā nedrīkst nonākt tāda pārtika, kas ir bīstama veselībai vai nav derīga lietošanai uzturā. Lai noteiktu, vai pārtika ir bīstama veselībai vai nav derīga uzturam, ir jāņem vērā:

- parastos apstākļus, kādos patērētājs lieto pārtiku;
- informāciju, ko sniedz patērētājam;
- īstermiņa un ilgtermiņa ietekmi uz veselību;
- kumulatīvo toksisko iedarbību;
- konkrētas kategorijas patērētāju veselības jutīgumu, ja pārtika ir paredzēta minētajās kategorijas patērētājiem.

Ja kāds pārtikas produkts, kurš nav nekaitīgs, ir daļa no pārtikas partijas, tad pieņem, ka visa pārtika šajā partijā nav nekaitīga. Galvenā prasība visiem pārtikas ķēdes posmos iesaistītajiem ir:

- jānodrošina pārtikas, barības un produktīvo dzīvnieku **izsekojamība** visos ražošanas un izplatīšanas posmos;
- nekavējoties **jāizņem pārtika vai barība no tirgus** vai **jāsaņem atpakaļ** jau piegādātie produkti, ja tie tiek uzskatīti par kaitīgiem veselībai;
- **jāinformē kompetentās iestādes** un attiecīgā gadījumā arī patērētāji.

Saskaņā ar Regulas Nr. 178/2002 14. pantu, kurš nosaka pārtikas nekaitīguma prasības:

"1. Pārtiku nelaiž tirgū, ja tā nav nekaitīga.

2. Uzskata, ka pārtika nav nekaitīga, ja domā, ka tā:

a) var kaitēt veselībai;

b) nav derīga lietošanai cilvēku uzturā.

3. Nosakot, vai pārtika nav nekaitīga, ņem vērā:

a) parastos apstākļus, kādos patērētājs lieto pārtiku, un apstākļus katrā ražošanas, pārstrādes un izplatīšanas posmā; un

b) informāciju, ko sniedz patērētājam, tostarp informāciju uz etiķetes vai citu patērētājam parasti pieejamu informāciju par to, kā izvairīties no īpašas negatīvas ietekmes uz veselību, ko izraisa kāds konkrēts pārtikas produkts vai konkrētas kategorijas pārtikas produkti.

4. Nosakot, vai pārtika var kaitēt veselībai, ņem vērā:

a) ne tikai minētās pārtikas iespējamo tūlītējo un/vai īstermiņa un/vai ilgtermiņa ietekmi uz tās personas veselību, kura to lieto uzturā, bet arī ietekmi uz nākamajām paaudzēm;

b) iespējamo kumulatīvo toksisko iedarbību;

c) konkrētas kategorijas patērētāju veselības jutīgumu, ja pārtika ir paredzēta minētajās kategorijas patērētājiem.

5. Nosakot, vai pārtika ir nederīga lietošanai cilvēku uzturā, ņem vērā, vai pārtika cilvēku uzturā atbilstīgi tās paredzētajai lietošanai nav lietojama piesārņojuma dēļ, ko radījis kāds svešķermenis vai kas cits, vai pūšanas, bojāšanās vai trūdēšanas dēļ.

6. Ja kāds pārtikas produkts, kurš nav nekaitīgs, ir daļa no pārtikas partijas vai sūtījuma, kas ir no vienas un tās pašas klases precēm vai precēm ar vienu un to pašu aprakstu, tad pieņem, ka visa pārtika šajā partijā vai sūtījumā nav nekaitīga, ja vien pēc rūpīga novērtējuma nav pierādījumu, ka atlikusī partija vai sūtījums ir nekaitīgs.

7. Pārtiku, kas atbilst īpašiem Kopienas noteikumiem, kuri reglamentē pārtikas nekaitīgumu, uzskata par nekaitīgu, ciktāl tas skar aspektus, uz kuriem attiecas minētie īpašie Kopienas noteikumi.

8. Pārtikas atbilstība īpašiem noteikumiem, kas uz to attiecas, neliedz kompetentajām iestādēm

veikt atbilstīgus pasākumus, lai noteiktu ierobežojumus tās laišanai tirgū vai lai pieprasītu to izņemt no tirgus, ja ir pamatotas aizdomas, ka minētā pārtika nav nekaitīga, kaut gan šāda atbilstība pastāv.

9. Ja nav īpašu Kopienas noteikumu, tad pārtiku uzskata par nekaitīgu, ja tā atbilst īpašajiem valsts tiesību aktu noteikumiem, kas reglamentē pārtikas nekaitīgumu tajā dalībvalstī, kuras teritorijā minēto pārtiku laiž tirgū, un ja tādi noteikumi ir izstrādāti un tos piemēro, neierobežojot Līgumu, jo īpaši tā 28. un 30. pantu.”

Tomēr jāņem vērā, ka sākot ar 2021.gada 27. martu stāsies spēkā jaunie noteikumi, kurus nosaka Regula Nr. 2019/1381. Ar Regulu Nr. 2019/1381 groza Regulu (EK) Nr. 178/2002, lai nodrošinātu identificēto risku un to novēršanai veikto drošības pasākumu pārredzamību, sekmētu iesniegto zinātnisko pētījumu neatkarību un ilgtspēju, pārvaldības un zinātniskās sadarbības uzlabošanu, visaptveroša riska paziņošanas nodrošināšanu.

Maksimāli pieļaujamais **pesticīdu atlieku līmenis** augu un dzīvnieku izcelsmes pārtikā noteikts Komisijas 19.12.2006 Regulā (EK) Nr. 1881/2006, ar ko nosaka konkrētu piesārņotāju maksimāli pieļaujamo koncentrāciju **pārtikas produktos**, turpmāk – **Regula Nr.1881/2006**, un Eiropas parlamenta un Padomes 23.02.2005 Regulā Nr.396/2005, ar ko paredz maksimāli pieļaujamo **pesticīdu atlieku līmeņus augu un dzīvnieku izcelsmes pārtikā un barībā** un ar ko groza Padomes Direktīvu 91/414/EEK, turpmāk – **Regula Nr.396/2005**. Jāņem vērā, ka šajās regulās noteiktie maksimāli pieļaujamie piesārņojuma līmeņi attiecas arī uz pārtikas produktiem, kuri iegūti Baltijas jūrā, bet ne uz Baltijas jūras ūdens kvalitātes prasībām.

Saskaņā ar Regulas Nr.1881/2006 1. panta 1. punktu “1. Pielikumā norādītos pārtikas produktus tirgū nelaiž, ja pielikumā minēto piesārņotāju saturs tajos pārsniedz pielikumā noteikto maksimāli pieļaujamo koncentrāciju.”

Lai arī makroaļģes var saturēt arsēnu, kadmiju, jodu, svinu un dzīvsudrabu ievērojamā daudzumā, tomēr likumdevējs nav noteicis šo metālu maksimāli pieļaujamās koncentrācijas pašos jūras makroaļģu produktos. Turpretim Regulā Nr.1881/2006 ir noteikta kadmija maksimāli pieļaujamā koncentrācija uztura bagātinātājos, kuri sastāv tikai vai lielākoties no kaltētām jūras zālēm, produktiem, kuri iegūti no jūraszālēm vai no žāvētām gliemenēm (3,0 mg/kg mitra svara).

Maksimāli pieļaujamais pesticīdu atlieku līmenis augu un dzīvnieku izcelsmes pārtikā ir noteikts Regulā Nr.396/2005 tajās pozīcijās, kuras attiecas uz aļģēm. Maksimāli pieļaujamais atlieku līmenis jūras aļģēs ir noteikts 0,01 mg/kg.

5.1.1 Prasības ekstrahējošo vielu izmantošanai

Saskaņā ar 17.05.2011. MK noteikumu Nr.369 “Obligātās nekaitīguma prasības pārtikai, kuras ražošanā izmanto ekstrahējošos šķīdinātājus” 2. punktu “**Ekstrahējošs šķīdinātājs ir viela, kas šķīdina pārtikas izejvielas, pārtiku vai jebkuru tās sastāvdaļu (arī piesārņojumu**

pārtikā vai uz tās) un kuru izmanto ekstrakcijas procesā, sagatavojot vai apstrādājot pārtikas izejvielas, pārtiku vai tās sastāvdaļas. Ekstrahējošu šķīdinātāju pēc izmantošanas atdala no pārtikas, taču tehnoloģisku iemeslu dēļ tā atliekas vai atvasinājumi pārtikā saglabājas.” Šo noteikumu pielikumā ir uzskaitīti pārtikas ražošanā atļautie ekstrahējošie šķīdinātāji un to maksimāli pieļaujamais atlikums pārtikā.

5.1.2 Prasības no makroaļģēm izgatavotajiem materiāliem

Ja Makroaļģes tiks izmantotas tādu materiālu vai izstrādājumu izgatavošanai, kuri nonāks saskarē ar pārtiku, tad ražotājam ir jāievēro prasības, kuras noteiktas 19.10.2011. MK noteikumos Nr.808. Saskaņā ar 19.10.2011. MK noteikumu Nr. 808 2. punktu “**Latvijā atļauts ražot un lietot materiālus un izstrādājumus, kas atbilst šajos noteikumos un Eiropas Savienības normatīvajos aktos noteiktajām prasībām:**

2.1. vispārīgās prasības materiāliem un izstrādājumiem nosaka Eiropas Parlamenta un Padomes 2004.gada 27. oktobra Regula (EK) Nr.1935/2004 par materiāliem un izstrādājumiem, kas paredzēti saskarei ar pārtikas produktiem, un par Direktīvu 80/590/EEK un 89/109/EEK atcelšanu (turpmāk – Parlamenta un Padomes regula Nr.1935/2004);

2.2. materiālus un izstrādājumus ražo atbilstoši labas ražošanas prakses nosacījumiem, kurus nosaka Komisijas 2006.gada 22. decembra Regula (EK) Nr.2023/2006 par materiālu un izstrādājumu, kam paredzēta saskare ar pārtiku, labu ražošanas praksi (turpmāk – Komisijas regula Nr. 2023/2006).”

Saskaņā ar 19.10.2011. MK noteikumu Nr. 808 3. punktu “Lai materiālu un izstrādājumu ražošanā izmantotu vielas, kas nav minētas šajos noteikumos un Eiropas Savienības normatīvajos aktos, iesniedzot iesniegumu valsts zinātniskajā institūtā “Pārtikas drošības, dzīvnieku veselības un vides zinātniskais institūts “BIOR”, ievēro Parlamenta un Padomes regulas Nr. 1935/2004 9.pantā noteikto procedūru.”

5.2 Pārtikas higiēnas prasības

Saskaņā ar Pārtikas aprites uzraudzības likuma 10. panta otro daļu “(2) Pārtikas aprītē izmantojamām telpām un citām platībām ēkās vai transportlīdzekļos, kā arī palīgtelpām, kas nepieciešamas personāla higiēnas nodrošināšanai, ir jāatbilst normatīvajos aktos noteiktajām pārtikas uzņēmumu higiēnas prasībām.”

Neatkarīgi no tā, vai makroaļģes tiek pārstrādātas primārā ražošanas līmenī, vai ražošanas līmenī, makroaļģu pārstrādātājam pārtikā ir jāievēro Regulā Nr.852/2004 noteiktās higiēnas prasības, kuras vērstas uz to, lai nodrošinātu pārtikas higiēnu visos ražošanas procesa posmos – no primārās ražošanas posmalīdz gala patērētājam. Šis Eiropas Savienības tiesību akts neattiecas uz jautājumiem, kas saistīti ar pārtikas uzturvērtību, sastāvu vai kvalitāti, vai arī pārtikas ražošanu vai gatavošanu mājāsaimniecībai.

Regulas Nr.852/2004 pamatprincips ir, ka visiem, kuri ir iesaistīti pārtikas aprītē, visos tās posmos ir jānodrošina higiēna, lai nodrošinātu pārtikas drošumu un nekaitīgumu.

Tādēļ šajā kontekstā ir īpaši svarīga pārtikas produkta izsekojamība – izsekot pārtikas produktu visos ražošanas, apstrādes un izplatīšanas posmos.

Uzņēmumiem pārtikas nozarē ir jāpiemēro riska analīze un kritiskie kontrolpunkti (HACCP sistēma), kas ieviesti kā **Pārtikas kodeksa** daļa. To mērķis ir noteikt pārtikas aprites kritiskos kontrolpunktus un uzraudzības procedūras, noteikt koriģējošās pasākumus, ieviest pārbaužu procedūras, lai noteiktu, vai koriģējošie pasākumi ir efektīvi, veikt uzskaiti. Ja uzņēmums konstatē, ka pārtikas produkts rada nopietnu risku veselībai, tam nekavējoties jāizņem attiecīgais produkts no tirgus, informējot patērētājus un Pārtikas un veterināro dienestu.

Saskaņā ar Pārtikas aprites uzraudzības likuma trešo daļu “(3) Pārtikas uzņēmums savā darbībā var ievērot labas higiēnas prakses vadlīnijas, kuras izstrādā pārtikas nozaru profesionālās asociācijas un biedrības, konsultējoties ar patērētāju grupu pārstāvjiem un kompetentām valsts institūcijām. Labas higiēnas prakses vadlīnijas saskaņo ar Pārtikas un veterināro dienestu.”

5.2.1 Mazos daudzumos

Uz doto brīdi Latvijā nav noteikts, kāds apjoms makroaļģu tiek uzskatīts par mazu daudzumu.

5.2.2 Pārtikas higiēnas prasības primārajam ražotājam

Regulas Nr. 852/2004 I pielikums attiecas uz primāro ražošanu un uz šādām ar to saistītām darbībām:

- a) pirmproduktu pārvadāšana, uzglabāšana un apstrāde to ražošanas vietā, ja to īpašības būtiski nemainās;
- b) augu izcelsmes produktu – pārvadājumi, ar kuriem nogādā pirmproduktus, kuru īpašības nav būtiski mainītas, no ražošanas vietas uz uzņēmumu.

Pārtikas aprītē iesaistītie tirgus dalībnieki, kas veic primāro ražošanu un ar to saistītās darbības, izpilda šādus Regulas Nr.852/2004 I pielikumā noteiktos higiēnas noteikumus:

1. Cik vien iespējams, pārtikas aprītē iesaistītajiem tirgus dalībniekiem jānodrošina pirmproduktu pasargāšana no piesārņojuma visos to pārstrādes posmos.
2. Neatkarīgi no 1. punktā noteiktajiem vispārīgajiem pienākumiem pārtikas aprītē iesaistītajiem tirgus dalībniekiem jāizpilda attiecīgi Kopienas un valsts tiesību aktu noteikumi, kas attiecas uz bīstamības kontroli primārajā ražošanā un ar to saistītajās darbībās, ietverot pasākumus, kas kontrolētu gaisa, augsnes, ūdens, barības, mēslojuma, veterināro zāļu, augu aizsardzības līdzekļu un biocīdu radīto piesārņojumu un atkritumu uzglabāšanu, pārvadāšanu un likvidēšanu.
3. Pārtikas aprītē iesaistītajiem tirgus dalībniekiem, kas ražo vai novāc augu produktus, pēc vajadzības jāveic attiecīgi pasākumi:

- a) iekārtas, ierīces, konteineri, kastes, vagoni un kuģi jātur tīri un vajadzības gadījumā pēc tīrīšanas tie atbilstošā veidā jādezinficē;
- b) vajadzības gadījumā jānodrošina augu produktu tīrība un higiēniski ražošanas, pārvadāšanas un glabāšanas nosacījumi;
- c) piesārņojuma novēršanai vienmēr jāizmanto dzeramais ūdens vai tīrs ūdens;
- d) jānodrošina, lai darbinieki, kas darbojas ar pārtikas produktiem, būtu veseli un apmācīti par veselības apdraudējumiem;
- e) cik vien iespējams jānovērš dzīvnieku un kaitēkļu radītais piesārņojums;
- f) atkritumi un bīstamās vielas jāuzglabā un ar tām jārikojas tā, lai nepieļautu piesārņojumu;
- g) jāņem vērā visu veikto analīžu rezultāti no augu vai citiem cilvēka veselībai nozīmīgiem paraugiem un
- h) pareizi jālieto augu aizsardzības līdzekļi un biocīdi, kā to paredz attiecīgie tiesību akti.

4. Ja saņemta informācija par oficiālās kontroles laikā konstatētām problēmām, pārtikas aprītē iesaistītajiem tirgus dalībniekiem jāveic koriģējošas darbības.

5. Pārtikas aprītē iesaistītajiem tirgus dalībniekiem atbilstoši pārtikas uzņēmuma lielumam un veidam jāveic uzskaitē, kas attiecas uz pasākumiem, kuri ieviesti, lai piemērotā veidā uz attiecīgu laika posmu kontrolētu apdraudējumus. Pārtikas aprītē iesaistītajiem tirgus dalībniekiem minētajos dokumentos esošā attiecīgā informācija pēc pieprasījuma jādara pieejama kompetentajām iestādēm un pārtikas aprītē iesaistītajiem tirgus dalībniekiem, kas ir saņēmēji.

6. Pārtikas aprītē iesaistītajiem tirgus dalībniekiem, kas ražo vai novāc augu produktus, jo īpaši jāglabā dokumenti par:

- a) augu aizsardzības līdzekļu un biocīdu jebkāda veida izmantošanu;
- b) tādu kaitēkļu vai slimību parādīšanos, kas var ietekmēt augu izcelsmes produktu nekaitīgumu, un
- c) visu veikto analīžu rezultātiem no augu vai citiem cilvēka veselībai nozīmīgiem paraugiem.

7. Dokumentu glabāšanā pārtikas aprītē iesaistītajiem tirgus dalībniekiem var palīdzēt citas personas, piemēram, veterinārārsti, agronomi, saimniecības tehniskie darbinieki.

8. Labas higiēnas prakses norādījumos jāiekļauj attiecīga informācija par apdraudējumiem, kas var rasties primārās ražošanas posmā un ar to saistītajās darbībās, un pasākumiem apdraudējumu kontrolēšanai, iekļaujot attiecīgus pasākumus, kas noteikti Kopienas un valsts tiesību aktos vai valsts un Kopienas programmās. Šādi apdraudējumi un pasākumi var būt:

- a) mikotoksīnu, smago metālu un radioaktīvo vielu izraisītā piesārņojuma kontrole;

- b) ūdens, organisko atkritumu un mēslojuma izmantošana;
- c) barības sagatavošana, glabāšana, izmantošana un izsekojamība;
- d) aizsardzības pasākumi, kas nepieļauj ar pārtiku cilvēkiem pārnēsājamu lipīgu slimību ievazāšanu, un pienākums to paziņot kompetentajām iestādēm;
- e) procedūras, prakse un metodes, kas nodrošina, ka pārtika tiek ražota, apstrādāta, iepakota, uzglabāta un pārvadāta saskaņā ar attiecīgiem higiēnas nosacījumiem, ietverot efektīvu tīrīšanu un kaitēkļu apkarošanu;
- f) ar uzskaiti saistīti pasākumi.

5.2.3 Higiēnas prasības pārtikas ražotājam un izplatītājam

Pārtikas aprītē iesaistītie tirgus dalībnieki, kas darbojas kādā no pārtikas ražošanas, pārstrādes un izplatīšanas posmiem, izņemot pirmapstrādi, izpilda Regulas Nr. 852/2004 II pielikumā noteiktās vispārīgās higiēnas prasības. Saskaņā ar Regulas Nr. 852/2004 II pielikumu visiem pārtikas ražošanas, pārstrādes un izplatīšanas posmiem piemēro Regulas Nr. 852/2004 V līdz XII nodaļu, bet pārējās nodaļas piemēro šādi:

- I nodaļu piemēro visām uzņēmuma telpām, kur uzglabā pārtiku, izņemot telpas, kam piemēro III nodaļu,
- II nodaļu piemēro visām telpām, kur pārtiku sagatavo, apstrādā vai pārstrādā, izņemot ēdamtelpas un telpas, kam piemēro III nodaļu,
- III nodaļu piemēro telpām, kas minētas nodaļas virsrakstā,
- IV nodaļu piemēro visiem pārvadājumiem.

Prasības attiecībā uz uzņēmumu telpām (kas nav minētas III nodaļā)

1. Uzņēmumu telpas, kur uzglabā pārtiku, jātur tīras, un tās jāuztur labā kārtībā un stāvoklī.
2. Uzņēmumu telpu, kur uzglabā pārtiku, izvietojums, projekts, konstrukcija, atrašanās vieta un lielums:

- a) ļauj veikt atbilstošu uzturēšanu, tīrīšanu un/vai dezinfekciju, nepieļauj vai samazina piesārņojumu, kas izplatās pa gaisu, un nodrošina atbilstošu darba telpu, kas visas darbības ļauj veikt higiēniski;
- b) ir tāds, lai aizsargātu no netīrumu uzkrāšanās, saskares ar indīgām vielām, daļiņu nokļūšanas pārtikā un kondensācijas vai nevēlama pelējuma veidošanās uz virsmām;
- c) ļauj īstenot labu pārtikas higiēnas praksi, tostarp aizsardzību pret piesārņojumu un jo īpaši kaitēkļu apkarošanu, un
- d) vajadzības gadījumā ar termoregulāciju nodrošina piemērotus pietiekamas jaudas apstrādes un uzglabāšanas nosacījumus, lai varētu uzglabāt pārtikas produktus pareizā temperatūrā, un telpas ir projektētas tā, lai būtu iespējams minētās temperatūras uzraudzīt un, ja vajadzīgs, reģistrēt.

3. Jābūt pieejamam atbilstošam skaitam ūdensskalojuma tualesu, un tām jābūt savienotām ar efektīvu kanalizāciju. Tualetes nedrīkst būt tieši savienotas ar telpām, kurās apstrādā pārtiku.
4. Jābūt pieejamam atbilstošam skaitam izlietņu, kas piemēroti izvietotas un paredzētas roku tīrīšanai. Izlietnes roku tīrīšanai jāapgādā ar tekošu karstu un auksto ūdeni, materiāliem roku tīrīšanai un higiēniskai nosusināšanai. Vajadzības gadījumā pārtikas mazgāšanas iekārtas jānovieto atsevišķi no roku mazgāšanas iekārtām.
5. Jābūt piemērotiem un pietiekami daudzām dabīgās vai mehāniskās ventilācijas līdzekļiem. Jāizvairās no mehāniskās gaisa plūsmas no piesārņotās platības uz tīru platību. Ventilācijas sistēmas jāizveido tā, lai filtri un citas daļas, kam vajadzīga tīrīšana vai nomaiņa, būtu viegli pieejamas.
6. Sanitārās labierīcības jāaprīko ar atbilstošu dabīgo vai mehānisko ventilāciju.
7. Visās uzņēmumu telpās, kur uzglabā pārtiku, jābūt atbilstošam dabīgajam un/vai mākslīgajam apgaismojumam.
8. Kanalizācijas iekārtām jāatbilst paredzētajam nolūkam. Tās jāprojektē un jāveido tā, lai izvairītos no piesārņojuma riska. Ja kanalizācijas kanāli ir pilnībā vai daļēji atvērti, tie jāprojektē tā, lai atkritumi nenokļūtu no piesārņotās platības uz tīro platību vai tajā, jo īpaši platībās, kur apstrādā pārtiku, kas varētu apdraudēt galapatērētāja veselību.
9. Vajadzības gadījumā jānodrošina atbilstošas ģērbtuves darbiniekiem.
10. Tīrīšanas un dezinfekcijas līdzekļus nedrīkst uzglabāt telpās, kur apstrādā pārtiku.”

Prasības telpām, kur pārtikas produktus sagatavo, apstrādā vai pārstrādā (izņemot telpas, kas noteiktas III nodaļā)”

“1. Telpu, kur pārtiku sagatavo, apstrādā vai pārstrādā (izņemot ēdamtelpas un telpas, kas noteiktas III nodaļā, bet iekļaujot telpas transporta līdzekļos), projekts un izvietojums ļauj īstenot labu pārtikas higiēnas praksi, tostarp aizsardzību pret piesārņojumu starp darbībām vai to laikā. Jo īpaši:

- a) grīdas virsmas jāuztur labā stāvoklī, un tām jābūt viegli tīrāmām un vajadzības gadījumā dezinficējamām. Tāpēc jāizmanto ūdens neaurlaidīgi, neabsorbējoši, mazgājami un netoksiski materiāli, izņemot gadījumus, kad pārtikas aprītē iesaistītie tirgus dalībnieki var pārliecināt kompetentās iestādes par to, ka citi izmantotie materiāli ir atbilstoši. Vajadzības gadījumā grīdām jānodrošina atbilstoša virsmas drenāža;
- b) sienu virsmas jāuztur labā stāvoklī, un tām jābūt viegli tīrāmām un vajadzības gadījumā dezinficējamām. Tāpēc jāizmanto ūdens neaurlaidīgi, neabsorbējoši, mazgājami un netoksiski materiāli un gluda virsma tādā augstumā, kā tas vajadzīgs darbībām, izņemot gadījumus, kad pārtikas aprītē iesaistītie tirgus dalībnieki var pārliecināt kompetentās iestādes par to, ka citi izmantotie materiāli ir atbilstoši;
- c) griesti (vai, ja nav griestu, jumta iekšējā virsma) un griestu lampas jāveido un jāapdarina tā, lai aizkavētu netīrumu uzkrāšanos un lai samazinātu kondensēšanos,

nevēlama pelējuma augšanu un daļiņu izplatību;

d) logi un citas atveres jāveido tā, lai aizkavētu netīrumu uzkrāšanos. Tie, kurus var atvērt uz āru, vajadzības gadījumā jāaprīko ar kukaiņu sietu, ko var viegli noņemt, lai notīrītu. Ja atvērtu logu dēļ varētu rasties piesārņojums, ražošanas laikā logiem jāpaliek aizvērtiem un nostiprinātiem;

e) durvīm jābūt viegli tīrāmām un vajadzības gadījumā dezinficējamām. Tāpēc jāizmanto gludas un neabsorbējošas virsmas, izņemot gadījumus, kad pārtikas aprīvē iesaistītie tirgus dalībnieki var pārliecināt kompetentās iestādes par to, ka citi izmantotie materiāli ir atbilstoši, un

f) virsmas (tostarp aprīkojuma virsmas) telpās, kur pārtikas produktus apstrādā, jo īpaši virsmas, kas nonāk saskarē ar pārtiku, jāuztur labā stāvoklī, un tām jābūt viegli tīrāmām un vajadzības gadījumā dezinficējamām. Tāpēc jāizmanto gludi, mazgājami, pret koroziju izturīgi un netoksiski materiāli, izņemot gadījumus, kad pārtikas aprīvē iesaistītie tirgus dalībnieki var pārliecināt kompetentās iestādes par to, ka citi izmantotie materiāli ir atbilstoši.

2. Vajadzības gadījumā jābūt atbilstīgām iekārtām darba instrumentu un aprīkojuma tīrīšanai, dezinfekcijai un glabāšanai. Šīm iekārtām jābūt no materiāliem, kas izturīgi pret koroziju, un tām jābūt viegli tīrāmām un ar atbilstošu karstā un aukstā ūdens apgādi.

3. Vajadzības gadījumā atbilstoši jāparedz pārtikas mazgāšana. Visām izlietnēm vai citām šādām iekārtām, kas paredzētas pārtikas mazgāšanai, jābūt atbilstoši karstā un/vai aukstā dzeramā ūdens apgādei, kas atbilst VII nodaļas prasībām, un tās jātur tīras un vajadzības gadījumā jādezinficē.”

Prasības aprīkojumam

“1. Visiem izstrādājumiem, iekārtām un aprīkojumam, ar ko nonāk saskarē pārtika:

a) jābūt rūpīgi iztīrītiem un vajadzības gadījumā dezinficētiem. Tīrīšanai un dezinfekcijai jānotiek pietiekami bieži, lai novērstu jebkādu piesārņojuma risku;

b) jābūt tā veidoti, no tādiem materiāliem un tādā labā kārtībā un stāvoklī, lai samazinātu jebkādu piesārņojuma risku;

c) izņemot vienreizlietojamus konteinerus un vienreizlietojamo iepakojumu, jābūt tā veidoti, no tādiem materiāliem un tādā labā kārtībā un stāvoklī, lai tos varētu turēt tīrus un vajadzības gadījumā dezinficētus, un

d) jābūt uzstādītiem tādā veidā, lai ļautu veikt aprīkojuma un apkārtējās teritorijas atbilstošu tīrīšanu.

2. Vajadzības gadījumā aprīkojumam uzstāda jebkādu atbilstošu vadības ierīci, lai nodrošinātu šīs regulas mērķu sasniegšanu.

3. Ja, novēršot aprīkojuma vai konteineru koroziju, nepieciešams izmantot ķīmiskas piedevas, tās jāizmanto atbilstoši labai praksei.”

Prasības pārtikas atkritumiem

“1. Pārtikas atkritumi, neēdami blakusprodukti un citi atkritumi pēc iespējas ātrāk jāaizvāc no telpām, kur atrodas pārtika, lai izvairītos no to uzkrāšanās.

2. Pārtikas atkritumi, neēdami blakusprodukti un citi atkritumi jānovieto aiztaisāmos konteineros, izņemot gadījumus, kad pārtikas aprīvē iesaistītie tirgus dalībnieki var pārliecināt kompetentās iestādes par to, ka ir atbilstoši cita veida izmantotie konteineri vai atkritumu aizvākšanas sistēmas. Minētajiem konteineriem jābūt ar attiecīgu konstrukciju, tie jātur labā stāvoklī, tiem jābūt viegli tīrāmiem un vajadzības gadījumā dezinficējamiem.

3. Atbilstoši jāparedz pārtikas atkritumu, neēdamu blakusproduktu un citu atkritumu glabāšana un likvidēšana. Atkritumu glabātavām jābūt projektētām un apsaimniekotām tā, lai tās varētu turēt tīras un vajadzības gadījumā bez dzīvniekiem un kaitēkļiem.

4. Visi atkritumi jālikvidē higiēniski un tādā veidā, kas nekaitē videi, saskaņā ar šim nolūkam piemērojamajiem Kopienas tiesību aktiem un neradot tiešu vai netiešu piesārņojuma avotu.”

Prasības ūdensapgādei

“1. a) Jābūt atbilstoši dzeramā ūdens apgādei, kas jāizmanto vajadzības gadījumā, lai nodrošinātu, ka pārtikas produkti nav piesārņoti. Tīru jūras ūdeni var izmantot arī ārējai mazgāšanai. Ja tiek izmantots tīrs ūdens, jābūt pieejamām atbilstošām tā piegādes iekārtām un procedūrām, lai nodrošinātu, ka šāda ūdens izmantošana nav pārtikas produktu piesārņojuma avots.

2. Ja izmanto nedzērāmu ūdeni, piemēram, ugunsdzēsības vajadzībām, tvaika ražošanai, saldēšanai un citiem līdzīgiem nolūkiem, tam jācirkulē atsevišķā pienācīgi identificētā sistēmā. Nedzērāmais ūdens nedrīkst būt saistīts ar dzeramā ūdens sistēmām un nedrīkst pieļaut tā ieplūšanu dzeramā ūdens sistēmās.

3. Pārstrādātais ūdens, ko izmanto apstrādē vai kā sastāvdaļu, nedrīkst radīt piesārņojuma risku. Tam jāatbilst tādiem pašiem standartiem kā dzeramajam ūdenim, izņemot gadījumus, kad kompetentā iestāde ir pārliecinājusies, ka ūdens kvalitāte neietekmē gatava veida pārtikas produktu veselīgumu.

4. Ledus, kas nonāk saskarē ar pārtiku vai var to piesārņot, jāpagatavo no dzeramā ūdens vai tīra ūdens, ja ledus paredzēts nesadalītu zvejniecības produktu dzesināšanai. Tas jāpagatavo, jāuzglabā un jāapstrādā apstākļos, kas aizsargā to no piesārņojuma.

5. Tvaiks, ko izmanto tiešā saskarē ar pārtiku, nedrīkst saturēt jebkādas vielas, kas rada apdraudējumu veselībai vai var piesārņot pārtiku.

6. Ja pārtikas produkti hermētiski noslēgtos traukos tiek termiski apstrādāti, jānodrošina, ka ūdens, kas izmantots trauku dzesēšanai pēc termiskās apstrādes, nerada pārtikas produktu piesārņojumu.”

Prasības personīgai higiēnai

“1. Katrs, kas strādā telpās, kur apstrādā pārtiku, uztur augstu personīgās tīrības līmeni un valkā piemērotu, tīru un vajadzības gadījumā aizsargājošu apģērbu.

2. Nevienam, kas slimo ar tādu slimību vai ir tādas slimības nēsātājs, kuru var nodot tālāk ar pārtiku, vai kam ir, piemēram, inficētas brūces, ādas infekcijas, pušumi vai caureja, nedrīkst apstrādāt pārtiku vai ietiet kādā no telpām, kur apstrādā pārtiku, nekādā statusā, ja ir jebkāda iespēja radīt tiešu vai netiešu piesārņojumu. Ikvienam, kuru skarusi minētā slimība vai kurš ir nodarbināts pārtikas uzņēmumā un var nonākt saskarē ar pārtiku, tūlīt ir jāziņo pārtikas aprītē iesaistītajam tirgus dalībniekam par slimību vai simptomiem un, ja iespējams, arī to cēloņiem.”

Noteikumi, ko piemēro pārtikas produktiem

“1. Pārtikas aprītē iesaistītie tirgus dalībnieki nepieņem izejvielas vai sastāvdaļas, vai citus produktu pārstrādē izmantotos materiālus, ja ir zināms, ka tie ir vai varētu būt tā piesārņoti ar kaitēkļiem, patogēniem mikroorganismiem vai toksiskām, sadalījušām vielām vai piemaisījumiem, ka pat pēc pārtikas aprītē iesaistīto tirgus dalībnieku higiēniski piemērotām normālas šķīrošanas un/vai sagatavošanas vai pārstrādes procedūrām tie joprojām būtu nederīgi cilvēku uzturam.

2. Izejmateriāli un visas sastāvdaļas, ko uzglabā pārtikas uzņēmumā, jāuztur attiecīgos apstākļos, lai novērstu kaitīgu pasliktināšanos un lai aizsargātu tās no piesārņojuma.

3. Visos pārtikas ražošanas, apstrādes un izplatīšanas posmos pārtikai jābūt pasargātai no jebkāda piesārņojuma, kas varētu padarīt pārtiku nederīgu cilvēku uzturam, kaitīgu veselībai vai piesārņotu tādā veidā, ka nebūtu saprātīgi domāt, ka to varētu patērēt tādā stāvoklī.

4. Jābūt izstrādātām atbilstošām procedūrām, lai apkarotu kaitēkļus. Jābūt arī izstrādātām atbilstošām procedūrām, lai nepieļautu mājdzīvnieku piekļūšanu pārtikas sagatavošanas, apstrādes un uzglabāšanas vietām (vai īpašos gadījumos, ja kompetentā iestāde piekrīt, lai nepieļautu, ka piekļuve var radīt piesārņojumu).

5. Izejmateriālus, sastāvdaļas, starpproduktus un gatavus produktus, kas varētu sekmēt patogēnu mikroorganismu vairošanos vai toksīnu veidošanos, nedrīkst uzglabāt temperatūrās, kas varētu radīt draudus veselībai. Nedrīkst pārtraukt aukstuma ķēdi. Tomēr var atļaut ierobežotus periodus ārpus temperatūras kontroles, lai nokārtotu apstrādes praktiskos aspektus sagatavojot, pārveidojot, uzglabājot, izstādot un pasniedzot pārtiku, ja tas nerada draudus veselībai. Pārtikas aprītes uzņēmumiem, kas ražo, apstrādā un iesaiņo pārstrādātus pārtikas produktus, jābūt piemērotām telpām, kas ir pietiekami lielas izejmateriālu un pārstrādātu materiālu atsevišķai glabāšanai, un pietiekamai dzesēšanas zonai.

6. Ja pārtikas produktus uzglabā vai pasniedz atdzesētus, cik iespējams drīz pēc termiskā apstrādes posma vai pēc pēdējā sagatavošanās posma, ja tos nekarsē, tiem jābūt atdzesētiem līdz temperatūrai, kas nevar radīt draudus veselībai.

7. Pārtikas produktu atkausēšana jāveic tā, lai samazinātu patogēnu mikroorganismu augšanas vai toksīnu veidošanās risku pārtikā. Atkausēšanas laikā pārtikai jāatrodas tādā temperatūrā,

kas nerada draudus veselībai. Ja atkausēšanas procesa notekšķidrums var radīt draudus veselībai, tas atbilstoši jānotecina. Pēc atkausēšanas pārtika jāapstrādā tā, lai samazinātu patogēnu mikroorganismu augšanas vai toksīnu veidošanās risku.

8. Bīstamas un/vai neēdamas vielas, tostarp dzīvnieku barība, atbilstoši jāmarķē un jāglabā atsevišķos un drošos konteineros.”

Noteikumi, ko piemēro pārtikas produktu iesaiņošanai

“1. Iesaiņošanas materiāli nedrīkst radīt piesārņojumu.

2. Iesaiņošanas materiāli jāuzglabā tā, lai tie netiktu pakļauti piesārņojuma riskam.

3. Iesaiņošana jāveic tā, lai izvairītos no produktu piesārņojuma. Vajadzības gadījumā, jo īpaši, izmantojot kārbas un stikla burkas, jānodrošina iepakojuma konstrukcijas izturība un tā tīrība.

4. Atkārtoti lietojamiem pārtikas produktu iesaiņošanas materiāliem jābūt viegli tīrāmiem un vajadzības gadījumā dezinficējamiem.”

Termiskā apstrāde

Turpmāk minētās prasības attiecas tikai uz pārtiku, ko laiž tirgū hermētiski noslēgtos traukos. Visi termiskās apstrādes procesi, ko izmanto, lai pārstrādātu nepārstrādātus produktus vai turpinātu pārstrādāt pārstrādātus produktus, ir tādēļ, lai:

a) nodrošinātu, ka visas produkta partijas noteiktu laika posmu tiek apstrādātas noteiktā temperatūrā, un

b) nepieļautu produkta piesārņošanu procesa laikā;

c) nodrošinātu, ka izmantotais process sasniedz vēlamos mērķus, pārtikas aprītē iesaistītajiem tirgus dalībniekiem regulāri jāpārbauda attiecīgi galvenie rādītāji (konkrēti – temperatūra, spiediens, hermetizācija un mikrobioloģija), izmantojot arī automatiskās ierīces. Izmantotajam procesam jāatbilst starptautiski atzītiem standartiem (piemēram, pasterizēšana, sevišķi augsta temperatūra vai sterilizācija).”

Lai arī Makroaļģu pārtikai nav noteikti specifiski mikrobioloģiski kritēriji, (Komisijas 15.11.2005. regula (EK) Nr.2073/2005 par pārtikas produktu mikrobioloģiskajiem kritērijiem, turpmāk tekstā – **Regula Nr. 2073/2005**), tomēr uz Makroaļģu pārtikas aprītē iesaistītajām personām attiecas Regulas Nr. 2073/2005 3. pants:

“1. Pārtikas nozares dalībnieki nodrošina, ka pārtikas produkti atbilst attiecīgajiem mikrobioloģiskajiem kritērijiem, kas ir uzskaitīti I pielikumā. Šajā nolūkā pārtikas nozares dalībnieki katrā pārtikas ražošanas, pārstrādes un izplatīšanas posmā, ieskaitot mazumtirdzniecību, īsteno pasākumus, kas ietilpst to uz HACCP balstītajās procedūrās, kā arī īsteno labas higiēnas praksi, lai nodrošinātu, ka:

a) to pārziņā esošā izejvielu un pārtikas produktu piegāde, apstrāde un pārstrāde tiek veikta atbilstoši procesa higiēnas kritērijiem;

b) pārtikas nekaitīguma kritērijus, kas ir spēkā visu produktu derīguma laiku, var izpildīt saprātīgi prognozējamos izplatīšanas, uzglabāšanas un lietošanas apstākļos.

2. Par produkta ražošanu atbildīgais pārtikas nozares dalībnieks pēc vajadzības veic pētījumus saskaņā ar II pielikumu, lai pārbaudītu atbilstību kritērijiem derīguma laikā. Tas īpaši attiecas uz lietošanai cilvēka uzturā gataviem produktiem, kas var veicināt *Listeria monocytogenes* augšanu un radīt *Listeria monocytogenes* draudus sabiedrības veselībai.

Vadlīnijas šo pētījumu veikšanai var iekļaut Regulas (EK) Nr. 852/2004 7. pantā minētajos labas prakses norādījumos.”

5.2.4. Noteikumi personāla apmācībai

Saskaņā ar Pārtikas aprites uzraudzības likuma 8. panta trešo daļu “(3) Pārtikas aprītē iesaistītajām personām jāievēro normatīvajos aktos noteiktās personāla higiēnas prasības” prasības pārtikas aprītē iesaistīto personu apmācībai nosaka 29.09.2015. MK noteikumi Nr. 545 “Pārtikas aprītē nodarbināto personu apmācības kārtība pārtikas higiēnas jomā”.

5.3 Prasības produktu sastāvam un pārtikas marķējumam

Saskaņā ar Pārtikas aprites uzraudzības likuma 1. panta 18. punktu “**pārtikas preču marķējums** — informācija (vārds, teksts, norāde, preču zīme, firmas zīme, attēls vai simbols), kas attiecas uz pārtikas precī un ir norādīta uz iepakojuma, pavaddokumentos, uz etiķetes vai uzlīmes, vai aptveres.”

Ja Makroaļģu pārtikas produkts tiks piedāvāts galapatērētājam, tad ir jāievēro vispārīgās prasības pārtikas marķējumam, kuras noteiktas:

- Pārtikas aprites uzraudzības likumā;
- Regulā Nr. 178/2002;
- Eiropas Parlamenta un Padomes 25.10.2011 Regulā (ES) Nr. 1169/2011 par pārtikas produktu informācijas sniegšanu patērētājiem un par grozījumiem Eiropas Parlamenta un Padomes Regulās (EK) Nr. 1924/2006 un (EK) Nr. 1925/2006, un par Komisijas Direktīvas 87/250/EEK, Padomes Direktīvas 90/496/EEK, Komisijas Direktīvas 1999/10/EK, Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 2000/13/EK, Komisijas Direktīvu 2002/67/EK un 2008/5/EK un Komisijas Regulas (EK) Nr. 608/2004 atcelšanu, turpmāk tekstā – **Regula Nr. 1169/2011**;
- Eiropas Parlamenta un Padomes 20.12.2006 Regulā Nr.1924/2006 par uzturvērtības un veselīguma norādēm uz pārtikas produktiem, turpmāk – **Regula Nr. 1924/2006**;
- Eiropas Komisijas 16.05.2012 Regulā Nr.432/2012, ar ko izveido sarakstu ar atļautajām veselīguma norādēm uz pārtikas produktiem, kuras neattiecas uz slimību riska samazināšanu un uz bērnu attīstību un veselību, turpmāk – **Regula Nr. 432/2012**.

5.3.1 Vispārīgas prasības pārtikas marķējumam

PĀRTIKAS APRITES LIKUMS

Saskaņā ar Pārtikas aprites likuma 13. panta **pirmo daļu** “(1) Marķējumā sniegtā informācija, kā arī reklāma nedrīkst būt maldinoša vai piedēvēt pārtikas precēm īpašības, kuras tām nepiemīt.”

REGULA Nr. 178/2002

Regulas Nr. 178/2002 16. pants nosaka, ka jebkurš pārtikas noformējums “Neierobežojot konkrētākus pārtikas aprites tiesību aktu noteikumus, pārtikas vai barības marķējums, reklāma un noformējums, tostarp to forma, izskats vai iepakojums, izmantotie iepakojuma materiāli, veids, kā tie izkārtoti un kā novietoti, kā arī informācija, kas par tiem pieejama ar jebkura saziņas līdzekļa starpniecību, nemaldina patērētājus.”

REGULA Nr. 1169/2011

Regula Nr. 1169/2011 “nosaka vispārīgos principus, prasības un atbildību, kas reglamentē pārtikas produktu informāciju un jo īpaši pārtikas marķēšanu. Ar to nosaka līdzekļus, kas garantē patērētāju tiesības uz informāciju, un procedūras pārtikas produktu informācijas sniegšanai, ņemot vērā nepieciešamību nodrošināt pietiekamu elastību, lai reaģētu uz turpmākajām izmaiņām un nepieciešamību pēc jaunas informācijas.

Šo regulu piemēro pārtikas aprītē iesaistītiem uzņēmējiem visos pārtikas aprites posmos, ja viņu uzņēmējdarbība ir saistīta ar pārtikas produktu informācijas sniegšanu patērētājiem. To piemēro attiecībā uz visiem pārtikas produktiem, **neskarot marķēšanas prasības, kas paredzētas īpašos Savienības noteikumos**. Saskaņā ar Regulas Nr. 1169/2011 4. pantu galapatērētājam ir jāsniedz šāda informācija:

a) informācija par pārtikas produkta identitāti un sastāvu, īpašībām vai citām pārtikas produkta pazīmēm;

b) informācija par patērētāju veselības aizsardzību un drošu pārtikas produktu lietošanu. Jo īpaši tas attiecas uz informāciju par:

- sastāva īpašībām, kas var būt kaitīgas veselībai vai noteiktām patērētāju grupām;
- derīgumu, glabāšanu un drošu izmantošanu;
- ietekmi uz veselību, tostarp riskiem un sekām saistībā ar pārtikas produktu kaitīgu un bīstamu lietošanu;
- uzturvērtības īpašībām, kas dotu iespēju patērētājiem, tostarp ar īpašām uztura prasībām, veikt apzinātu izvēli.

Saskaņā ar Regulas Nr. 1169/2011 7. pantu par godīgu informēšanas praksi uzskata, ja:

“ 1. informācijas nav maldinoša par pārtikas produktiem raksturīgajām pazīmēm un jo īpaši to raksturu, identitāti, īpašībām, sastāvu, daudzumu, derīgumu, izcelsmes valsti vai izcelsmes vietu, ražošanas vai izgatavošanas veidu;

6 nepiedēvē pārtikas produktam tādu iedarbību vai īpašības, kas tam nepiemīt;

7 neliek saprast, ka pārtikas produktam piemīt īpašas pazīmes, lai gan faktiski šādas pazīmes piemīt visiem līdzīgiem pārtikas produktiem, jo īpaši uzsverot kādas konkrētas sastāvdaļas un/vai uzturvielas esamību vai neesamību produktā;

8 noformējumā, aprakstā vai attēlā iekļaujot norādi, kas liek noprast konkrēta pārtikas produkta vai sastāvdaļas klātbūtni, lai gan faktiski minētajā pārtikas produktā dabīgi esošais komponents vai parasti izmantotā sastāvdaļa ir aizstāta ar citu komponentu vai citu sastāvdaļu;

9 pārtikas produktu informācija ir precīza, skaidra un patērētājam viegli saprotama.”

Saskaņā ar Regulas Nr. 1169/2011 8. panta pirmo daļu “**Par pārtikas produktu informāciju atbildīgais** pārtikas aprītē iesaistītais uzņēmējs ir tas uzņēmējs, ar kura vārdu vai uzņēmuma nosaukumu šo pārtikas produktu tirgo, vai, ja minētais uzņēmējs neveic uzņēmējdarbību Savienībā, importētājs Savienības tirgū.”

REGULA Nr. 1924/2006

Regulas Nr. 1924/2006 pielikumā ir uzskaitītas atļautās uzturvērtības norādes un nosacījumi, ko tām piemēro.

REGULA Nr. 432/2012

Regulas Nr. 432/2012 pielikumā ir uzskaitīts atļauto veselīguma norāžu saraksts ar nosacījumiem, kad šīs norādes var lietot pārtikas marķējumā, piemēram, attiecībā uz jodu.

5.3.2 Prasības fasētas pārtikas marķējumam

Saskaņā ar 05.03.2015. MK noteikumu Nr.115 “Prasības fasētas pārtikas produkta marķējumam” ir noteiktas prasības pārtikas produktu partijas norādēm un norādēm par pārtikas derīguma termiņu.

5.4 Izvērtēšana pirms laišanas tirgū

Saskaņā ar Pārtikas aprītes uzraudzības likuma 14. pantu “... ražotājs vai izplatītājs pārtiku atzīst par izplatīšanai nederīgu, ja:

- 1) tā neatbilst obligātajām nekaitīguma prasībām;
- 2) tai ir beidzies derīguma termiņš;
- 3) tā nav marķēta atbilstoši normatīvo aktu prasībām;
- 4) pārbaudē, pamatojoties uz pierādījumiem, ir konstatēta tās bojāšanās, kā arī organoleptisko, ar cilvēka maņu orgāniem uztveramo pārtikas īpašību pasliktināšanās;
- 5) tā ir viltota vai tiek maldināts patērētājs;
- 6) tai nav normatīvajos aktos noteikto pavaddokumentu;
- 7) to paredz citi normatīvie akti.”

Saskaņā ar Regulas Nr. 315/1993 2. panta 1. punktu “Pārtika, kurā piesārņotāji nav pieņemamā daudzumā no sabiedrības veselības aizsardzības viedokļa, un jo īpaši nav pieņemams toksikoloģiskā piesārņojuma līmenis, netiek laista tirgū.”

Saskaņā ar Regulas Nr. 178/2002 19. pantu, kurš nosaka pienākumus attiecībā uz pārtiku, personas, kas iesaistītas pārtikas aprītē nodrošina, ka:

“1. Ja uzņēmējs, kas iesaistīts pārtikas aprītē, uzskata vai ja tam ir iemesls uzskatīt, ka pārtika, ko tas importējis, ražojis, pārstrādājis, izgatavojis vai izplatījis, neatbilst pārtikas nekaitīguma prasībām, un ja minētā pārtika vairs nav minētā pārtikas aprītē iesaistītā uzņēmēja tiešā kontrolē, tad tas tūlīt sāk procedūru, lai izņemtu attiecīgo pārtiku no tirgus, un paziņo to kompetentajām iestādēm. Ja produkts jau var būt nonācis pie patērētāja, tad minētais tirgus dalībnieks efektīvi un precīzi informē patērētājus par pārtikas izņemšanas iemesliem un vajadzības gadījumā saņem atpakaļ no patērētājiem produktus, kas tiem jau piegādāti, ja citi pasākumi nav pietiekami, lai sasniegtu augstu veselības aizsardzības līmeni.

2. Uzņēmējs, kas iesaistīts pārtikas aprītē un atbild par mazumtirdzniecību vai izplatīšanas darbībām, kuras neietekmē pārtikas iepakojumu, marķējumu, nekaitīgumu vai veselumu, sāk procedūru, lai izņemtu no tirgus produktus, kas neatbilst pārtikas nekaitīguma prasībām, un sadarbībā ar ražotājiem, pārstrādātājiem, izgatavotājiem un/vai kompetentajām iestādēm sekmē pārtikas nekaitīgumu, sniedzot attiecīgu informāciju, kas vajadzīga, lai izsekotu pārtiku.

3. Ja uzņēmējs, kas iesaistīts pārtikas aprītē, uzskata vai tam ir iemesls uzskatīt, ka pārtika, ko tas laidis tirgū, var būt kaitīga cilvēku veselībai, tad tas tūlīt paziņo to kompetentajām iestādēm. Minētie uzņēmēji paziņo kompetentajām iestādēm, kāda darbība veikta, lai novērstu risku galapatērētājam, un nekavē neatrūnā nevienu cilvēku no sadarbības ar kompetentajām iestādēm saskaņā ar valsts tiesību aktiem un praksi, ja ar to var izvairīties no riska, ko rada pārtika, vai minēto risku samazināt vai novērst.

4. Uzņēmēji, kas iesaistīti pārtikas aprītē, sadarbojas ar kompetentajām iestādēm, rīkojoties, lai izvairītos no riska, ko rada pārtika, kuru tie piegādā vai ir piegādājuši, vai lai samazinātu minēto risku.”

5.5 Prasības jaunajai pārtikai

Liela daļa Makroaļģu un no tām iegūtie pārtikas produkti tiek uzskatīti par jaunu pārtiku. Saskaņā ar Pārtikas aprītes uzraudzības likuma 1. panta 23. punktu “**jaunā pārtika** ir pārtikas produkti un pārtikas produktu sastāvdaļas, kas atbilst Eiropas Parlamenta un Padomes 2015. gada 25. novembra regulas (ES) Nr. 2015/2283 par jauniem pārtikas produktiem un ar ko groza Eiropas Parlamenta un Padomes regulu (ES) Nr. 1169/2011 un atceļ Eiropas Parlamenta un Padomes regulu (EK) Nr. 258/97 un Komisijas regulu (EK) Nr. 1852/2001 3. panta 2. punktā noteiktajām kategorijām”

Saskaņā ar Eiropas Parlamenta un Padomes 2015. gada 25. novembra Regulas (ES) Nr. 2015/2283 par jauniem pārtikas produktiem un ar ko groza Eiropas Parlamenta un Padomes regulu (ES) Nr. 1169/2011 un atceļ Eiropas Parlamenta un Padomes regulu (EK)

Nr. 258/97 un Komisijas regulu (EK) Nr. 1852/2001, turpmāk tekstā – **Regula Nr. 2015/2283**, 3. panta 1. punkta a) apakšpunktu “**“jauns pārtikas produkts”** ir jebkurš pārtikas produkts, kas Savienībā nav nozīmīgā apjomā izmantots cilvēku uzturā pirms 1997. gada 15. maija, neatkarīgi no datuma, kurā dalībvalstis pievienojās Savienībai, un kas ir vismaz vienā no šādām kategorijām:

i) **pārtikas produkts, kas sastāv, ir izdalīts vai ražots no mikroorganismiem, sēnēm vai aļģēm;**

vi) **pārtikas produkts, kas sastāv, ir izdalīts vai ražots no šūnu vai audu kultūrām, kas iegūtas no dzīvniekiem, augiem, mikroorganismiem, sēnēm vai aļģēm”.**

Jaunu pārtikas produktu drīkst laist tirgū vai izmantot cilvēku uzturā, ja vien tas ir iekļauts jauna pārtikas produktu Savienības sarakstā. Jaunu pārtikas produktu drīkst lietot atbilstoši Savienības sarakstā norādītajiem izmantošanas nosacījumiem un marķēšanas prasībām¹⁰.

Regulā Nr. 2015/2283 ir noteikta jauna pārtikas produkta statusa noteikšanas procedūra pirms tā laišanas tirgū. Pirmais solis saskaņā ar Regulas Nr. 2015/2283 4. panta 1. daļu ir “Pārtikas aprītē iesaistītie uzņēmēji pārbauda, vai pārtikas produkts, kuru tie gatavoja laist tirgū Savienībā, ietilpst šīs regulas darbības jomā.”

Šīs Regulas 6. pants nosaka, kur ir publiski pieejams Atļauto jaunu pārtikas produktu Savienības saraksts, bet 7. pantā ir minēti Vispārīgie nosacījumi jaunu pārtikas produktu iekļaušanai šajā Savienības sarakstā.

Atļauto jauno pārtikas produktu Savienības saraksts ir iekļauts Eiropas Komisijas 20.12.2017 Īstenošanas regulā (ES) 2017/2470, **ar ko saskaņā ar Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (ES) 2015/2283** izveido jauno pārtikas produktu Savienības sarakstu, turpmāk tekstā – **Regula Nr. 2017/2470**. Regulas Nr. 2017/2470 1. tabulā ir iekļautas šādas Makroaļģu sugu produkti:

Tabula 2 Jaunā pārtikas produkta lietošanas nosacījumi

Atļautais jaunais pārtikas produkts	Jaunā pārtikas produkta lietošanas nosacījumi		Īpašas papildu marķēšanas prasības
No jūras aļģēm (<i>Fucus vesiculosus</i>) iegūts fukoidāna ekstrakts	Konkrēta pārtikas kategorija	Maksimālais līmenis	Jaunā pārtikas produkta nosaukums to saturošu pārtikas produktu marķējumā – “no jūras aļģēm (<i>Fucus vesiculosus</i>) iegūts fukoidāna ekstrakts”
	Visām lietotāju grupām paredzēti pārtikas produkti, ieskaitot uztura bagātinātājus, kas atbilst definīcijai Direktīvā 2002/46/EK	250 mg dienā	

¹⁰ <https://www.zm.gov.lv/partikas-un-veterinara-is-dienests/statiskas-lapas/informacija-par-es-atlautajiem-jaunas-partikas-produktiem?id=15076#jump>

5.6 Prasības uztura bagātinātājiem

Saskaņā ar 01.12.2015. MK noteikumi Nr. 685 “Prasības uztura bagātinātājiem”, turpmāk tekstā – **01.12.2015. MK noteikumi 685**, 6. punktu “**Uztura bagātinātāji** ir pārtikas produkti parastā uztura papildināšanai koncentrētu uzturvielu (vitamīnu un minerālvielu) veidā vai citas vielas, kurām ir uzturvērtība vai fizioloģiska ietekme, atsevišķi vai kombinācijās. Uztura bagātinātājus realizē noteiktās devās kapsulās, pastilās, tabletēs, dražējās un citos līdzīgos veidos, pulvera maisīņos, ampulās, pilināmās pudelītēs un citā līdzīgā šķidrums un pulvera veidā, kas paredzēts lietošanai mazā un nomēritā daudzumā.”

Saskaņā ar 01.12.2015. MK noteikumu Nr. 685 3. punktu “Latvijā atļauts laist tirgū uztura bagātinātājus, ja tie:

- 3.1. ir paziņoti Pārtikas un veterinārajam dienestam (turpmāk – dienests) un iekļauti uztura bagātinātāju reģistrā;
- 3.2. noformēti kā pārtikas produkti un galapatērētājam tiek piegādāti tikai fasētā veidā.”

Saskaņā ar 01.12.2015. MK noteikumu Nr. 685 19. punktu Pārtikas un veterinārais dienests “izveido uztura bagātinātāju reģistru un uztur to. Reģistru publicē dienesta tīmekļvietnē. Reģistrā iekļauj šādu informāciju:

- “19.1. ražotāja nosaukumu un adresi;
- 19.2. par uztura bagātinātāju atbildīgā pārtikas aprītē iesaistītā uzņēmēja (piemēram, importētāja, izplatītāja) nosaukumu un adresi;
- 19.3. uztura bagātinātāja sastāvdaļu sarakstu un uzturvielu vai vielu ar uzturvērtību vai fizioloģisko ietekmi daudzumu dienas (diennakts) devā (arī izmantoto augu nosaukumus latviešu un latīņu valodā);
- 19.4. uztura bagātinātāja ieteicamo dienas (diennakts) devu;
- 19.5. uztura bagātinātāja pagatavošanas veidu, fasējuma un iepakojuma vienības lielumu;
- 19.6. marķējuma tekstu un citu informāciju, ja tāda tiks pievienota uztura bagātinātājam, piemēram, lietošanas pamācības paraugu.”

Saskaņā ar 01.12.2015. MK noteikumu Nr. 685 21. punktu Uztura bagātinātājus marķē kārtībā, kas noteikta normatīvajā aktā par prasībām fasētas pārtikas marķējumam un Eiropas Parlamenta un Padomes 2011. gada 25. oktobra Regulā (ES) Nr. 1169/2011. Marķējumā ietver šādu papildu informāciju:

- “21.1. tirdzniecības nosaukumu “uztura bagātinātājs”;
- 21.2. to uzturvielu kategoriju vai vielu nosaukumus, kuras raksturo uztura bagātinātāju, vai norādi par šo uzturvielu vai vielu īpašībām;

- 21.3. uztura bagātinātāja ieteicamo dienas (diennakts) devu;
- 21.4. brīdinājumu nepārsniegt ieteicamo dienas (diennakts) devu;
- 21.5. ieteikumu neizmantojot uztura bagātinātāju pilnvērtīga un sabalansēta uztura aizvietošanai;
- 21.6. brīdinājumu, ka uztura bagātinātājs jāglabā bērniem nepieejamā vietā;
- 21.7. ar cipariem – daudzumu uzturvielām vai vielām ar uzturvērtību vai fizioloģisku ietekmi masas vai tilpuma vienībās dienas (diennakts) devā. Vitamīnus un minerālvielas norāda noteiktajās mērvienībās atbilstoši šo noteikumu 8. punktā minēto normatīvo aktu prasībām;
- 21.8. vitamīnu un minerālvielu daudzumu procentos no uzturvielu atsauces vērtības, kas norādīta regulas Nr. 1169/2011 XIII pielikuma A daļā. Vitamīnu un minerālvielu daudzumu procentos var norādīt arī grafiski.
22. Minimālais vitamīnu un minerālvielu daudzums dienas (diennakts) devā, ko iesaka ražotājs, nav ievērojami mazāks par regulas Nr. 1169/2011 XIII pielikuma A daļas 2. punktā norādīto vitamīnu un minerālvielu daudzumu.
23. Marķējumā norādītais uzturvielu vai citu tādu vielu daudzums, kurām ir uzturvērtība vai fizioloģiska ietekme:
- 23.1. atbilst tam uztura bagātinātāja daudzumam, kas ieteikts kā dienas (diennakts) deva;
- 23.2. ir vidējais daudzums, pamatojoties uz ražotāja veikto uztura bagātinātāja testēšanas rezultātiem.
24. Uztura bagātinātāja marķējumā, noformējumā un reklāmā nedrīkst ietvert:
- 24.1. norādi, ka uztura bagātinātājs novērš, ārstē vai izārstē slimības, vai minēt šādu iespēju;
- 24.2. jebkuras tiešas vai netiešas norādes, ka līdzsvarots un daudzveidīgs uzturs nespēj nodrošināt pietiekamu uzturvielu daudzumu.
25. Reklamēt atļauts tikai uztura bagātinātāju reģistrā iekļautos uztura bagātinātājus.
26. Uztura bagātinātāja reklāmā ietver norādes “Uztura bagātinātājs” un “Uztura bagātinātājs neaizstāj pilnvērtīgu un sabalansētu uzturu”.
27. Norāde “Uztura bagātinātājs neaizstāj pilnvērtīgu un sabalansētu uzturu” aizņem ne mazāk kā piecus procentus no reklāmas apjoma. Burtu lielums ir tāds, lai norāde aizņemtu lielāko tehniski iespējamo daļu no tekstam paredzētā laukuma.”

5.7 Prasības pārtikas piedevām

Saskaņā ar Pārtikas aprites uzraudzības likuma 1. panta 8. punktu “**pārtikas piedeva** — viela, kuru neatkarīgi no tās uzturvērtības parasti nelieto uzturā atsevišķi kā pārtiku vai kā raksturīgu uztura sastāvdaļu, bet apzināti pievieno pārtikai apstrādes, pārstrādes, ražošanas, iesaiņošanas, uzglabāšanas vai transportēšanas procesā, un tad minētā viela vai tās blakusprodukti kļūst par pārtikas produktu sastāvdaļu”.

Eiropas Parlamenta un Padomes 16.12.2008 Regula (EK) Nr. 1333/2008 par pārtikas piedevām, turpmāk tekstā – **Regula Nr. 1333/2008**, paredz noteikumus par pārtikas piedevām, kuras lieto pārtikā, ar mērķi nodrošināt iekšējā tirgus efektīvu darbību, vienlaikus nodrošinot augstu cilvēku veselības aizsardzības līmeni un augstu patērētāju aizsardzības līmeni, tostarp patērētāju interešu aizsardzību un godīgu pārtikas tirdzniecības praksi. Atļauto pārtikas piedevu saraksti ir norādīti Regulas Nr. 1333/2008 pielikumā.

Saskaņā ar Regulas Nr. 1333/2008 3.panta 2.a) apakšpunktu “**“pārtikas piedeva”** ir jebkura viela, ko pašu par sevi uzturā parasti nelieto un ko parasti neizmanto kā raksturīgu pārtikas sastāvdaļu neatkarīgi no tā, vai tai ir uzturvērtība vai tās nav, bet kura pati par sevi vai tās blakusprodukti tieši vai netieši kļūst vai ir pamatoti domājams, ka var kļūt par pārtikas sastāvdaļu vai citādi ietekmēt tās īpašības pēc tam, kad šī viela tehnoloģisku apsvērumu dēļ ir ar nolūku pievienota pārtikai šīs pārtikas ražošanas, pārstrādes, sagatavošanas, apstrādes, iepakojšanas, pārvadāšanas vai glabāšanas posmā.”

Lai arī Komisijas 09.03.2012 Regulā Nr. 231/2012, ar ko nosaka Eiropas Parlamenta un Padomes Regulas (EK) Nr. 1333/2008 II un III pielikumā uzskaitītās no makroaļģēm iegūtu **pārtikas piedevu specifiskācijas**, turpmāk tekstā – **Regula Nr. 231/2012**, tomēr tās neattiecas uz Apkopojumā minētajām Baltijas jūras makroaļģu sugām. Nekatoties uz iepriekšminēto, Regulā Nr. 231/2012 dotās specifiskācijas norāda uz atļautajiem aļģu apstrādes procesiem. Šajā regulā noteiktas prasības E 406 AGARAM (Agaru ekstrahē no Gelidiaceae un Gracilariaceae dzimtas atsevišķu celmu jūras aļģēm un no atbilstošām Rhodophyceae klases sarkanajām aļģēm) un E 407 KARAGINĀNAM (Karaginānu iegūst ekstrakcijā ar ūdeni vai atšķaidītu ūdens sārma šķīdumu no Rhodophyceae (sārtaļģes) klases Gigartinales, Solieriales, Hypneaales un Furcellariales dzimtas dabīgām aļģēm.)

6. Prasības makroaļģu izmantošanai dzīvnieku barībā

6.1 Barības sastāvs

Ja Makroaļģes paredzēts izmantot kā barību, tad dzīvnieku barības apritē iesaistītajai personai vai nu ir jāievēro Eiropas Parlamenta un Padomes 22.09.2003 Regulas Nr. 1831/2003 par dzīvnieku ēdināšanā lietotām piedevām, turpmāk – **Regula Nr. 1831/2003**, noteiktās prasības attiecībā uz barības piedevu un premiksu reģistrāciju, vai arī makroaļģu produkti ir jāiekļauj Barības sastāvdaļu Kopienas reģistrā.

6.1.1 Makroaļģes kā barības sastāvdaļas

Saskaņā ar Eiropas Parlamenta un Padomes 13.07.2009 Regulas Nr. 767/2009 par barības laišanu tirgū un lietošanu un ar ko groza Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (EK) Nr. 1831/2003, un atceļ Padomes Direktīvu 79/373/EEK, Komisijas Direktīvu 80/511/EEK, Padomes Direktīvas 82/471/EEK, 83/228/EEK, 93/74/EEK, 93/113/EK un 96/25/EK un Komisijas Lēmumu 2004/217/EK, turpmāk tekstā – **Regula Nr. 767/2009**, 3.panta g) apakšpunktu “‘barības sastāvdaļas’ ir augu vai dzīvnieku izcelsmes produkti, kuru galvenais nolūks ir apmierināt dzīvnieku uztura vajadzības, to dabīgajā stāvoklī, svaigi vai konservēti, un produkti, kas iegūti to rūpnieciskas pārstrādes, un organiskas vai neorganiskas vielas, kas satur vai nesatur barības piedevas, kuras ir paredzētas izmantot dzīvnieku barošanā vai nu kā tādas, vai arī pēc pārstrādes, vai gatavojot kombinēto barību vai kā premiksu nesējus”.

REGULA Nr. 68/2013

Saskaņā ar Komisijas 16.01.2013 Regulas Nr. 68/2013, ar ko izveido barības sastāvdaļu reģistru, turpmāk tekstā – **Regula Nr. 68/2013**, 1. un 2. punktu,

“1. Uzņēmējiem, kas iesaistīti barības apritē, šā reģistra izmantošana ir brīvprātīga. Tomēr C daļā minēto barības sastāvdaļu nosaukumu drīkst lietot tikai tādām barības sastāvdaļām, kas atbilst attiecīgā ieraksta prasībām.

2. Visi ieraksti C daļas barības sastāvdaļu sarakstā atbilst ierobežojumiem attiecībā uz barības sastāvdaļu lietošanu saskaņā ar attiecīgajiem Savienības tiesību aktiem. Uzņēmēji, kas iesaistīti barības apritē un izmanto reģistrā iekļautās barības sastāvdaļas, nodrošina, ka tās atbilst Regulas (EK) Nr. 767/2009 4. panta nosacījumiem.”

Saskaņā C daļu Barības sastāvdaļu sarakstā ir iekļauti šādi produkti:

Tabula 3 7. Citi augi, aļģes un no tiem iegūti produkti

Numurs	Nosaukums	Apraksts	Obligāti jānorāda
7.1.1.	Aļģes (1)	Dzīvas vai pārstrādātas aļģes, tostarp svaigas, atdzēsētas vai saldētas aļģes. Var saturēt līdz 0,1 % pretputošanas aģentu	Kopproteīns Koptauki Koppelni
7.1.2.	Žāvētas aļģes (1)	Produkts, ko iegūst, žāvējot aļģes. Šis produkts var būt mazgāts, lai samazinātu joda saturu. Var saturēt līdz 0,1 % pretputošanas aģentu	Kopproteīns Koptauki Koppelni
7.1.3.	Aļģu milti (1);	Aļģu eļļas ražošanas produkts, ko iegūst, ekstrahējot aļģes. Var saturēt līdz 0,1 % pretputošanas aģentu	Kopproteīns Koptauki Koppelni
7.1.4.	Aļģu eļļa (1)	Aļģu eļļas ražošanas produkts, ko iegūst, ekstrahējot aļģes. Var saturēt līdz 0,1 % pretputošanas aģentu	Koptauki Mitrums, ja > 1 %
7.1.5.	Aļģu ekstrakts (1); [Aļģu pārtvaices produkts] (1)	Ūdeni saturošs vai alkoholisks aļģu ekstrakts, kas satur galvenokārt ogļhidrātus. Var saturēt līdz 0,1 % pretputošanas aģentu	
7.1.6.	Jūraszāļu milti	Produkts, ko iegūst, žāvējot un sasmalcinot lielaļģes, jo īpaši brūnās jūraszāles. Šis produkts var būt mazgāts, lai samazinātu joda saturu. Var saturēt līdz 0,1 % pretputošanas aģentu	Koppelni

6.1.2 Premiksi un lopbarības piedevas

REGULA Nr.1831/2003

Uz tiem barības materiāliem, kuri neatbilst barības sastāvdaļu definīcijai, attiecas Regula Nr.1831/2003.

Saskaņā ar Regulas Nr. 1831/2003 2. panta 2. punktā minētajām definīcijām:

“a) **“lopbarības piedevas”** ir vielas, mikroorganismi vai preparāti, izņemot barības sastāvdaļas un premiksus, kas paredzēti pievienošanai lopbarībai vai ūdenim, lai jo īpaši veiktu vienu vai vairākas funkcijas, kuras minētas 5. panta 3. punktā;

e) **“premiksi”** ir lopbarības piedevu maisījumi vai vienas vai vairāku lopbarības piedevu maisījumi ar barības sastāvdaļām vai ūdeni, ko pielieto kā nesējvielas, kuri nav paredzēti tiešai izbarošanai dzīvniekiem.”

Uz piedevām un premiksiem, kuras tiks iegūtas no makroaļģēm, attiecas prasības to

nekaitīgumam, reģistrēšanai un marķēšanai, kuras noteiktas Regulā Nr.1831/2003.

6.2 Barības nekaitīguma prasības

Saskaņā ar Regulas Nr. 178/2002 15. pantu, kas nosaka dzīvnieku barības nekaitīguma prasības:

- “1. Barību nelaiž tirgū un neizbaro nevienam produktīvajam dzīvniekam, ja tā nav nekaitīga.
2. Uzskata, ka barību nav nekaitīga tās paredzētajai izmantošanai, ja domā, ka:
  - tai ir negatīva ietekme uz cilvēku vai dzīvnieku veselību,
  - pārtiku, kas iegūta no produktīvajiem dzīvniekiem, tā padara tādu, kas nav nekaitīga patēriņam cilvēku uzturā.
3. Ja barība, kuru identificē kā neatbilstīgu barības nekaitīguma prasībām, ir daļa no barības partijas vai sūtījuma, kas ir no vienas un tās pašas klases precēm vai precēm ar vienu un to pašu aprakstu, tad pieņem, ka visa barība šajā partijā vai sūtījumā ir neatbilstīga, ja vien pēc rūpīga novērtējuma nav pierādījumu, ka atlikusī partija vai sūtījums atbilst barības nekaitīguma prasībām.
4. Barību, kas atbilst īpašiem Kopienas noteikumiem, kuri reglamentē barības nekaitīgumu, uzskata par nekaitīgu, ciktāl tas skar aspektus, uz kuriem attiecas minētie īpašie Kopienas noteikumi.
5. Barības atbilstība īpašiem noteikumiem, kas uz to attiecas, neliedz kompetentajām iestādēm veikt atbilstīgus pasākumus, lai noteiktu ierobežojumus tās laišanai tirgū vai lai pieprasītu tās izņemšanu no tirgus, ja ir pamatotas aizdomas, ka minētā barība nav nekaitīga, kaut gan šāda atbilstība pastāv.
6. Ja nav īpašu Kopienas noteikumu, tad barību uzskata par nekaitīgu, ja tā atbilst īpašajiem valsts tiesību aktu noteikumiem, kas reglamentē barības nekaitīgumu tajā dalībvalstī, kuras teritorijā minētā barība ir apritē, un ja tādi noteikumi ir izstrādāti un to piemēro, neierobežojot Līgumu, jo īpaši tā 28. un 30. pantu.”

Latvijā ir izstrādāti un ir spēkā 29.09.2009. MK noteikumi Nr.1111 “Noteikumi par dzīvnieku barībā un barības sastāvdaļas aizliegtajām vielām un barības nekaitīguma prasībām”, turpmāk tekstā – **29.09.2009. MK noteikumi Nr. 1111**, kur 5. punkts nosaka, ka “Dzīvnieku un cilvēku veselībai, dzīvībai vai videi nekaitīga barība ir nebojāta barība, kurā barības piesārņojuma (vielas vai produkta, kas atrodas barības maisījumos, barības sastāvdaļās, premiksos un barības piedevās un rada draudus dzīvnieka un cilvēka veselībai, dzīvībai vai videi vai ietekmē dzīvnieku izcelsmes produktu kvalitāti un nekaitīgumu) maksimāli pieļaujamais daudzums nepārsniedz Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 2002/32/EK I pielikumā un šo noteikumu pielikumā noteiktās normas.”

Saskaņā ar 29.09.2009. MK noteikumu Nr.1111 6. punktu “Barību, kurā piesārņojums pārsniedz maksimāli pieļaujamo piesārņojuma daudzumu, aizliegts samaisīt ar barību, kurā piesārņojums nepārsniedz maksimāli pieļaujamo daudzumu.”

Saskaņā ar 29.09.2009. MK noteikumu Nr.1111 8. punktu “Barības apritē iesaistītā persona informē dienestu par katru gadījumu, kad ir aizdomas, ka barības piesārņojums:

- 8.1. pārsniedz Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 2002/32/EK I pielikumā un šo noteikumu pielikumā noteiktās piesārņojuma maksimāli pieļaujamās normas;
- 8.2. var radīt nopietnus draudus cilvēku vai dzīvnieku veselībai vai videi.”

Ja barības paraugu izmeklējumu rezultāti apstiprina piesārņojumu barībā un tas rada draudus cilvēku vai dzīvnieku veselībai vai videi, tad saskaņā ar 29.09.2009. MK noteikumu Nr.1111:

- “10.1. dienests nosaka piesārņotās barības pārstrādes vai iznīcināšanas veidu;
- 10.2. barības apritē iesaistītā persona, nenodarot kaitējumu dzīvnieku vai cilvēku veselībai vai videi, piesārņoto barību attīra, pārstrādā vai iznīcina saskaņā ar normatīvajiem aktiem par atkritumu apsaimniekošanu.
11. Ja ar piesārņoto barību ir ēdināti produktīvie dzīvnieki, rīkojas saskaņā ar normatīvajos aktos par atliekvielu kontroles un finansēšanas kārtību noteiktajām prasībām.”

Tabula 4. Barības nekaitīguma prasības (29.09.2009. MK noteikumu Nr. 1111 Pielikums)

Nr. p.k.	Piesārņojums	Barība	Maksimāli pieļaujamais daudzums barībā (mg/kg)
1.	Salmonella ģints mikroorganismi	Visa barība	Nav pieļaujams 25 gramos barības
2.	Dezoksivinolenols	Barības sastāvdaļas	
		2.1. labība un labības produkti, izņemot kukurūzas blakusproduktus	8
		2.2. kukurūzas blakusprodukti	12
		Papildbarība un pilnvērtīga barība (izņemot papildbarību un pilnvērtīgu barību cūkām, teļiem, jēriem un kazlēniem)	5
		2.3. papildbarība un pilnvērtīga barība cūkām	0,9
		2.4. papildbarība un pilnvērtīga barība teļiem, jēriem un kazlēniem	2
3.	Zearalenons	Barības sastāvdaļas	
		3.1. labība un labības produkti, izņemot kukurūzas blakusproduktus	2
		3.2. kukurūzas blakusprodukti	3
		Papildbarība un pilnvērtīga barība	
		3.3. papildbarība un pilnvērtīga barība sivēniem un jauncūkām (jaunas sivēnmātes)	0,1

Nr. p.k.	Piesārņojums	Barība	Maksimāli pieļaujamais daudzums barībā (mg/kg)
		3.4. papildbarība un pilnvērtīga barība sīvēnmātēm un nobarojamām cūkām	0,25
		3.5. papildbarība un pilnvērtīga barība teļiem, slaucamām govīm, aītām (tai skaitā jēriem) un kazām (tai skaitā kazlēniem)	0,5
4.	Ohratoksīns A	Barības sastāvdaļas	
		4.1. labība un labības produkti Papildbarība un pilnvērtīga barība	0,25
		Papildbarība un pilnvērtīga barība	
		4.2. papildbarība un pilnvērtīga barība cūkām	0,05
		4.3. papildbarība un pilnvērtīga barība mājputniem	0,1
5.	Fumonizīns B1 + B2	Barības sastāvdaļas	
		5.1. kukurūza un kukurūzas produkti	60
		Papildbarība un pilnvērtīga barība	
		5.2. papildbarība un pilnvērtīga barība cūkām, zirgiem, trušiem un mājas (istabas) dzīvniekiem	5
		5.3. papildbarība un pilnvērtīga barība zivīm	10
		5.4. papildbarība un pilnvērtīga barība mājputniem	20
		5.5. papildbarība un pilnvērtīga barība pieauguši atgremotājiem (vecākiem par četriem mēnešiem) un ūdelēm	50
6.	T-2 un HT-2 toksīns	Barības maisījums kaķiem	0,05
7.	T-2 un HT-2 summas indikatīvie līmeņi ^{1,2}	Nepārstrādāta labība³	
		7.1. mieži (tostarp iesala mieži) un kukurūza	0,2
		7.2. auzas (ar apvalku)	1
		7.3. kvieši, rudzi un cita labība	0,1
		Graudaugu produkti dzīvnieku barībai un barības maisījumiem⁴	
		7.4. auzu malšanas produkti (apvalki)	2
		7.5. citi labības izstrādājumi	0,5
		7.6. barības maisījumi, izņemot barību kaķiem	0,25

Piezīmes.

¹ Šajā pielikumā norādītais līmenis ir indikatīvs līmenis, kuru atkārtoti pārsniedzot jāveic izmeklējumi T-2 un HT-2 toksīnu klātbūtnes noteikšanai vai jāizvērtē minētā līmeņa ietekme uz barības pārstrādi un izmantošanu. Indikatīvais līmenis nav barības nekaitīguma līmenis.

² Kvantitatīvās noteikšanas robeža atsevišķi T-2 un HT-2 toksīniem nedrīkst pārsniegt 0,01 mg/kg. Izmantojot analītiskā skrīninga metodi, toksīnu T-2 un HT-2 kopsummas noteikšanas robežai nav jāpārsniedz 0,025 mg/kg.

³ Neapstrādāti graudi ir graudi, kuriem nav veikta nekāda fiziska vai termiska apstrāde, izņemot žāvēšanu, tīrīšanu un šķirošanu.

⁴ Indikatīvie līmeņi labībai un graudaugu produktiem, kas paredzēti dzīvnieku barībai un barības maisījumiem, attiecas uz barību ar mitruma saturu 12 %.

REGULA Nr. 767/2009

Regulas Nr. 767/2009 mērķis ir saskaņā ar vispāriem principiem, kas paredzēti Regulā (EK) Nr. 178/2002, ir saskaņot noteikumus barības laišanai tirgū, lai nodrošinātu augstu barības nekaitīguma līmeni, tādējādi nodrošinot augstu sabiedrības veselības aizsardzības līmeni, kā arī nodrošināt, ka lietotāji un patērētāji saņem pietiekamu informāciju, kā arī stiprināt iekšējā tirgus efektīvu organizāciju.

Saskaņā ar Regulas Nr. 767/2009 5. pantu

“1. Uzņēmēji, kas iesaistīti barības apritē, attiecībā uz neproduktīvo dzīvnieku barību mutatis mutandis ievēro prasības, kas noteiktas Regulas (EK) Nr. 178/2002 18. un 20. pantā un Regulas (EK) Nr. 183/2005 4. panta 1. punktā neproduktīvo dzīvnieku barībai.”

Saskaņā ar Regulas Nr. 767/2009 III pielikumu, ja makroaļģes, kuras iegūtas no izskalošām makroaļģēm jūras sanesēs, paredzēts izmantot barībā, tad ieguvējam jānodrošina, ka tās nesatur:

1. izkārnījumus;
2. cietos sadzīves atkritumus.

REGULA Nr. 2019/1869

Jāņem vērā, ka **2019.gada 7.novembrī** tika pieņemta Komisijas 07.11.2019 Regula Nr. 2019/1869, ar ko attiecībā uz dažu nevēlamu vielu maksimāli pieļaujamo daudzumu dzīvnieku barībā groza un labo Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 2002/32/EK I pielikumu, turpmāk – **Regula Nr. 2019/1869**, nosakot, ka jaunais Direktīvas 2002/32/EK I pielikums ir izteikts šādi:

Tabula 5 Direktīvas 2002/32/EK I pielikums jaunā redakcijā
1.iedaļas 1. rindu "Arsēns" aizstāj ar šādu:

Nevēlama viela	Dzīvnieku barībai paredzēti produkti	Maksimālais saturs mg/kg (ppm) attiecībā uz barību ar mitruma saturu 12 %
"1. Arsēns (¹)	Barības sastāvdaļas	2
	ar šādiem izņēmumiem:	
	-fosfāti, kalķainas jūras aļģes,	10
	-jūras aļģu milti un no tām iegūtas barības sastāvdaļas.	40 (²)
	Papildbarība	4
	ar šādiem izņēmumiem:	
	- lolojumdzīvniekiem paredzēta papildbarība, kurā ir zivis, citi ūdensdzīvnieki un no tiem iegūti produkti, un/vai jūras aļģu milti un no jūras aļģēm iegūtas barības sastāvdaļas,	10 (²)
	Kompleksā barība	
	ar šādiem izņēmumiem:	
	- lolojumdzīvniekiem paredzēta kompleksā barība, kurā ir zivis, citi ūdensdzīvnieki un no tiem iegūti produkti, un/vai jūras aļģu milti un no jūras aļģēm iegūtas barības sastāvdaļas.	10 (²)
I iedaļas 3. rindā "Fluors" slejā "Maksimālais saturs mg/kg (ppm) attiecībā uz barību ar mitruma saturu 12 %" skaitli, kas izsaka maksimāli pieļaujamo daudzumu kalķainām jūras aļģēm , aizstāj ar "1 250";		
iedaļas 4. rindu "Svins" aizstāj ar šādu:		
"4. Svins (¹²)	Barības sastāvdaļas	10 (²)
	ar šādiem izņēmumiem:	
	fosfāti, kalķainas jūras aļģes un kalķi saturošas ūdensdzīvnieku čaulas,	

(^{1, 2, 3}) Maksimāli pieļaujama daudzums, kas piemērojams arī barības piedevām, kas pieder pie funkcionālajām grupām "radionuklīdu piesārņojuma kontroles vielas" un "barības piesārņojumu ar mikotoksīniem mazinošas vielas", kā arī pieder pie saistvielu un pretsalīpes vielu funkcionālajām grupām."

REGULA Nr.396/2005

Maksimāli pieļaujama pesticīdu atlieku līmenis augu un dzīvnieku izcelsmes pārtikā ir noteikts Regulā Nr.396/2005 pozīcijās, kuras attiecas uz aļģēm. Maksimāli pieļaujama pesticīdu atliekvielu līmenis jūras aļģēs ir 0,01 mg/kg.

6.3 Higiēnas prasības barībai

Regula Nr. 183/2005, attiecas uz barības nozares uzņēmumiem visos ražošanas un izplatīšanas posmos, ietverot primāro ražošanu.

Saskaņā ar Regulas Nr. 183/2005 3.panta f) apakšpunktu "**“barības primārā ražošana”** ir lauksaimniecības produktu tāda ražošana – tostarp audzēšana, novākšana, kā arī mājdzīvnieku slaukšana, audzēšana (pirms to nokaušanas) un zvejas darbība – kuras rezultātā iegūst produktus, kuri pēc to novākšanas, iegūšanas vai noķeršanas netiek īpaši apstrādāti, izņemot vienkāršu, fizisku apstrādi.”

6.3.1 Primārai ražošanai

Uz barības ražotāju primārajā līmenī attiecas higiēnas prasības, kuras noteiktas Regulas Nr. 183/2005 I pielikumā.

1. Barības nozares komersantiem, kas ir atbildīgi par primāro barības ražošanu, jānodrošina, ka darbība tiek vadīta un veikta tādā veidā, lai nepieļautu, novērstu vai samazinātu apdraudējumu, kas potenciāli var ietekmēt barības nekaitīgumu.

2. Barības nozares komersantiem jānodrošina, ka, ciktāl tas iespējams, primārie produkti, kas to kontrolē tiek ražoti, gatavoti, attīrīti, iepakoti, uzglabāti un transportēti, ir aizsargāti pret piesārņošanu un sabojāšanu.

3. Barības nozares komersantiem jāievēro prasības, kas noteiktas 1. un 2. punktā, ievērojot atbilstīgos Kopienas un valstu tiesību aktus, kas attiecas uz apdraudējuma kontroli, tostarp:

- pasākumus bīstamu piesārņojumu kontrolei, piemēram, tādu piesārņojumu, kas rodas no gaisa, zemes, ūdens, mēslojuma, augu aizsardzības līdzekļiem, biocīdiem, veterinārajām zālēm, kā arī atkritumu apsaimniekošanas vai apglabāšanas;
- pasākumus attiecībā uz augu veselību un vidi, kas ietekmē barības nekaitīgumu.

4. Atbilstīgos gadījumos barības nozares komersantiem jāveic adekvāti pasākumi, jo īpaši:

- jāuztur tīrībā un, ja nepieciešams pēc attīrīšanas pareiziem līdzekļiem jādezinficē telpas, aprīkojums, konteineri, kastes un transporta līdzekļi, kas tiek izmantoti barības ražošanā, gatavošanā, šķīrošanā, iepakojšanā, uzglabāšanā un transportēšanā;
- kur nepieciešams, jānodrošina higiēniski barības ražošanas, transportēšanas un uzglabāšanas apstākļi un barības tīrība;
- kad vien nepieciešams, jālieto tīrs ūdens, lai aizsargātu no bīstama piesārņojuma;
- ciktāl iespējams, jānovērš tas, ka dzīvnieki un kaitēkļi rada bīstamu piesārņojumu;

- e) jāuzglabā un jāpietas ar atkritumiem un bīstamām vielām atsevišķi un atbilstīgi drošības pasākumiem tā, lai izsargātos no bīstama piesārņojuma;
- f) jānodrošina, lai iepakojuma materiāli nekļūst par barības bīstamas piesārņošanas avotu;
- g) jāņem vērā to analīžu rezultāti, kas veiktas primāro produktu paraugiem vai citiem paraugiem, kuri saistīti ar barības nekaitīgumu.

5. Dokumentācija:

- a) Barības nozares komersantiem pareizi un par attiecīgu laika periodu jā saglabā dokumentācija attiecībā uz veiktajiem pasākumiem, lai kontrolētu apdraudējumu, atbilstoši barības nozares uzņēmuma darbības specifikai un lielumam. Barības nozares komersantiem jānodrošina, ka šajā dokumentācijā esošā attiecīgā informācija ir pieejama kompetentajai iestādei;
- b) Barības nozares komersantiem jāreģistrē:
  - i) to analīžu rezultāti, kas veiktas primāro produktu paraugiem vai citiem paraugiem, kuri saistīti ar barības nekaitīgumu;
  - ii) katras barības izejvielu avoti un daudzums, kā arī katras barības produkcijas saņēmējs un daudzums;
- c) Citas personas, kā piemēram, veterinārārsti, agronomi un fermas tehniskais personāls drīkst palīdzēt barības nozares komersantiem veikt fermas darbību dokumentēšanu.
- d) Labas prakses rokasgrāmatām jāietver atbilstoša informācija par apdraudējumu, kas rodas barības primārajā ražošanā, un darbībām, kas veicamas, lai kontrolētu apdraudējumu, ieskaitot attiecīgus pasākumus.

6.3.2 Barības ražošanai un izplatīšanai, izņemot primāro ražošanu

Uz visiem barības ražotājiem un izplatītājiem, izņemot barības ražošanai primārajā līmenī, attiecas šādas higiēnas prasības, kuras noteiktas Regulas Nr. 183/2005 II pielikumā:

1. Telpām un aprīkojumam:

- a) Barības ražošanas un uzglabāšanas telpām, aprīkojumam, konteineriem, kastēm, transporta līdzekļiem un to tuvākajai apkārtnē jābūt tīriem, un jāievieš efektīvas kaitēkļu kontroles programmas;
- b) Telpu un aprīkojuma izkārtojuma, plānojumam, konstrukcijām un izmēram:
  - i) jāsekmē adekvāta tīrīšana un/vai dezinfekcija;
  - ii) jābūt tādiem, lai samazinātu kļūdas risku un izvairītos no piesārņošanas, piesārņošanas sajaukšanās rezultātā un jebkādam citam nelabvēlīgām ietekmēm uz produktu nekaitīgumu un kvalitāti. Tehnika, kas nonāk saskarē ar barību, pēc slapjiem tīrīšanas darbiem jānožāvē.

c) Telpas un aprīkojums, kas tiek lietots sajaukšanai un/vai ražošanas darbam atbilstoši un regulāri jāpārbauda saskaņā ar rakstiski noteiktu kārtību, ko iepriekš noteicis produkta ražotājs:

- i) Visiem svāriem un mērīšanas ierīcēm, kas tiek lietoti barības ražošanā, jābūt piemērotiem smaguma skalai un daudzumiem, kas tiks mērīti, un tie regulāri jāpārbauda;
- ii) Visiem maisītājiem, kas tiek lietoti barības ražošanā, jābūt piemērotiem smagumiem un daudzumiem, kas tiks maisīti, un jābūt spējīgiem saražot piemēroti viendabīgu maisījumu un viendabīgu šķīdumu. Komersantiem jāpierāda maisītāju efektivitāte attiecībā uz viendabīgumu.

d) Telpās jābūt adekvātam dabiskajam un/vai mākslīgajam apgaismojumam.

e) Notekūdeņusistēmām jābūt piemērotām paredzētajam mērķim; tām jābūt projektētām un konstruētām tā, lai izvairītos no barības vielu piesārņojuma apdraudējuma.

f) Ūdenim, kas tiek lietots barības ražošanai, jābūt dzīvniekiem piemērotā kvalitātē; ūdens cauruļvadiem jābūt inertiem.

g) No notekūdeņiem, atkritumiem un lietus ūdens jāatbrīvojas tā, lai tiktu garantēts, ka aprīkojums un barības nekaitīgums un kvalitāte netiek ietekmēta. Bojātās preces un putekļi jākontrolē, lai izvairītos no kaitēkļu invāzijas.

h) Logiem un citiem atvērumiem, ja tas nepieciešams, jābūt nodrošinātiem pret kaitēkļiem. Durvīm jābūt ciešām un aizvērtā stāvoklī, nodrošinātām pret kaitēkļiem.

i) Kur nepieciešams, griestiem un augšējai armatūrai jābūt projektētiem, konstruētiem un pabeigtiem tā, lai izsargātos no netīrumu uzkrāšanās un mazinātu kondensēšanos, nevēlamu pelējuma sēnīšu rašanos un grūžu izplatīšanos, kas var ietekmēt barības nekaitīgumu un kvalitāti.

2. Personālam:

Barības nozares uzņēmumos jābūt pietiekamam skaitam darbinieku, kam ir attiecīgo produktu ražošanai nepieciešamās prasmes un kvalifikācija. Organizācijas shēmai, kur noteikta nepieciešamā kvalifikācija (diplomi, profesionālā pieredze) un atbildības jomas vadītāju amatam, jābūt sastādītai un pieejamai par inspekcijām atbildīgajām kompetentajām institūcijām. Visiem darbiniekiem jābūt skaidri informētiem rakstiskā formā par to pienākumiem un pilnvarām, īpaši gadījumos, kad notiek izmaiņas, lai tādā veidā iegūtu nepieciešamo produktu kvalitāti.

3. Ražošanai:

- a) Par atbildīgo ražošanas jautājumos jāieceļ kvalificēta persona;
- b) Barības nozares komersantiem jānodrošina, ka ražošanas dažādās stadijas tiek veiktas saskaņā ar iepriekš rakstiskā formā noteiktu kārtību un instrukcijām, kuru mērķis ir definēt, pārbaudīt un apgūt ražošanas procesa kritiskos punktus;

c) Pēc vajadzības jāveic tehniski un organizatoriski pasākumi, lai nepieļautu vai samazinātu jebkāda veida piesārņojumu un kļūdas. Ražošanas procesa laikā jānodrošina pietiekami daudzas un piemērotas pārbaudes iespējas;

d) Aizliegtu barību, nevēlamas vielas un citas attiecībā uz cilvēku vai dzīvnieku veselību indīgas vielas jāuzrauga un jāievieš piemērotas kontroles stratēģijas, lai mazinātu apdraudējumu;

e) Atkritumi un materiāli, kas nav lietojami kā barība, jāizolē un jāidentificē. No materiāliem, kuri satur veterinārās zāles, indes vai citas bīstamas vielas bīstamā daudzumā, piemērotā veidā jāatbrīvojas, un tos nedrīkst lietot kā barību;

f) Barības nozares komersantiem jāveic adekvāti pasākumi, lai nodrošinātu efektīvu ražotās produkcijas izsekojamību.

4. Kvalitātes kontrolei:

a) Ja nepieciešams, par atbildīgo kvalitātes kontroles jautājumos jāieceļ kvalificēta persona;

b) Barības nozares uzņēmumiem kvalitātes kontroles sistēmas ietvaros jānodrošina sev pieeja laboratorijai ar atbilstošu personālu un aprīkojumu;

c) Kvalitātes kontroles plāns jā sastādā rakstiskā formā un jāievieš, ietverot un īpašu uzmanību pievēršot ražošanas procesa kritisko kontroles punktu pārbaudēm, paraugu ņemšanas kārtībai un biežumam, analīžu metodikai un to biežumam, īpašo noteikumu ievērošanai – un tālākajam ceļam noteikto prasību neizpildīšanas gadījumā – sākot no apstrādātajiem izejmateriāliem līdz galaproduktam;

d) Dokumentācija attiecībā uz galaproduktos izmantotajiem jēlmateriāliem jāglabā pie ražotāja, lai nodrošinātu izsekojamību. Dokumentiem par produktiem, kuru lietošanas termiņš ir derīgs, attiecīgajā periodā jābūt pieejamiem kompetentajām iestādēm. Papildus tam sastāvdaļu un katras saražoto un apgrozībā laisto produktu partijas (nepārtrauktas ražošanas gadījumā) paraugiem jābūt ņemtiem pietiekamā daudzumā saskaņā ar kārtību, ko iepriekš noteicis ražotājs, un tie jāuzglabā, lai nodrošinātu izsekojamību (regulāri, ja ražošana notiek tikai un vienīgi ražotāja pašā vajadzībām). Paraugiem jābūt aizzīmogotiem un marķētiem, kas atvieglo identifikāciju; tie jāuzglabā apstākļos, kas nepieļauj jebkāda veida neparedzētas izmaiņas parauga struktūrā vai jebkāda veida piejaukumus. Tie jāglabā kompetentajai iestādei pieejamā vietā periodā, kas atbilst tās barības derīguma termiņam, kas laista tirgū. Attiecībā uz barības vielām dzīvniekiem, kas netiek izmantoti pārtikas ražošanā, barības ražotājam jāglabā vienīgi galaprodukcijas paraugi.

5. Glabāšana un transports:

a) Apstrādāta barība jānošķir no neapstrādātām barības sastāvdaļām un barības piedevām, lai izvairītos no piesārņojuma, sajaucoties apstrādātajai barībai; jāizmanto atbilstošs iepakojums;

b) Barība jāglabā un jātransportē piemērotos konteineros. Tie jāglabā tam paredzētās, piemērotās un īpaši uzturētās vietās, lai nodrošinātu labus glabāšanas apstākļus vietā, kurai drīkst piekļūt tikai personas ar barības nozares komersanta izsniegtu atļauju.

c) Barība jāglabā un jātransportē tādā veidā, lai tā būtu viegli identificējama, lai izvairītos no pārpratumiem vai piesārņojuma un lai nepieļautu bojāšanos;

d) Konteineriem un aprīkojumam, kas tiek izmantoti transportam, glabāšanai, nogādāšanai, pārvietošanai un svēršanai, jābūt tīriem. Jāievieš tīrīšanas programmas un jāsamazina šķīdinātāju un dezinfekcijas līdzekļu palieku daudzums;

e) Jebkāda veida bojājumi jāsamazina un jākontrolē, lai samazinātu kaitēkļu invāziju;

f) Ja nepieciešams, temperatūras jāuztur iespējami zemas, lai izvairītos no kondensēšanās un bojājumiem.

6. Dokumentācijai:

a) Visiem barības nozares komersantiem, tostarp tiem, kas darbojas tikai un vienīgi kā tirgotāji, nekad neglabājot produktus savās telpās, jāreģistrē ieraksti ar attiecīgiem datiem par pirkumu, ražošanu un pārdošanu, lai nodrošinātu efektīvu izsekojamību no saņemšanas un nogādāšanas, ieskaitot eksportu, līdz gala saņēmējam;

b) Barības nozares komersantiem, izņemot tos, kas darbojas tikai un vienīgi kā tirgotāji, nekad neglabājot produktus savās telpās, jāglabā šādi dokumenti:

i) dokumentācija par ražošanas procesu un kontroli. Barības nozares uzņēmumos jābūt dokumentācijas sistēmai, kas paredzēta ražošanas procesa kritisko kontroles punktu definēšanai un pārvaldībai un jāizveido un jāievieš kvalitātes kontroles plāns. Attiecīgo kontroļu rezultāti jā saglabā. Dokumentācija jāglabā tā, lai attiecībā uz katru produktu partiju, kas laista tirgū, būtu iespējams izsekot tās ražošanas vēsturi un lai sūdzību gadījumā varētu noteikt atbildību;

ii) dokumentācija saistībā ar izsekojamību, jo īpaši:

- attiecībā uz barības piedevām: — ražoto barības piedevu specifika un daudzums, attiecīgie ražošanas datumi un, kur tas ir nepieciešams, sērijas vai specifiskās partijas numurs nepārtrauktās ražošanas gadījumā, — uzņēmuma nosaukums un adrese, kuram barības piedeva tika nosūtīta, nosūtīto barības piedevu specifika un daudzums un, kur tas nepieciešams, sērijas vai specifiskās partijas numurs nepārtrauktās ražošanas gadījumā;

- attiecībā uz produktiem, uz kuriem attiecas Direktīva Nr. 82/471/EEK: — ražoto barības piedevu specifika un daudzums, attiecīgie ražošanas datumi un, kur tas nepieciešams, sērijas vai specifiskās partijas numurs nepārtrauktās ražošanas gadījumā, — uzņēmuma vai lietotāja (uzņēmuma vai lauksaimnieka) nosaukums/vārds, uzvārds un adrese, kuram barības piedeva tika nosūtīta, kopā ar nosūtīto barības piedevu specifiku un daudzumu un, kur tas nepieciešams, sērijas vai specifiskās partijas numurs nepārtrauktās ražošanas gadījumā;

- attiecībā uz premiksiem: — ražotāja vai piegādātāja nosaukums un adrese, barības piedevu specifika un daudzums, attiecīgie ražošanas datumi un, kur tas nepieciešams, sērijas vai specifiskās partijas numurs nepārtrauktās ražošanas gadījumā — premiksu ražošanas datums un, kur tas nepieciešams, sērijas numurs, — uzņēmuma nosaukums un adrese, kuram premikss tika nosūtīts, nosūtīšanas datums, nosūtīto barības piedevu specifika un daudzums un, kur tas nepieciešams, sērijas numurs;
- attiecībā uz barības maisījumiem/barības sastāvdaļām: — barības piedevu/maisījuma ražotāja vai piegādātāja nosaukums un adrese, izmantoto barības piedevu specifika un daudzums, kur nepieciešams, sērijas numurs, — barības sastāvdaļu un barības maisījuma piegādātāja nosaukums un adrese, piegādes datums, — barības maisījuma tips, daudzums un sastāvs, — ražoto barības sastāvdaļu vai barības vielu maisījuma specifika un daudzums, kopā ar ražošanas datumu un pircēja (piemēram, lauksaimnieka, cita barības nozares uzņēmuma vadītāja) vārdu, uzvārdu un adresi.

7. Sūdzības un produkta atsaukšana

- a) Barības nozares uzņēmuma vadītājiem jāievieš sūdzību reģistrācijas un apstrādes sistēma;
- b) Viņiem nepieciešamības gadījumā jāizveido sistēma, lai varētu operatīvi atsaukt produktus no izplatīšanas tīkla. Viņiem jādefinē rakstiskā formā visu atsaukto produktu galamērķis, un pirms šie produkti ir atpakaļ aprītē, tiem jāiziet kvalitātes kontroles novērtējums.

6.4 Prasības barības marķējumam

Saskaņā ar Barības aprites likuma 4. panta pirmo daļu “(1) Barību atļauts laist tirgū, ja tā ir marķēta, uzglabāta un iepakota Eiropas Parlamenta un Padomes regulā Nr. 767/2009 noteiktajā kārtībā.”

Ja Makroaļģes ir paredzēts lietot mājas (istabas) dzīvnieku barošanai, tad barības sastāvdaļu kategorijas, kuras norāda mājas (istabas) dzīvnieku barības maisījumu marķējumā nosaka Ministru kabineta 24.08.2010 gada noteikumi Nr. 800 “Noteikumi par barības sastāvdaļu kategorijām, ko norāda mājas (istabas) dzīvnieku barības maisījumu marķējumā.” Saskaņā ar šo noteikumu pielikuma 16. punktu mājas (istabas) dzīvnieku barības marķējumā ir jānorāda aļģes neatkarīgi no tā, vai tās tiek dzīvnieku barībai pievienotas svaigā veidā, vai arī konservētas.

Saskaņā ar Regulas Nr. 178/2002 16. pantu, jebkuram pārtikas noformējumam “Neierobežojot konkrētākus pārtikas aprites tiesību aktu noteikumus, pārtikas vai barības marķējums, reklāma un noformējums, tostarp to forma, izskats vai iepakojums, izmantotie iepakojuma materiāli, veids, kā tie izkārtoti un kā novietoti, kā arī informācija, kas par tiem pieejama ar jebkura saziņas līdzekļa starpniecību, nemaldina patērētājus.”

Regulas Nr. 767/2009 4. nodaļa un šis Regulas II pielikums nosaka prasības dzīvnieku barības marķēšanai, noformēšanai un iepakojšanai, bet 5. nodaļa barības sastāvdaļu kopienas reģistru un kopienas labas marķēšanas prakses kodeksu.

Saskaņā ar Regulas Nr. 767/2009 12. pantu

“2. Par marķējumu atbildīgā persona ir barības aprītē iesaistītais uzņēmējs, kurš veic barības pirmreizējo laišanu tirgū, vai, attiecīgā gadījumā, barības aprītē iesaistītais uzņēmējs, ar kura vārdu vai uzņēmuma nosaukumu šo barību tirgo.

3. Uzņēmēji, kas iesaistīti barības aprītē, ciktāl to darbības ietekmē marķējumu šī uzņēmēja kontrolē esošā uzņēmējdarbībā, nodrošina, ka jebkura saziņas veida paustā informācija atbilst šīs regulas prasībām.

4. Uzņēmēji, kas iesaistīti barības aprītē un kas atbildīgi par mazumtirdzniecības vai sadales darbībām, kas neietekmē marķējumu, rīkojas pietiekoši rūpīgi, lai palīdzētu nodrošināt atbilstību marķēšanas prasībām, atturoties jo īpaši piegādāt barību, par kuru viņi, pamatojoties uz viņu rīcībā esošo informāciju un būdami profesionāļi, zina, ka tā neatbilst prasībām.

5. Uzņēmumos, kas ir to pārziņā, uzņēmēji, kas iesaistīti barības aprītē, nodrošina obligāto marķējuma datu nosūtīšanu visā pārtikas aprītē, lai ļautu sniegt informāciju barības tiešajam lietotājam saskaņā ar šo regulu.”

6.5 Prasības barības izplatīšanai un laišanai tirgū

Saskaņā ar Barības aprites uzraudzības likuma 15. pantu “Barība atzīstama par nederīgu laišanai tirgū, ja uz to attiecināms vismaz viens no šajā pantā minētajiem nosacījumiem:

- 1) tā neatbilst nekaitīguma prasībām vai satur aizliegtās vai neatļautās vielas;
- 2) beidzies tās derīguma termiņš;
- 3) bojāts tās iepakojums;
- 4) tā ir bojāta, un tas konstatēts organoleptiski vai izmeklējot laboratorijā;
- 5) tās saturs neatbilst marķējumā norādītajam sastāvam un īpašībām;
- 6) tai nav normatīvajos aktos par barības marķēšanu noteikto pavadddokumentu;
- 7) tā neatbilst citām normatīvajos aktos par barības nekaitīgumu noteiktajām prasībām.”

REGULA Nr. 183/2005

Jāņem vērā, ka uz barības izplatītāju un tirgotāju attiecas higiēnas prasības, kuras noteiktas Regulas Nr. 183/2005 II pielikumā.

REGULA Nr. 178/2002

Saskaņā ar Regulas Nr. 178/2002 20. pantu, kurš nosaka pienākumus attiecībā uz barību, personas, kas iesaistītas barības aprītē nodrošina, ka:

“1. Ja uzņēmējs, kas iesaistīts barības aprītē, uzskata vai ja tam ir iemesls uzskatīt, ka barība, ko tas importējis, ražojis, pārstrādājis, izgatavojis vai izplatījis, neatbilst pārtikas nekaitīguma prasībām, tad tas tūlīt sāk procedūras, lai izņemtu attiecīgo barību no tirgus, un paziņo to kompetentajām iestādēm. Tādos apstākļos vai gadījumā, kas norādīts 15. panta 3. punktā, kad

partija vai sūtījums neatbilst barības nekaitīguma prasībām, minēto barību iznīcina, ja vien kompetentā iestāde nenolemj citādi. Minētais tirgus dalībnieks efektīvi un precīzi informē minētās barības izmantotājus par tās izņemšanas iemesliem un vajadzības gadījumā saņem atpakaļ jau piegādātos produktus, ja citi pasākumi nav pietiekami, lai sasniegtu augstu veselības aizsardzības līmeni.

2. Uzņēmējs, kas iesaistīts barības apritē un atbild par mazumtirdzniecību vai izplatīšanas darbībām, kas neietekmē barības iepakojumu, marķējumu, nekaitīgumu vai veselumu, sāk procedūru, lai izņemtu no tirgus produktus, kas neatbilst barības nekaitīguma prasībām, un sadarbībā ar ražotājiem, pārstrādātājiem, izgatavotājiem un/vai kompetentajām iestādēm veicina barības nekaitīgumu, sniedzot attiecīgu informāciju, kas vajadzīga, lai izsekotu barību.

3. Ja uzņēmējs, kas iesaistīts barības apritē, uzskata vai tam ir iemesls uzskatīt, ka barība, ko tas laidis tirgū, iespējams, neatbilst barības nekaitīguma prasībām, tad tas tūlīt paziņo to kompetentajām iestādēm. Tas paziņo kompetentajām iestādēm, kāda darbība veikta, lai novērstu risku, ko rada tādas barības izmantošana, un nekavē un neatrunā nevienu cilvēku no sadarbības ar kompetentajām iestādēm saskaņā ar valsts tiesību aktiem un praksi, ja ar to var izvairīties no riska, ko rada barība, vai minēto risku samazināt vai novērst.

4. Uzņēmēji, kas iesaistīti barības apritē, sadarbojas ar kompetentajām iestādēm, rīkojoties, lai izvairītos no riska, ko rada barība, kuru tie piegādā vai ir piegādājuši.”

Neproduktīvo dzīvnieku barībai mutatis mutandis piemēro Regulas (EK) Nr. 178/2002 15. pantā noteiktās prasības.

“2. 2. Papildus šā panta 1. punktā noteiktajām prasībām barības apritē iesaistītie uzņēmēji, kas laiž barību tirgū, nodrošina, ka barība:

- a) ir nebojāta, īsta, bez piemaisījumiem, atbilst savam mērķim un tai ir tirgus prasībām atbilstīga kvalitāte;
- b) ir marķēta, iepakota un noformēta saskaņā ar šajā regulā un citos spēkā esošajos Kopienas tiesību aktos paredzētajiem noteikumiem;

Neproduktīvo dzīvnieku barībai mutatis mutandis piemēro Regulas (EK) Nr. 178/2002 16. pantā noteiktās prasības.

3. Barība atbilst tehniskajiem noteikumiem par piemaisījumiem un citiem šīs regulas I pielikumā uzskaitītajiem ķīmiskiem faktoriem.”

REGULA Nr.767/2009

Saskaņā ar Regulas Nr. 767/2009 4. panta prasībām “1. Barību drīkst laist tirgū un lietot tikai tad, ja:

- a) tā ir nekaitīga;
- b) tai nav tiešas nelabvēlīgas ietekmes uz vidi vai dzīvnieku labturību.”

7. Prasības bioloģisko makroaļģu produktu ražotājiem

7.1 Vispārīgās prasības

Zemkopības ministrijas mājas lapā ir izstrādāta vispārēja informācija par prasībām bioloģiskai lauksaimniecībai. Eiropas Savienībā ir noteikts vienots regulējums, kas attiecas uz bioloģiskās lauksaimniecības ražošanu, marķēšanu, izplatīšanu, uzraudzību un kontroli.

Sākot ar 2021.gada 1. janvāri makroaļģu un makroaļģu produktu apritē iesaistītajām personām ir jāievēro prasības, kuras noteiktas Regulā Nr. 2018/848. Šī regula nosaka bioloģiskās ražošanas principus un paredz noteikumus par bioloģisko ražošanu, ar to saistīto sertifikāciju, un ar bioloģisko ražošanu saistīto norāžu izmantošanu marķējumā un reklāmā, kā arī noteikumus par kontrolēm, ar ko papildina Regulā (ES) Nr. 2017/625 paredzētos noteikumus.

Saskaņā ar Parlamenta un Padomes Regula Nr. 2018/848 2. pantā noteikto šīs Regulas **prasības piemēro bioloģiskajiem akvakultūras produktiem**, ja tos izmanto pārtikā vai dzīvnieku barībā. Saskaņā ar Regulas Nr. 2018/848 3. panta 33) apakšpunktu ar “**akvakultūras produktiem**” saprot Eiropas Parlamenta un Padomes 11.12.2013. Regulā (ES) Nr. 1380/2013 noteikto, ka tie ir “*jebkādā akvakultūras darbībā iegūti ūdens organismi jebkurā to dzīves cikla posmā vai no tiem iegūti produkti.*”

Saskaņā ar Regulas Nr.2018/848 2. panta 2. punktu “**Šo regulu piemēro visiem operatoriem**, kuri jebkurā ražošanas, sagatavošanas un izplatīšanas posmā ir iesaistīti darbībās, kas saistītas ar 1. punktā minētajiem produktiem.” Turpmāk, neskatoties uz to, ka operatoram ir jāievēro visas šīs regulas prasības, vērsīsim uzmanību uz būtiskākajām prasībām, kuras tiešā veidā attiecas uz Makroaļģu izmantošanu bioloģiskajā pārtikā vai dzīvnieku barībā.

Saskaņā ar regulas Nr.2018/848 9. panta “Vispārīgie ražošanas noteikumi” Makroaļģu apritē iesaistītajai personai ir jāievēro:

“1. Operatori ievēro šajā pantā paredzētos vispārīgos ražošanas noteikumus.

2. Visu saimniecību pārvalda saskaņā ar šīs regulas prasībām, ko piemēro bioloģiskajai ražošanai.

6. Katrā ražošanas, sagatavošanas un izplatīšanas posmā attiecīgā gadījumā veic profilaktiskus un piesardzības pasākumus.

7. Neatkarīgi no 2. punkta saimniecību var sadalīt skaidri un faktiski nošķirtās ražošanas vienībās bioloģiskai, pārejas un nebioloģiskai ražošanai ... Attiecībā uz aļģēm un akvakultūras dzīvniekiem var būt iesaistītas tās pašas sugas ar noteikumu, ka ražošanas vietas vai vienības ir skaidri un faktiski nošķirtas.”

Saskaņā ar Regulas Nr.2018/848 15. panta “Ražošanas noteikumi attiecībā uz aļģēm un akvakultūras dzīvniekiem” 1. punktu “Operatori, kas nodarbojas ar aļģu un akvakultūras

dzīvnieku audzēšanu, jo īpaši ievēro II pielikuma III daļā un visos šā panta 3. punktā minētajos īstenošanas aktos izklāstītos sīki izstrādātos ražošanas noteikumus.”

Regulas Nr.2018/848 II pielikuma III daļā “Ražošanas noteikumi attiecībā uz aļģēm un akvakultūras dzīvniekiem” ir noteiktas prasības makroaļģu izmantošanai bioloģiskai pārtikai vai dzīvnieku barībai, tas ir:

“1. Vispārīgas prasības

1.1. Darbības norisinās tādās vietās, kur nenotiek piesārņošana ar produktiem vai vielām, kuras nav atļauts izmantot bioloģiskajā ražošanā, vai piesārņotājiem, kas apdraudētu produktu bioloģisko raksturu.

1.2. Bioloģiskās un nebioloģiskās ražošanas vienības pienācīgi nošķir, attiecīgā gadījumā ievērojot dalībvalstu noteiktos minimālos nošķiršanas attālumus. Šādu nošķiršanas pasākumu pamatā ir dabiskā atrašanās vieta, atsevišķas ūdens sadales sistēmas, attālums, plūdmaiņu ietekme un bioloģiskās ražošanas vienības novietojums augšup vai lejup pa straumi. Aļģu un akvakultūras ražošanu neuzskata par bioloģisku, ja to praktizē vietās vai apvidos, kurus dalībvalstu iestādes noteikušas par šādām darbībām nepiemērotām. Tiesību aktos Baltijas jūras Latvijas teritoriālajos ūdeņos nav noteiktas teritorijas, kuras nebūtu piemērotas makroaļģu bioloģiskai audzēšanai. Tomēr makroaļģu audzētājam jāreķinās ar Baltijas jūras ūdens kvalitatīviem rādītājiem, kuri var būt par šķērslī sertifikācijai kā bioloģiskajam makroaļģu audzētājam.

1.3. Lai noskaidrotu, kādi ir ražošanas vienības darbības apstākļi un tās tiešā vide un kādas ir darbības iespējamās sekas, veic ražošanas vienībai piemērotu vides novērtējumu par jebkuru jaunu darbību par kuru tiek iesniegts bioloģiskās ražošanas pieteikums un kurā gadā paredzēts saražot vairāk nekā 20 tonnu akvakultūras produktu. Vides novērtējumu operators iesniedz kontroles iestādei vai kontroles institūcijai. Vides novērtējuma saturs pamatā ir Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 2011/92/ES (*) IV pielikums. Ja ražošanas vienībā jau ir veikts līdzvērtīgs novērtējums, to drīkst izmantot šim nolūkam.

1.5. Attiecībā uz akvakultūru un aļģu ieguvu operators iesniedz ilgtspējīgas pārvaldības plānu, kas ir proporcionāls ražošanas vienībai.

1.6. Plānu katru gadu atjaunina, un tajā sīki apraksta darbības ietekmi uz vidi un veicamo vides monitoringu un uzskaita veicamos pasākumus, lai līdz minimumam samazinātu negatīvo ietekmi uz apkārtējo ūdens un sauszemes vidi, tostarp attiecīgā gadījumā mazinātu barības vielu izvadišanu vidē ražošanas cikla laikā vai gadā. Plānā iekļauj tehniskā aprīkojuma uzraudzību un remontu.

1.8. Gatavojot pārvaldības plānu, kaimiņos darbojošies operatori attiecīgā gadījumā tos saskaņo.

1.9. Akvakultūras un aļģu uzņēmumu operatori ilgtspējīgas pārvaldības plāna ietvaros izstrādā atkritumu daudzuma samazināšanas grafiku, kura piemērošanu sāk reizē ar darbības uzsākšanu. Siltumu kā blakusproduktu iespēju robežās iegūst tikai no

atjaunojamiem enerģijas avotiem.

1.10. Nepārstrādātu produktu sagatavošana

Ja aļģēm vai akvakultūras dzīvniekiem tiek veiktas sagatavošanas darbības, kas nav pārstrāde, šādām darbībām mutatis mutandis piemēro vispārējās prasības, kas noteiktas IV daļas 1.2., 1.3, 1.4., 1.5. un 2.2.3. punktā.

2. Prasības attiecībā uz aļģēm

Papildus 9., 10., 11. un 15. pantā un attiecīgā gadījumā šīs daļas 1. iedaļā paredzētajiem vispārīgajiem ražošanas noteikumiem attiecībā uz aļģu bioloģisku ievākšanu un audzēšanu piemēro šajā iedaļā paredzētos noteikumus. Minētos noteikumus mutatis mutandis piemēro fitoplanktona audzēšanai.

2.1. Pāreja

2.1.1. Ražošanas vienības pārejas periods aļģu ievākšanai ir seši mēneši.

2.1.2. Ražošanas vienības pārejas periods aļģu audzēšanai ir seši mēneši vai viens pilns ražošanas cikls atkarībā no tā, kurš no šiem periodiem ir ilgāks.

2.2. Aļģu ražošanas noteikumi

2.2.1. Savvaļas aļģu un to daļu ievākšanu uzskata par bioloģisko ražošanu ar noteikumu, ka:

a) audzēšanas vietas ir piemērotas no veselības viedokļa un tajās ir augsti ekoloģiskās kvalitātes rādītāji, kā noteikts **Direktīvā 2000/60/EK** (Eiropas parlamenta un Padomes direktīva 2000/60/EK (2000.gada 23. oktobris), ar ko izveido sistēmu Kopienas rīcībai ūdens resursu politikas jomā), vai, sākot ar **2019. gada 14. decembri**, to kvalitāte ir līdzvērtīga atbilstošajām klasifikācijas teritorijām, kas norādītas īstenošanas aktos, kurus Komisija pieņēmusi saskaņā ar **Regulas (ES) Nr.2017/625 18. panta 8. punktu**;

b) ievākšana būtiski neapdraud dabiskās ekosistēmas stabilitāti vai sugu saglabāšanu ievākšanas apvidū.

2.2.2. Lai aļģu kultivēšanu varētu uzskatīt par bioloģisku, tai jānotiek apgabalos, kuros vides un veselības rādītāji ir vismaz tādi paši kā 2.2.1. punkta a) apakšpunktā noteiktie. Papildus piemēro šādus ražošanas noteikumus:

a) visos ražošanas posmos no jaunu aļģu ievākšanas līdz ražas novākšanai izmanto ilgtspējīgas metodes;

b) lai nodrošinātu plaša genofonda saglabāšanu, regulāri veic jaunu savvaļas aļģu ievākšanu, lai saglabātu un palielinātu iekštelpu kultūru daudzveidību;

c) mēslošanas līdzekļus neizmanto, izņemot telpās un tad, ja tos, ievērojot 24. pantu, ir atļauts šim nolūkam izmantot bioloģiskajā ražošanā.”

2.3. Aļģu audzēšana

2.3.1. Aļģu kultūrās jūrā izmanto tikai tādas barības vielas, kas dabiski rodas vidē vai arī bioloģiskās akvakultūras dzīvnieku ražotnē, kurai vēlams atrasties netālu, veidojot daļu no polikultūras sistēmas.

2.3.2. Iekārtās uz sauszemes, kur izmanto ārējos barības vielu avotus, barības vielu koncentrācija izplūdes ūdeņos ir pārbaudāmi tāda pati vai zemāka nekā ieplūdes ūdeņos. Var izmantot tikai tās augu vai minerālas izcelsmes barības sastāvdaļas, kuras, ievērojot 24. pantu, ir atļauts izmantot bioloģiskajā ražošanā.

2.3.3. Kultūru blīvumu vai darbības intensitāti reģistrē un saglabā ūdens vides viendabību, nodrošinot to, ka netiek pārsniegts maksimālais aļģu daudzums, kuru var audzēt, neradot negatīvu ietekmi uz vidi.

2.3.4. Virves un citu aprīkojumu, ko izmanto aļģu audzēšanai, izmanto atkārtoti vai pārstrādā, ja tas ir iespējams.

2.4. Savvaļas aļģu ilgtspējīga ievākšana

2.4.1. Aļģu ievākšanas sākumā veic vienreizēju biomasas daudzuma novērtējumu.

2.4.2. Vienībā vai telpās veido dokumentāru uzskaiti, kas ļautu operatoram identificēt un kontroles iestādei vai kontroles institūcijai pārbaudīt, vai ievāktas ir tikai savvaļas aļģes, kas ražotas saskaņā ar šo regulu.

2.4.3. Ievākšanu veic tā, lai ievāktie daudzumi būtiski neietekmētu ūdens vides stāvokli. Lai nodrošinātu aļģu atjaunošanos un lai nepieļautu piezveju, veic pasākumus, piemēram, saistībā ar ievākšanas paņēmieniem, minimālo izmēru, vecumu, vairošanās cikliem vai atlikušo aļģu izmēru.

2.4.4. Ja aļģes ievāc kopīgā vai publiskā ievākšanas apgabalā, ir pieejami dokumentāri pierādījumi, ko izsniegusi attiecīgās dalībvalsts norīkotā attiecīgā iestāde un kas apliecina, ka visa ievākšana notikusi atbilstīgi šai regulai.”

Saskaņā ar Regulas Nr.2018/848 23. panta 1. punktu “Operators nodrošina, ka bioloģiskos produktus un pārejas produktus savāc, iepakoj, pārvadā un uzglabā saskaņā ar III pielikumā izklāstītajiem noteikumiem,” tas ir:

1. Produktu savākšana un pārvadāšana uz sagatavošanas vienībām

Operatori drīkst vienlaicīgi savākt bioloģiskus, pārejas un nebioloģiskus produktus tikai tad, ja ir veikti attiecīgi pasākumi, lai novērstu jebkādu iespējamu sajaukšanos vai apmaiņu starp bioloģiskiem, pārejas un nebioloģiskiem produktiem un lai nodrošinātu bioloģisko un pārejas produktu identifikāciju. Operators glabā informāciju par savākšanas dienām, stundām, maršrutu un produktu saņemšanas datumu un laiku, kas pieejama kontroles iestādei vai kontroles institūcijai.

2. Produktu uzglabāšana

“7.1. Produktu uzglabāšanas vietas apsaimnieko tā, lai nodrošinātu partiju identificēšanu

un nepieļautu sajaukšanos ar produktiem vai vielām, kas neatbilst bioloģiskās ražošanas noteikumiem, vai izvairītos no piesārņojuma ar šādiem produktiem vai vielām. Bioloģiskie un pārejas produkti vienmēr ir skaidri identificējami.

7.4. Ja operatori darbojas ar bioloģiskiem, pārejas vai nebioloģiskiem produktiem jebkādā kombinācijā un bioloģiskos vai pārejas produktus uzglabā noliktavās, kur glabā arī citus lauksaimniecības produktus vai pārtiku:

a) bioloģiskos vai pārejas produktus glabā nošķirti no citiem lauksaimniecības produktiem vai pārtikas produktiem;

b) veic visus pasākumus, lai nodrošinātu sūtījumu identificēšanu un nepieļautu sajaukšanos vai apmaiņu starp bioloģiskiem, pārejas un nebioloģiskiem produktiem;

c) pirms bioloģisko vai pārejas produktu glabāšanas ir veikti piemēroti tīrīšanas pasākumi, kuru efektivitāte ir pārbaudīta, un operatori kārtoti minēto darbību dokumentāciju.

7.5. Tīrīšanai un dezinfekcijai noliktavās lieto tikai tādus tīrīšanas un dezinfekcijas līdzekļus, ko, ievērojot 24. pantu, ir atļauts izmantot bioloģiskajā ražošanā.”

7.2 Prasības bioloģisko produktu marķējumam

Pašreiz spēkā ir Komisijas Regula Nr.889/2008 un 26.05.2009. MK noteikumi Nr.485. **Tomēr jāņem vērā, ka ar 2021.gada 1. janvāri būs jāievēro jaunās prasības bioloģiskajam marķējumam**, kuras noteiktas Regulas Nr.2018/848 IV nodaļā “Marķēšana”.

Saskaņā ar Regulas Nr. 2018/ 848 30. pantu “Tādu norāžu lietošana, kuras apzīmē bioloģisko ražošanu”:

“1. Šīs regulas vajadzībām produktu uzskata par tādu, kura apzīmēšanai izmantotās norādes apzīmē bioloģisko ražošanu, ja marķējumā, reklāmas materiālos vai tirdzniecības dokumentos šāds produkts, tā sastāvdaļas vai barības sastāvdaļas, ko izmanto tā ražošanā, ir apzīmētas ar norādēm, kuras patērētājam liek domāt, ka produkts, sastāvdaļas vai barības sastāvdaļas ir ražotas saskaņā ar šo regulu. Konkrēti – šīs regulas prasībām atbilstošu 2. panta 1. punktā minētu produktu marķējumā un reklāmā visā Savienībā un jebkurā no IV pielikumā uzskaitītajām valodām, atsevišķi vai saistīti, var lietot minētajā pielikumā dotās norādes un to atvasinājumus un deminutīvus, piemēram, “bio” un “eko”.

2. Attiecībā uz 2. panta 1. punktā minētajiem produktiem norādes, kas minētas šā panta 1. punktā, Savienībā nevienā no IV pielikumā uzskaitītajām valodām neizmanto šīs regulas prasībām neatbilstošu produktu marķējumā, reklāmas materiālos vai tirdzniecības dokumentos.

Turklāt marķējumā vai reklāmā neizmanto ne norādes, tostarp preču zīmēs vai uzņēmumu nosaukumos lietotas norādes, ne praksi, ja tā var maldināt patērētāju vai lietotāju, liekot domāt, ka produkts vai tā sastāvdaļas atbilst šai regulai.”

Parlamenta un Padomes Regulas Nr.2018/848 V pielikumā ir uzskaitītas prasības Eiropas Savienības bioloģiskās ražošanas logotipa un kodu lietošanai.

Izvērtējums un kopsavilkums

Pārtikas un dzīvnieku apriti Eiropas savienībā regulē ļoti apjomīga satura Eiropas Savienības tiesību akti, kas detalizēti nosaka prasības visām personām, kuras ir iesaistītas augu izcelsmes produktu aprītē. Tas pats sakāms par Latvijas tiesību vidi, kas galvenokārt nosaka kārtību, kā Latvijas Republikas teritorijā ir īstenojamas Eiropas Savienības tiesību normās noteiktās prasības.

Eiropas Savienības dalībvalstīs aļģes un to produkti tiek lietoti pārtikā un barībā, tādēļ Eiropas Savienības tiesību aktos ir noteiktas konkrētas prasības, kuras attiecas uz aļģu komerciālu izmantošanu. Neskatoties uz to, Latvijas tiesību vide nav izstrādāta ar nolūku makroaļģes izmantot komerciālos nolūkos pārtikā vai barībā.

Līdz ar to, attīstot praktisko pielietojumu Baltijas jūrai pieguļošo valstu nodomam paplašināt Baltijas jūras bioloģisko resursu izmantošanu pārtikā un barībā, ir nepieciešams precizēt dažus Latvijas tiesiskos aspektus attiecībā uz makroaļģu komerciālu izmantošanu.

Ņemot vērā, ka Eiropas Savienībā pieņemtās Regulas saskaņā ar Latvijas tiesību sistēmu ir tieši piemērojamas, kā arī Latvijas kontrolējošām iestādēm ir tiesības pamatojoties uz šīm regulām sodīt komersantus, tad īpaši svarīga kļūst šo tiesību aktu skaidrība cilvēkam bez speciālām tiesiskām zināšanām.

Uz šo brīdi pastāvošais duālais tiesiskais regulējums (Eiropas Savienības un Latvijas) nenodrošina skaidru un pārdomātu tiesisko vidi, kur katra privātpersona vēl pirms komercdarbības uzsākšanas var apgūt un izprast tai piemītošās tiesības un pienākumus. Tiesību normu izvērsta formulējums un apjoms, kā arī milzīgais atsaucē daudzums uz citiem tiesību aktiem, kā arī esošo tiesību normu nomaiņa ar citiem, rada apjukumu un var būt par cēloni, lai persona izdarītu likumpārkāpumu nezināšanas vai arī neizpratnes dēļ.

Tā kā makroaļģu komercdarbības mērķis nav saistīts ar tiesību normu izpēti un pastāvīgu izmaiņu uzraudzību, likumdevējam, kurš ir orientēts uz Latvijas uzņēmējdarbības veicināšanu, ir jārada tiesību normu skaidrojošā sistēma. Uz šo brīdi Latvijas institūcijas ir izveidojušas savās mājas lapās skaidrojošas sadaļas par tām darbībām, kuras ir to kompetencē. Taču valsts līmenī nav izveidota skaidrojošā vietne par visām prasībām, kuras attiecas uz konkrētu uzņēmējdarbību.

Ja šāda vietne tiktu izveidota (kā arī katru dienu tiktu aktualizēta), tad Latvijas likumdevējs, iespējams, ieraudzītu, cik priekš komersanta esošā tiesiskā vide ir apgrūtināta. Līdz ar to pats likumdevējs būtu motivēts veikt nepieciešamās sistēmiskas izmaiņas. Diemžēl, sistēmisku izmaiņu ieviešanai ir nepieciešams laiks. Tiesību aktu izmaiņas var aizņemt vairāk kā gadu, kas var ietekmēt komercdarbības attīstību.

Attiecīgi, pie iepriekš izklāstītajiem apstākļiem, ārkārtīgi būtiski likumdevējam pašreizējā tiesiskajā sistēmā ir nodrošināt izcilu tiesību normu kvalitāti: tiesību normām

ir jābūt pēc iespējas skaidrām un, no praktiskā pielietojuma viedokļa ņemot, pārdomātām.

Tā kā nevar ietekmēt spēkā esošo Eiropas Savienības tiesību normu saturu, tad Latvijas tiesību normās būtu jāizvairās no Eiropas Savienības tiesību normu dublēšanas un būtu jāaprobežojas ar atsauci uz konkrēto Regulu it īpaši, kas attiecas uz definīcijām. Piemēram, definīcija "**pārtikas piedeva**" Pārtikas aprites uzraudzības likuma 1. panta 8. punktā atšķiras no definīcijas, kura minēta Regulas Nr.1333/2008 3.panta 2.a) apakšpunktā.

Bez tam ir daži tiesiskie aspekti, kuri prasa paplašinātu institūciju skaidrojumu:

1. Par jaunas pārtikas reģistrāciju

Saskaņā ar Pārtikas aprites uzraudzības likuma 10. panta sesto daļu "(6) Pārtikas uzņēmums iesniegumu par jaunas pārtikas piedevas, aromatizētāja vai fermenta ražošanu iesniedz Pārtikas drošības, dzīvnieku veselības un vides zinātniskajam institūtam "BIOR" vai nosūta Eiropas Komisijai, ievērojot prasības, kas noteiktas Eiropas Parlamenta un Padomes 2008.gada 16. decembra regulas (ES) Nr. 1331/2008." No minētās tiesību normas izriet, ka pieteicējam ir izvēle, kam nosūtīt iesniegumu par jaunas pārtikas piedevas, aromatizētāja vai fermenta ražošanu.

Iepazīstoties ar Zemkopības ministrijas un BIOR skaidrojumiem, tie ir pretrunīgi. Saskaņā ar Zemkopības ministrijas viedokli "*Institūts "BIOR" ir iestāde, kas, ievērojot likuma noteiktās normas, nosūta (iesniedz) Eiropas Komisijai un EPNI iesniedzēja (ražotāja) sagatavotos pieteikuma dokumentus par jaunas pārtikas piedevas, aromatizētāja vai fermenta ražošanu.*" Turpretī saskaņā ar BIOR viedokli "*... dalībvalstu nacionālajām kompetentajām iestādēm galvenā funkcija ir konsultēšana. Pieteikumu Eiropas Komisijas elektroniskajā sistēmā iesniedz pats iesniedzējs. Ja iesniedzējam nav nepieciešamas konsultācijas, būtu noderīgi, ja iesniedzējs informētu atbildīgo institūciju par to, ka tiek iesniegts Eiropas Komisijai pieteikums jaunās pārtikas autorizēšanai.*"

2. Par Baltijas jūrā augošo makroaļģu bioloģisko sertificēšanu

Saskaņā ar Parlamenta un Padomes Regulas Nr. 2018/848 2. pantā noteikto šīs **Regulas prasības piemēro bioloģiskajiem akvakultūras produktiem**, ja tos izmanto pārtikā vai dzīvnieku barībā. Saskaņā ar Regulas Nr.2018/848 3. panta 33. apakšpunktu ar "**akvakultūras produktiem**" saprot Eiropas Parlamenta un Padomes 11.12.2013 Regulā (ES) Nr. 1380/2013 noteikto, ka tie ir "*jebkādā akvakultūras darbībā iegūti ūdens organismi jebkurā to dzīves cikla posmā vai no tiem iegūti produkti.*" Līdz ar to Regulas Nr.2018/848 prasības piemēro gan augu valsts, gan dzīvnieku valsts akvakultūrām.

Saskaņā ar 2018/848 II pielikuma III daļas 2.2.1. apakšpunktu "*2.2.1. Savvaļas aļģu un to daļu ievākšanu uzskata par bioloģisko ražošanu ar noteikumu, ka:*

a) *audzēšanas vietas ir piemērotas no veselības viedokļa un tajās ir augsti ekoloģiskās kvalitātes rādītāji*, kā noteikts **Direktīvā 2000/60/EK** (Eiropas parlamenta un Padomes direktīva 2000/60/EK (2000.gada 23. oktobris), ar ko izveido sistēmu

Kopienas rīcībai ūdens resursu politikas jomā);

b) vai, sākot ar **2019. gada 14. decembri**, to kvalitāte ir līdzvērtīga atbilstošajām klasifikācijas teritorijām, kas norādītas īstenošanas aktos, kurus Komisija pieņēmusi saskaņā ar **Regulas (ES) Nr.2017/625** (15.03.2017) par oficiālajām kontrolēm un citām oficiālajām darbībām, kuras veic, lai nodrošinātu, ka tiek piemēroti pārtikas un barības aprites tiesību akti, noteikumi par dzīvnieku veselību un labturību, augu veselību un augu aizsardzības līdzekļiem 18. panta 8. punktu.”

Saskaņā ar Ministru kabineta 13.07.2016. rīkojumu Nr.393 “Par plānu “Pasākumu programma laba jūras vides stāvokļa panākšanai 2016. – 2020.gadā” tika izstrādāts Jūras vides stāvokļa novērtējums (2018.gadam)¹¹. Saskaņā ar Jūras vides stāvokļa novērtējumu (2018.gadam)¹² Latvijas teritoriālajos ūdeņos tika noteikti kvalitātes rādītāji Baltijas jūras ūdenim (1 metra slānī) un biotā (reņģes (*clupea harengus*) filejā).

Saskaņā ar Jūras vides stāvokļa novērtējuma (2018.gadam)¹² 5.pielikumu atsevišķiem savienojumiem Baltijas jūras atklātajā daļā un piekrastes ūdeņos gada vidējā koncentrācija pārsniedz atļauto robežvērtību (polibromētiem difenilēteriem (PBDE).

Tā kā Baltijas jūras ūdeņu kvalitātes rādītāji Latvijas piekrastē tiek sistematizēti tikai no 2016.gada un, kā saprotams no Jūras vides stāvokļa novērtējuma (2018.gadam), par piesārņojošās vielas noteikšanas metodiku biotā starp Baltijas jūras valstīm notiek vēl konsultācijas, tad nav skaidrs, vai šai novērtējumā izdarītie secinājumi par piesārņojošo vielu koncentrāciju Baltijas jūrā ir tiešā veidā attiecināmi uz makroaļģēm, jo aprakstītā metodika ir paredzēta dzīvnieku valsts pārstāvju bioloģiskām īpatnībām, akumulējot piesārņojošās vielas. Pašsaprotami, ka augu valsts pārstāvji (piemēram, makroaļģes) barības vielas no jūras ūdens akumulē atšķirīgi un līdz ar to arī jūra ūdens piesārņojošo vielu iekļaušana makroaļģu biosintēzes procesos notiek atšķirīgi.

Līdz ar to paliek atklāts jautājums, vai esot šādiem Baltijas jūras ūdens kvalitātes rādītājiem Baltijas jūras ūdeņos augošās makroaļģes varēs sertificēt kā bioloģiskus produktus.

3. Par maziem daudzumiem

Makroaļģes no jūras sanesumiem pārsvarā iegūst mazos daudzumos (līdz 10 tonnām). Līdz ar to likumdevējam būtu jāprecizē tiesību normas attiecībā uz makroaļģu ieguvēju, nosakot, pie kādiem daudzumiem makroaļģu iegūšana vairs nekvalificējas kā mazs daudzums.

Summary

The movement of food and animals within the European Union is governed by very extensive European Union legislation, which sets out detailed requirements for all persons involved in the movement of plant products. The same can be said about the legal environment of Latvia, which mainly determines the procedure for implementing the requirements specified in the legal norms of the European Union in the territory of the Republic of Latvia.

In the Member States of the European Union, algae and their products are used in food and feed, which is why the European Union legislation provides specific requirements for the commercial use of algae. Nevertheless, the Latvian legal environment has not been developed for the purpose of using macroalgae for commercial purposes in food or feed.

Therefore, while developing the practical application of the intention of the countries bordering the Baltic Sea to expand the use of the biological resources of the Baltic Sea in food and feed, it is necessary to clarify some Latvian legal aspects regarding the commercial use of macroalgae.

Taking into consideration that the Regulations adopted in the European Union are directly applicable in accordance with the Latvian legal system, as well as the fact that Latvian controlling authorities have the right to penalise entrepreneurs on the basis of these Regulations, the clarity of these legal acts becomes especially important for any person having no relevant legal knowledge.

The current dual legal framework (European Union and Latvian) does not provide a clear and elaborated legal environment, where every individual can acquire and understand the inherent rights and obligations until commencement of business activities. The detailed wording and scope of legal norms, as well as the huge number of references to other legal acts, as well as the replacement of existing legal norms with other ones, create confusion and can lead to the situation where a person may commit an offence due to ignorance or misunderstanding.

As the purpose of business activities related to macroalgae is not related to the study of legal norms and monitoring of constant changes, the legislator, who caters to the needs of Latvian business, has to create an explanatory system of legal norms. At present, the Latvian institutions have created explanatory sections on their websites about the activities that fall within their competence. However, an explanatory website has not been developed at national level that would explain all requirements specific to a particular business.

If such website were created (and updated on a daily basis), the Latvian legislator would probably see how burdensome actual legislation is for an entrepreneur. Consequently, the legislator would be motivated to make the necessary systemic changes. Unfortunately, the implementation of systemic changes takes at least a year, which can affect the development of business.

^{11,12} http://www.varam.gov.lv/lat/darbibas_veidi/juras_vides_aizsardziba/?doc=27100

Accordingly, in the circumstances described above, it is of the utmost importance for the legislator in the current legal system to ensure the excellent quality of legal norms: legal norms must be as clear as possible and well thought out from the point of view of their practical application.

Since, cannot be influenced the content of the current European Union legal norms, the Latvian legal norms should avoid duplication of the European Union legal norms and should be limited to the reference to the specific Regulation, especially as regards definitions. For example, the definition of “food additive” in Section 1 Clause 8 of the Law on the Supervision of the Handling of Food differs from the definition in Article 3 (2a) of Regulation 1333/2008.

In addition, there are some legal aspects that require an expanded explanation of the institutions:

1. Regarding registration of new foods

In accordance with Section 10 Paragraph six of the Law on the Supervision of the Handling of Food, “6) A food establishment shall submit a submission regarding production of a new food additive, flavouring or enzyme to the Institute of Food Safety, Animal Health and Environment “BIOR” or send to the European Commission in accordance with the requirements laid down in ... Regulation (EC) No 1331/2008 of the European Parliament and of the Council of 16 December 2008...”. It follows from that provision that the applicant has a choice as to whom to send an application for the production of a new food additive, flavouring or enzyme.

The explanations of the Ministry of Agriculture and BIOR are contradictory. According to the Ministry of Agriculture, “BIOR Institute is an institution that, in accordance with the law, sends (submits) to the European Commission and EFSA the application documents prepared by an applicant (manufacturer) for the production of a new food additive, flavouring or enzyme”. By contrast, according to BIOR, “... the main function of the national competent authorities of the Member States is to provide advice. The application should be submitted in the electronic system of the European Commission by the applicant. If the applicant does not need advice, it would be useful for the applicant to inform the responsible authority that an application for authorisation of a new food has been submitted to the European Commission”.

2. Regarding the biological certification of macroalgae growing in the Baltic Sea

In accordance with Article 2 of Regulation 2018/848 of the Parliament and of the Council, the **requirements of this Regulation apply to organic aquaculture products** when used for human or animal consumption. In accordance with Article 3 (33) of Regulation 2018/848, “**aquaculture products**” means aquaculture products as defined in Regulation (EU) No. 1380/2013 of the European Parliament and of the Council of 11 December 2013, which defines them as “aquatic organisms at any stage of their life cycle resulting from any aquaculture activity or products derived therefrom”. Consequently, the requirements of Regulation 2018/848 apply to both plant and animal aquaculture.

In accordance with point 2.2.1 of Part III of Annex II to the Regulation 2018/ 848 *The collection of wild algae and parts thereof is considered as organic production provided that:*

a) **the growing areas** are suitable from a health point of view and **are of high ecological status** as defined by **Directive 2000/60/EC** (Directive 2000/60/EC of the European Parliament and of the Council of 23 October 2000 establishing a framework for Community action in the field of water policy);

b) or from **14 December 2019**, are of equivalent quality to the corresponding classification areas set out in the implementing acts adopted by the Commission in accordance with Article 18(8) of **Regulation (EU) 2017/625** of 15 March 2017 on official controls and other official activities performed to ensure the application of food and feed law, rules on animal health and welfare, plant health and plant protection products.

In accordance with the Cabinet Decree No. 393 of 13 July 2016 “On the Plan “Programme of Measures for the Achievement of Good Marine Environment Status in 2016 – 2020”, the Assessment of the Marine Environment Status (for 2018)¹³ has been developed. In accordance with the Assessment of the Marine Environment Status (for 2018), quality indicators for Baltic Sea water (one-metre layer) and biota (Baltic herring (*clupea harengus*) fillet) have been determined for Latvian territorial waters.

In accordance with Annex 5 of the Assessment of the Marine Environment Status (for 2018)¹⁴, the annual average concentration of certain compounds in the open Baltic Sea and coastal waters exceeds the permitted limit value (polybrominated diphenyl ethers (PBDE)).

As the quality indicators of the Baltic Sea waters on the Latvian coast have been systematized only since 2016 and, as can be understood from the Assessment of the Marine Environment Status (for 2018), the methodology for determining the pollutant in biota is still being consulted among the Baltic Sea states, it is not clear whether the conclusions made in this Assessment on the concentration of pollutants in the Baltic Sea are directly attributable to macroalgae, as the described methodology is intended for the biological characteristics of the representatives of the animal kingdom accumulating pollutants. It is obvious that the representatives of the plant kingdom (e.g. macroalgae) accumulate nutrients from seawater differently and, consequently, the incorporation of seawater pollutants into macroalgae biosynthesis processes is different.

Consequently, the question is whether, taking into consideration these Baltic Sea water quality indicators, the macroalgae growing in the Baltic Sea waters can be certified as organic products.

3. Regarding a small quantity

Legislator does not give the explanation from which amount of macroalgae a producer does not qualifies as a producer in small quantity.

^{13,14} http://www.varam.gov.lv/lat/darbibas_veidi/juras_vides_aizsardziba/?doc=27100